

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØ - OG
HANDELSRETTE
GENNEM 100 ÅR

AF
ROBERT HOVE
FHV. RETSPRÆSIDENT

MØLLER & LANDSCHULTZ KØBENHAVN 1962

UDGIVET MED STØTTE AF
KRAKS LEGAT, CARLSBERGS MINDELEGAT FOR BRYGGER J. C. JACOBSEN
OG UNDERVISNINGSMINISTERIETS OG FINANSMINISTERIETS TIPSMIDLER

I N D H O L D

KAPITEL I	Optakten	7
KAPITEL II	Justitsministeriets lovforslag og rigsdagsbehandlingen . .	21
KAPITEL III	Det første halve sekel i grove træk – retsformændene . .	39
KAPITEL IV	Det andet halve sekel i grove træk – retspræsidenterne	61
KAPITEL V	De sagkyndige dommere	81
KAPITEL VI	Advokaterne og proceduren	95
KAPITEL VII	Sagområde	101
KAPITEL VIII	Efterskrift	121
	Navnefortegnelse over Sø- og Handelsrettens medlemmer fra 1927	123
	Handelskyndige medlemmer fra 1927 – med data og portræt	129
	Søkyndige medlemmer fra 1927 – med data og portræt	169

Æresporten på Gl. Torv. Troppernes indtog i 1851.

Akvarel af H. G. F. Holm

KAPITEL I OPTAKTEN

SØ- OG HANDELSRETTE**N** blev skabt i en tid og af en tidsånd, som vi danske gerne vender tilbage til. Landet var kort før kommet sejrrigt igennem en krig, båret af stærke nationale følelser og kæmpet af en lille tapper hær, isprængt norske og svenske frivillige, med ufuldkomne våben mod det store folk mod syd og med store, truende skyer, som spredtes af et nådigt forsyn.

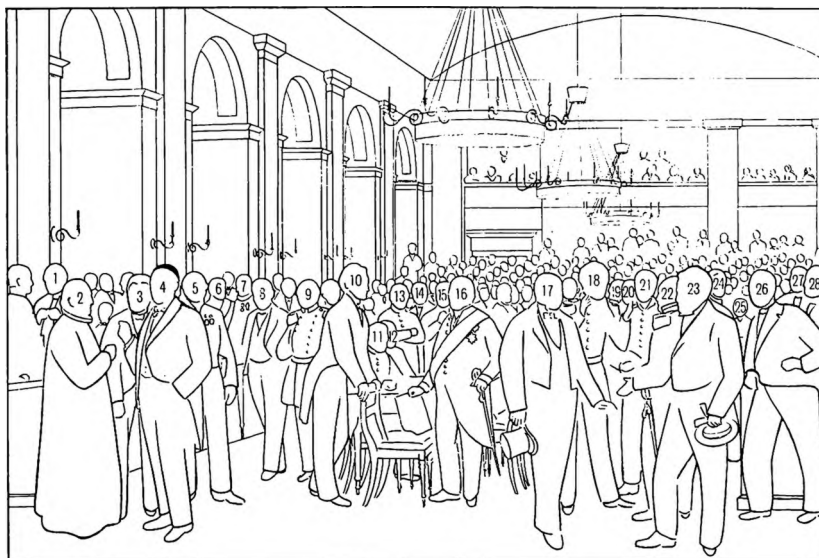
Vi havde igen som ved landboreformerne i slutningen af det forrige århundrede gennem Junigrundloven af 1849 uden blodige omvæltninger nået et langt skridt frem i retning af

Den grundlovgivende rigsforsamling.

Frederiksberg Museet. C. C. Constantin Hansen

Navnefortegnelse til »Grundlovsbilledet« på foregående sider:

1. J. N. Madvig	15. Balthazar Christensen
2. H. N. Clausen	16. A. W. Moltke
3. L. N. Hvidt	17. D. G. Monrad
4. J. F. Schouw	18. A. F. Tscherning
5. P. D. Bruun	19. T. Algreen-Ussing
6. A. S. Ørsted	20. C. N. David
7. J. P. Mynster	21. F. Knuth-Knuthenborg
8. A. F. Krieger	22. C. C. Zahrtmann
9. C. G. Andræ	23. Orla Lehmann
10. C. C. Hall	24. Martin Hammerich
11. C. A. Bluhme	25. N. F. S. Grundtvig
12. C. E. Bardenfleth	26. Carl Ploug
13. W. Sponneck	27. Georg Aagaard
14. J. A. Hansen	28. Hother Hage

Maleriet er bygget op omkring åbningsmødet, efter at Kong Frederik VII har talt til forsamlingen. Billedet blev bestilt af Alfred Hage og prydede hans salon indtil hans død, da det overgik til Frederiksborgmuseet som testamentarisk gave. Alfred Hage lod sig selv og maleren Constantin Hansen portrættere i billedets baggrund. Kunstneren lønnedes med 800 rigsdaler årlig i 5 år, altså ialt 4.000 rigsdaler, hvad Constantin Hansen, efterhånden som han kom ind i arbejdet, fandt var lige lidt nok, men noget højere honorar fik han ikke.

folkelig frigørelse. Tiden var fuld af økonomisk trivsel, navnlig gennem stor kornhandel på England begunstiget af Robert Peel-regeringens frihandelspolitik. Det var jernbaneplanernes og dampskibsprojekteringens tid – i 1857 indførtes gasbelysningen i København, og 1800 tranlamper afløstes.

Nu gjaldt det om at omsætte Grundlovens frihedsideer – kommunalt selvstyre, næringsfrihed, retsplejens offentlighed og mundtlighed og folkets deltagelse i denne – i praksis. Opgaven faldt i første række i de nationalliberales lod – denne kreds af videnskabsmænd, frisindede embedsmænd og ideelt indstillede forretningsfolk, som i 1840'erne havde båret frihedsideerne frem.

Man gik til arbejdet med stor begejstring, men skyerne samlede sig allerede igen. I syd rejstes de tyske krav på Sønderjylland, og det eneste, som kunne redde os fra katastrofen – en deling af Sønderjylland i en dansksindet og en tysksindet del – havde de ledende ikke blik for. I slutningen af 1857 nåede den fra Nordamerika stammende økonomiske verdenskrise frem til England og slog herhjemme forretningslivet i knæ. De nationalliberale var med deres idealistiske indstilling, parret som den var med indgroet åndsaristokrati, næppe de rette til at føre landet igennem vanskelighederne. Overfor Tyskland holdt de på Danmark til Ejderen, ladende hånt om de berettigede krav fra det stærke tyske element i den sydlige del af Sønderjylland og stolende naivt på hjælpen fra Sverige og Norge – Skandinavismens gyldne tid. De reelle krav fra bønder og husmænd om gennemførelse af sociale reformer, navnlig fæsteafløsningen, ført frem gennem Bondevennerne og senere Venstre, havde de ikke tilstrækkelig interesse for – den sociale rørelse blandt arbejderne, som senere Socialdemokratiet tog op, var de blinde overfor, men Sø- og Handelsretten med den første bebudelse af retsplejereformens forår nåede igennem.

Initiativet til oprettelsen af Sø- og Handelsretten blev taget af overretsprokurator L. C. Larsen og konsul Alfred Hage.

Disse, som var folketingsmænd for henholdsvis Københavns 1. og 2. valgdistrikt, indgav i efteråret 1857 følgende forslag til beslutning:

»Folketinget anser det for ønskeligt, at der for nærmeste ordinaire Rigsdag af Regjeringen fremlægges Lovforslag til Oprettelse af en Sø- og Handelsret i Kjøbenhavn og andre Steder i Riget.«

Forslaget kom til første behandling den 2. november 1857. L. C. Larsen lagde for. Han indledte med, at han havde ladet sig bestemme til at være medforslagsstiller ved udtalelser fra handlende her på pladsen om det særdeles gavnlige i en sådan handelsret, ligesom man ikke behøvede at rejse længere end til Hamborg for at finde en sådan ret, hvis virksomhed havde gavnlige følger. Foruden fordelene ved større sagkyndighed ved sagernes afgørelse fremhævede han værdien af større hurtighed i behandlingen, navnlig ved mundtlig procedure.

Justitsminister Simony udtalte, at det selvfølgelig ville blive taget under overvejelse, hvorvidt der var anledning til at oprette en sø- og handelsret. Han pegede på, at der allerede var en sagkyndig søret i Kjøbenhavn, bestående af en jurist som justitiarius, waterschouten (mønstringsbestyreren), oldermændene for skipperlauget, et handelskyndigt og to søkyndige medlemmer.

Da justitsministeren sluttede med at kritisere den valgte form, nemlig forslaget om en »beslutning« af tinget, udtalte den egentlige initiativtager Alfred Hage, at man havde valgt denne form for at få slået fast, om tinget var enig i selve sagen. Forslagets overgang til 2. behandling blev vedtaget enstemmigt med 58 stemmer.

2. og sidste behandling fandt sted den 21. december 1857. Hage var den første taler. Han hævdede, at det for de almindelige domstole næsten var en umulighed på rigtig måde at behandle handels- og søfartssager, der krævede en særlig hurtighed og en afgørelse, der betingede, at en del billighed, konjunkturernes forhold o. s. v. foruden almindelige juridiske

regler toges i betragtning, og henviste til, at handels- og søretter i henhold til en lov fra 1807 var oprettet i Frankrig og med dette forbillede i Belgien, Holland og navnlig i Hamborg.

Den eneste opposition kom fra forfatteren af det i samme samling behandlede næringsforslag, overretsassessor O. Müller, der fandt det betænkeligt uden et detailleret lovforslag, at forsamlingen, der kun havde en handlende, nemlig Hage, blandt sine repræsentanter, udtalte sig om dette spørgsmål. Det var bedre, om Hage fremskaffede en udtalelse fra handelsstanden – det ville have mere vægt for regeringen. Denne sidste bemærkning kaldte den iltre Tscherning frem – handelsstanden havde ikke pungen i sin hånd og snoren for, det havde rigsdagen. Gamle Grundtvig, som var tingets alderspræsident, mente dog ikke, at det parlamentariske regime var så strengt, at regeringen ville blive vippet, så snart tinget ikke fik ethvert af sine ønsker opfyldt. Der foretoges derefter afstemning, hvorved tinget med 60 stemmer mod 1 udtalte, at folketinget anså det for ønskeligt, at der for nærmeste ordinære rigsdag fremlagdes lovforslag om oprettelse af en sø- og handelsret i København og andre steder i riget.

For at afrunde billedet skal nu gives en karakteristik af de to initiativtagere Hage og L. C. Larsen.

Det var et klogt skaktræk, Alfred Hage foretog ved på forhånd – uden fremlæggelse af et detailleret lovforslag – at sikre sig folketingets så godt som enstemmige tilslutning til oprettelse af Sø- og Handelsretten. Da senere vanskelighederne meldte sig i form af Højesterets og Landsø- samt Hof- og Stadsrettens indvendinger, var den kompakte støtte fra folketinget på forhånd sikret, og folketinget red på den stærke bølge fra Grundlovens løfteparagraf om en gennemgribende reform indenfor retsplejen, om domstolenes frigørelse, om mundtlighed og offentlighed, hvorfor navnlig Grundtvig havde æren. Det var nok Krieger, der havde ført ham ind på tanken, idet Krieger i grundlovsudvalget i forbindelse med forslaget om

nævningers indførelse, havde udtalt, at dette med indre nødvendighed måtte føre til mundtlighed og offentlighed indenfor hele strafferetsplejen. Grundtvig tog dette op og sagde, at det burde udtales bestemt og ikke blot udtrykkes på skrå, jfr. Troels G. Jørgensen: Retsreformen 1849 til i Dag, s. 8.

Det var også klogt af Hage at sikre sig den ansete jurist L. C. Larsens støtte. Denne ville som udtalt af Hage have været i stand til at udarbejde et dyberegående lovforslag; men det blev ikke nødvendigt, da justitsministeren tog sagen op.

Købmand Alfred Anton Hage var født 1803. Udgået af det ansete handelshus i Stege og senere associeret med den ældre svoger Hans Puggaard af handelshuset H. Puggaard & Co. blev han i de senere år en storstilet leder af denne virksomhed. Hovedforretningen var salg af korn til England, og det blev under Robert Peels engelske toldnedsættelse og senere toldfritagelse en glimrende forretning. Der gjordes både af Puggaard og Hage et stort arbejde for at få bønderne til at producere bedre korn gennem udstillinger, uddeling af såsæd o.s.v. Firmaet havde en mægtig aftagen af korn fra Lolland og Skåne og hjemførte selv kolonialvarer i egne skibe – udrangerede fregatter købt af den danske stat. En nærmere karakteristik af Alfred Hage og hans milieu gives af Jul. Schovelin: Fra den danske Handels Renaissance II del s. 195 ff. og s. 339 ff. Alfred Hage havde sine uheldige sider. Hans arrogance stødte mange – finansminister Andræs hustru kaldte ham i sin dagbog fra 1855 for »en skvadronerende rig konsul«, og denne mening delte finansminister Andræ og flere andre ledende personer fuldt ud. Med Grosserer-Societetets Komité's spidser var han ikke på talefod. Han var for meget en enspændernatur; men disse negative sider opvejes dog langt af den styrke og det udsyn, som han lagde for dagen. Han hørte som sine brødre, stifteren af bladet Fædrelandet, cand. theol. Johannes Hage, der tog sit liv i 1837, da Højesteret havde underkastet ham livsvarig censur, juristen Hother Hage, og svigersønnen, digteren og senere redaktør af Fædrelandet Carl Ploug, Lehmann og

rederiksborg Museet

ALFRED HAGE

C. C. Constantin Hansen

Monrad til kredsen af de nationalliberale, der havde taget den første lange kamp mod enevælden. I hans daværende hjem i Kronprinsessegade husedes i martsdagene 1848 den slesvig-holstenske delegation for bedre end ved ophold på et hotel at beskytte den mod mulig personlig overlast fra den ophidsede københavnske befolknings side. I hans senere hjem på Christianshavn på hjørnet af Torvegade samledes til storslåede fester store politikere, de nationalliberale spidser, forretningsfolk, skuespillere som Michael Wiehe og Høedt, kunstnere som Marstrand, Sonne, Bissen, P. Skovgaard og komponisten Peter Heise, der senere blev gift med Hages steddatter Ville, etc., og grundlaget for mange politiske afgørelser blev lagt i de Hageske saloner. Til de senere nationalliberale førere, Hall, Krieger og Andræ, der efter det Ørstedeske Kabinets fald i 1854 høstede sejrens frugter, var forholdet mere køligt, og Alfred Hage var i det hele ret uafhængig overfor partiet. Han var forstående overfor Bondevennerne og havde tilknytning til disses fører Tscherning.

Hans styrke var hans ideers rigtighed. Som en af de første så han det økonomisk uheldige i den danske handels store afhængighed af Hamburg, det urimelige i, at man herhjemme ikke kontraherede direkte med eksportører og importører, men sluttede med hamburgske mellemmand med deraf følgende afgivelse af fortjeneste, og iøvrigt rent bortset fra konkrete forretninger arbejdede i så overvældende grad med blankokredit ydet af Hamburgerhuse, idet de danske købmænd trak 3 måneders veksler på Hamburgerhuse og fik vekslerne diskonteret i Nationalbanken. Foruden fortjenesten på vekselforretningen havde Hamburgerhusene også den økonomiske fordel ved, at varer fra udlandet til Danmark gik over Hamburg, der tog speditons- og assurancefortjenesten.

Alfred Hage arbejdede ihærdigt for at frigøre den danske handel for denne afhængighed og genskabe København som den store selvstændige handelsplads. Selv foretog han sine forretninger, navnlig i korn, direkte på England, hvis frihandels-

system og politiske ideer lå ham i den grad i blodet, at han under forhandlingerne i folketinget gerne kom ind herpå – således henviste han i debatten om næringsloven til lokomotivets opfinder Stephenson, der på grundlag af det engelske, frie næringsystem kunne arbejde sig op fra kularbejder med biindtægt fra skoforsåling, urreparation etc. – under det her rådende laugssystem havde dette været umuligt. Hages daglige aftenlæsning var Times.

I folketinget løste han mesterligt sin opgave som storhandlens eneste repræsentant. Da den store verdenskrise nåede hertil i efteråret 1857 med en katastrofal returnering af veksler trukket herfra af solide handelshuse på hamburgske handelshuse, som gik fallit, fremsatte han omtrent samtidig med sit arbejde for oprettelsen af en sø- og handelsret forespørgsel om, hvad regeringen ville gøre for at afværge krisen, og trods indenrigsminister Kriegers afvisende holdning blev der enstemmigt med 78 stemmer vedtaget en af Tscherning stillet dagsorden, hvorved folketinget erklærede sin beredvillighed til at støtte regeringens bestræbelser for at møde de vanskelige omsætningsforhold. Når det var Krieger, der besvarede forespørgselen, skyldtes det, at det drejede sig om en sag, der specielt angik kongerigets finanser, der varetoges af indenrigsminister Krieger, medens Andræ, der påhørte forhandlingen fra et sideværelse – han var for arrogant til at overvære forhandlingerne i salen – var helstatens finansminister, og et af dennes argumenter var, at man ikke burde bruge monarkiets finanser til fordel for kongeriget. Heroverfor havde Hage let spil ved at henvise til, at helstatens finanser måtte hjælpe den del af helstaten, nemlig kongeriget, som var kommet i denne vanskelige situation. Særlig henviste Hage til, at man kunne benytte afløsningssummen for Øresundstolden, der nu udlåntes i England, men som naturligt burde bruges her i landet, til afhjælpning af krisen. Der gik ved Hages forespørgsel hul på bylden, og i den følgende tid blev der til imødegåelse af krisen af regeringen stillet midler til disposition gennem Nationalbanken og frem-

sat forslag til udlån af Øresundsfondens midler; men regeringen var så smålig at holde Hage udenfor den fondsbestyrelse, som skulle administrere långivningen.

Hage døde i 1872. Han var ved sin død ejer af flere godser, bl. a. Nivaagaard – tildels erhvervede ved finansieringsvirksomhed, som han også drev.

Med den anden forslagsstiller til oprettelse af Sø- og Handelsretten, overretsprokurator Lars Christian Larsen, kommer man i smult vand. Her møder man ikke som hos Hage den store gestus med dennes bagslag, men ro og besindighed. Hans optræden var bramfri og jævn, noget mut i sit væsen, medmindre han frigjorde sig i sin nærmeste kreds – en mand, hvis usædvanlige flid, skarpsindighed og klarhed aftvang respekt fra alle sider.

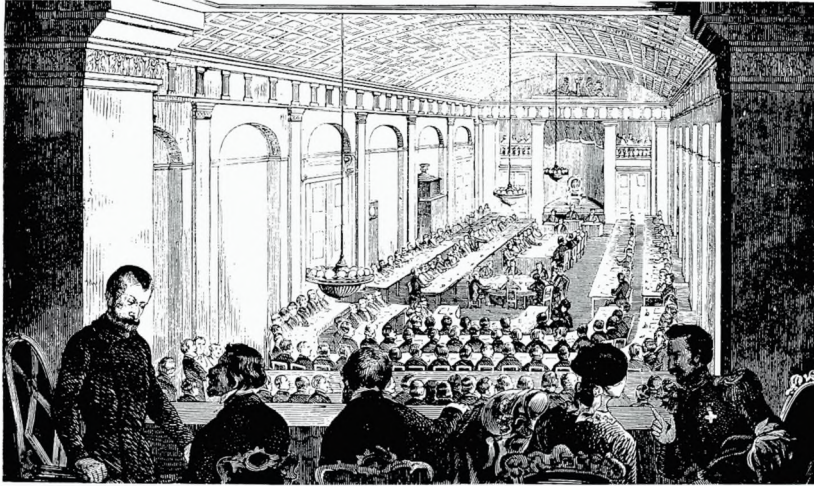
L. C. Larsen var født i Odense 1813 som søn af en gæstgiver. Han blev cand. jur. i 1833 og tog dispachøreksamen i 1842. I 1843 blev han prøveprokurator ved Landsover- samt Hof- og Stadsretten. Politisk sluttede han sig til de nationalliberales kreds, og udstedelse af hans bestalling blev ved kgl. resolution af 26. juli 1845 udskudt et år, fordi han i en trykkefrihedssag mod bladet Fædrelandet havde ført aktoratet således, at dette blev ham frataget – han havde offentliggjort sit indlæg i Fædrelandet – og ved Højesterets dom af 30. juni 1846 blev idømt en bøde på 30 rdl. Også i en anden retssag kom hans forpoststilling indenfor frihedsrørelsen frem. I september 1845 førte han defensoratet for sin svoger, kapellan H. F. Helweg, der var tiltalt for en tale, som han havde holdt ved et nordisk studentermøde i ridehuset om Finlands tilknytning til Skandinavismen, og som af generalfiskalen blev karakteriseret som en strafbar kritik af russiske regeringsforhold. Defensoratet, der er optrykt i Juridisk Ugeskrift 1845, s. 913 ff., vidner stærkt om L. C. Larsens fremragende evner som advokat. Dets hovedtese er, at Skandinavismen og dermed Helwegs foredrag er uden enhver politisk hensigt og alene drejer sig om et åndeligt, nationalt fællesskab – for Finlands vedkommende mundende

L. C. LARSEN

ud i dets nære tilknytning til svensk kultur og ånd. L. C. Larsens optrevlen af generalfiskalens argumenter er gennem dens skarpsindighed og mådehold et juridisk mesterstykke.

Den 17. august 1846 blev L. C. Larsen prokurator ved alle over- og underretter. I folketinget repræsenterede han Københavns 1. kreds fra 1854 til 1861 og 3. kreds fra 1863 til 1872. Han var ordfører i 1855 for forslaget om rigsretsanklage mod ministeriet Ørsted og blev udnævnt til medlem af den store proceskommission i 1868. I 1863 blev han udnævnt til borgmester for Københavns Magistrats 1. afdeling, hvilket embede han beklædte til sin død den 24. marts 1873, da han ramtes af et apoplektisk anfald på vejen fra sit hjem til råd- og domhuset.

Rigsdagsalen i det gamle Christiansborg.

KAPITEL II

JUSTITSMINISTERIETS LOVFORSLAG OG RIGSDAGSBEHANDLINGEN

EFTER folketingsbeslutningen af 21. december 1857 handlede justitsministeriet med prisværdig hurtighed. Justitsministeriets departementschef C. Leuning tog med kancellisekretær C. Rimestad til Hamburg og Belgien for at studere sø- og handelsretter, og allerede i sommeren 1859 kunne et detaljeret lovudkast forelægges Højesteret, Landsover- samt Hof- og Stadsretten i København, Københavns Søret og Grosserer-Societetets Komité til udtalelse.

Man mærker tydeligt, at det i ministeriet var lysten, som drev værket. For de liberalt indstillede embedsmænd måtte de tre store ideer, som var udtrykt i det til erklæring udsendte lovudkast:

1. Sagkyndige dommere hentet uden for juristernes kreds
2. Mundtlig og offentlig procedure og
3. Fri bevisbedømmelse

være et vigtigt led i udbygningen af det frie folkestyre, som 1849-Grundloven indvarslede.

Det viste sig under sagens videre forløb, at nyordningen med sagkyndige dommere nærmest toges som en selvfølge.

Det andet punkt om mundtlig og offentlig procedure blev, som diskussionen udviklede sig, det fanemærke, der bar sagen frem. Her skulle for første gang på specielt område gøres et fremstød for at gennemføre Grundlovens løfteparagraf indenfor retsplejen, således at man kom bort fra den gældende skriftlige procedure med dens fortærende langsomhed og manglende umiddelbare kontakt mellem sagførere og dommere vedrørende sagsmaterialets fremskaffelse og juridiske udlægning. At reformen på dette punkt var af epokevækkende betydning, vil ses af, at først ved retsplejelovens ikrafttræden i 1919 fandt mundtlighed og offentlighed indpas ved de almindelige domstole. Sø- og Handelsretsloven af 1861 og det senere arbejde i retten med dens moderne procedure har været en løftestang for den så sent gennemførte almindelige reform, hvis værdi bedst måles af, at ingen i dag kan forstå, hvordan man tidligere kunne klare sig med den skriftlige procedure.

Kun på det 3. punkt om fri bevisbedømmelse led retsreformen, som det senere skal ses, skibbrud. Det var foreslået i ministeriets udkast, der sendtes til erklæring i retterne, var opgivet i ministeriets forslag, som forelagdes i folketinget, indsat igen af folketingsudvalgets flertal, men blev slettet i landstinget, der dog gav paragraffen om beviset en formulering, som kunne tydes i retning af større frihed i bevisbedømmelsen og derfor akcepteres af folketinget. Først ved retsplejelovens ikrafttræden i 1919 kom den for nutiden så selvfølgelige grundregel om bevisbedømmelsens frihed i højsædet.

Det vil være naturligt at kaste blikket på de mænd, som i ministeriet gennemførte folketingsbeslutningen af 21. december 1857. Justitsminister C. Simony, født 1806, død 1872, hørte til de nationalliberales kreds. Fra departementschef i Indenrigsministeriet blev han i 1852–53 kultusminister, derpå

direktør i dette ministerium og fra januar 1855 til december 1859 justitsminister. Han sluttede sin karriere som stiftamtmand. Simony var stærkt interesseret i retsplejereformer. Han gennemførte en lov af 8. marts 1856, der pålagde Højesteret at give grunde for sine domme, og indførte administrativt brugen af trykte ekstrakter af sagsdokumenterne, således at højsteretsdommerne fritoges for nedskrivning af dokumenterne under disses oplæsning. Mindre tilfredshed indenfor Højesteret vakte Simonys afskedigelse i 1856 af justitiarius og 4 assessorer. Afskedigelsen begrundedes i alder og svagelighed, men havde i virkeligheden sit udspring i ministeriet Ørsteds frifindelse i 1856 for den rejste rigsretsanklage i anledning af brug af ubevilgede midler til styrkelse af landets neutralitet under Krimkrigen.

Departementschef C. Leuning, der også hørte til de national-liberale med hældning til Bondevennerne, var tidligt med i arbejdet vedrørende retsplejereformen. Han udgav efter en rejse på Hurtigkarls stipendium i 1853 og 1854 to skrifter om strafferetsplejen i Frankrig og England og sad, efter at han i 1856 var blevet departementschef i Justitsministeriet, i den i 1857 nedsatte første proceskommission og arbejdede som departementschef stærkt for reform af strafferetsplejen med indførelse af nævningeinstitutionen, hvorom justitsminister Casse forelagde lovforslag i oktober 1862 i folketinget. Han blev justitsminister i 1865, men fungerede på grund af dårligt helbred kun året 1866 ud.

Kancellisekretær Christian Rimestad var med på studierejsten til Hamburg og Belgien og havde en vigtig del i udarbejdelsen af lovforslaget. Han blev senere højsteretsassessor, mangeårigt folketingsmedlem, leder af partiet Højre og 1868 og 1892 medlem af kommissioner om retsplejens omordning.

Det af Justitsministeriet til erklæring fremsatte lovudkast fik en ublid modtagelse. Højesteret frarådede i sin udtalelse af 22. november 1859 »enstemmigen en saa indgribende Forandring af en vigtig Del af den danske Civilproces«. Et flertal

ville ikke udtale sig om tilrådeligheden af oprettelsen af en sø- og handelsret; et mindretal udtalte, at der ikke var nogen trang til en særlig ret. Navnlig anførtes vedrørende indførelse af mundtlighed i proceduren, at dette krævede væsentlige ændringer i andre af processystemets dele, særlig i appelretten.

Landsover- samt Hof- og Stadsretten i København fandt ikke, at der var nogen trang til oprettelse af særegne handelsretter og heller ikke, at handelssager havde særligt krav på hurtig tilendebringelse. Man fandt det juridiske element for stærkt svækket med kun en retskyndig dommer; der burde yderligere være en retskyndig assessor i hver sag.

Københavns Sørret fandt overvejende betænkelighed ved den foreslåede mundtlige procesmåde, som allermindst burde forsøges ved en fortrinsvis af ikke-jurister sammensat ret.

Grosserer-Societetets Komité udtalte sig for forslaget med enkelte ændringer. Et mindretal mente dog, at der først burde tilvejebringes en handelslovbog, og et enkelt medlem udtalte sig imod, da der ikke kunne skaffes dygtige dommere.

De rejste indvendinger gjorde ikke indtryk på ministeriet, som endog tog dem så nonchalant, at det ikke optog erklæringerne i motiverne til lovforslaget. Da dette kritiseredes ved førstebehandlingen i folketinget, udtalte justitsminister Rotwitt, der havde afløst Simony, at det måske var af opmærksomhed mod erklæringsgiverne, at det ikke skete – erklæringerne, sagde han, var meget omfangsrige og indeholdt samtlige en meget bestemt protest mod det princip, som lå til grund for lovudkastet; men de var selvfølgelig til disposition.

Justitsminister Rotwitt forelagde 13. januar 1860 lovforslaget i folketinget. Rotwitt kom ikke til at beskæftige sig meget med sagen. Han, der havde tilknytning til Bondevennerne, var blevet justitsminister og konseilspræsident i december 1859. Forud havde han fra 1853–1859 været folketingets højt værdsatte formand og amtmand i Frederiksborg Amt fra 1855, hvor han kom i nær forbindelse med Frederik VII. Han dannede

ministerium på tilskyndelse af Frederik VII, efter at denne var kommet i konflikt med ministeriet Hall over dettes hånlige behandling af grevinde Danner. Rotwitt døde pludselig den 8. februar 1860 af en hjerneblødning. Han ville have gennemført sin regering ved Bondevennernes hjælp, men magten gled nu tilbage til de nationalliberale. Ved hans grav udtalte Grundtvig, at Rotwitt var det første statsråds-hoved herhjemme, der gjorde folkelig frihed og folkelig lovgivning til sit løsen.

Det var et velgennemtænkt og velskrevet lovforslag, som i dets 57 paragraffer fastlagde, hvad der udkrævedes, for at denne nydannelse indenfor retsplejen kunne gå sin smidige gang. Rettens apparat med dens formand, 5 handelskyndige og 3 søkyndige var dog fra først af for spinkelt til at klare opgaven, og allerede i folketingsudvalgets betænkning udvidedes kredsen til 20 handelskyndige og 10 søkyndige.

I § 18 fastslås retsmødernes offentlige karakter og i § 26 den mundtlige forhandling. Fastlæggelsen af den mundtlige procedure med det fornødne skriftlige grundlag til brug for såvel modpart som for ankeinstansen Højesteret var fortrinlig. Ved forkyndelsen af stævningen skulle medfølge en kort sagsudvikling indeholdende en fremstilling af sagsøgerens søgsmålsgrunde og angivelse af påstanden samt genparter af sagens øvrige dokumenter. Sagsøgte skulle på sin side inden kl. 2 den sidste søgnedag, før stævningen faldt i rette, lade forkynde for sagsøgeren en kort angivelse af sine indsigelser og den påstand, han ville nedlægge, samt genparter af sine dokumenter.

Bemærkelsesværdigt er, at loven fastlægger det skriftlige grundlag til kun eet indlæg fra hver side og ikke i almindelighed regner med skriftlig replik og duplik som efter den nu gældende retsplejelov. Der åbnes dog adgang for retten til undtagelsesvis at tillade een yderligere skriftudveksling. Det fastslås udtrykkeligt, at det skriftlige materiale kun undtagelsesvis måtte oplæses og parternes mundtlige forhandling ikke

protokolleres – man ville have den ubundne mundtlige procedure.

Lovforslaget regner i almindelighed med, at sagen straks kunne procederes mundtlig den dag, den faldt i rette, på grundlag af det forud afgivne skriftlige indlæg fra hver side og de fremlagte dokumenter og afsluttes samme dag. Med rette nærede folketingsudvalget i sin betænkning tvivl om, at en sådan hurtighed kunne nås. Den frist af $3\frac{1}{2}$ dag – forkyndelsesvarslet var efter lovforslaget i almindelighed 5 dage – som sagsøgte havde til udarbejdelse af sit indlæg, og den halve dag, som levedes sagsøgeren til forberedelse af sine modbemærkninger hertil, ville efter udvalgets mening ikke slå til, og den mundtlige procedure burde derfor udskydes, indtil hele det skriftlige materiale var tilvejebragt, og fornødne forhandlinger på sagens forskellige trin havde fundet sted, ligesom stævnevarslet af udvalget ændredes til det sædvanlige varsel.

Af særlig interesse er den bevisordning, lovforslaget indeholdt. Der måtte bortset fra fremlæggelse af dokumenter i regelen ikke tilståes udsættelse til bevisførelse, forinden sagen var indladt til dom; men retten kunne efter begæring ved kendelse fastsætte, for hvilke fakta der burde føres bevis, og hvilken part bevisbyrden påhvilede. Sådan bevisekendelse kunne straks påankes. Såfremt der efter kendelse skulle føres vidner, der var bosatte i København, skulle vidnerne føres for samtlige de dommere, der skulle deltage i sagens pådømmelse.

Forslaget om bevisekendelser, der stammede fra romersk-tysk ret og benyttedes af tyske handelsretter, motiveredes af Justitsministeriet med, at den gældende overladelse af bevisførelsen til parternes egen afgørelse efter forhandlingsmaksimen førte til urimelige forhalinger. Det var derfor ministeriets tanke, at spørgsmålet om bevisets stilling, såfremt der var tvivl herom, skulle afgøres under den mundtlige domsforhandling, om fornødent ved bevisekendelse. Når bevisførelsen var endt, skulle der procederes mundtlig om bevisførelsens resultat, og sagen derefter optages.

Folketingsudvalget tog afstand fra denne skarpe udskillelse af bevisførelsen. Udvalget fandt, at denne ordning, navnlig i forbindelse med adgangen til påanke af bevisekendelserne, ligesåvel kunne føre til forhaling af processerne, og udvalget fandt det unaturligt at forhindre parterne i straks eller under sagens forløb at føre deres vidner, når parterne mener, at sagens udfald alene eller væsentligt beror på sådan vidneførelse. Udvalget foreslog i stedet, at hvis der mellem parterne var uenighed om bevisbyrden eller om nødvendigheden af bevis, kunne der herom afsiges en foreløbig kendelse, og retten kunne, hvis den efter det senere fremkomne fandt anledning til at forandre kendelsen, reassumere sagen og afsige ny kendelse. Af de nævnte to bevisordninger er jo nok den af udvalget foreslåede og i loven gennemførte at foretrække; men for en nutidsopfattelse synes det mærkværdigt, at man ikke havde blik for, at den normalt bedste ordning er, at bevisførelsen hovedsagelig foregår under selve domsforhandlingen, hvorimod nutidig retspraksis tenderer som det rette grundlag for en sags oplysning for dommerne.

Også hensynet til sagens hurtige forløb fremhæves udtrykkelig i forslaget § 30 med tilføjelse af, at der i regelen kun bør tilståes ganske korte udsættelser.

Endelig skal af lovforslaget fremhæves bestemmelsen om, at formanden udover sager under 100 rigsdaler ikke må vejlede, men dog kan rette spørgsmål angående sådanne punkter, med hensyn til hvilke parternes mundtlige foredrag har været dunkelt, jfr. retsplejelovens §§ 429 og 282. Lovforslagets motiver kalder bestemmelsen indlysende og ubetænkelig, og den er da også »Sesam, luk dig op« til forhandlingsmaksimens borg.

Første behandling af lovforslaget i folketinget fandt sted den 6. februar 1860, og det var naturligt nok juristerne, som lagde for.

Den første taler var daværende overretsassessor C. S. Klein. Han blev to år efter Sjø- og Handelsrettens første formand fra 1862 til 1872 og indlagde sig ved sit arbejde på denne vanske-

lige post den største fortjeneste; men i sin tale i folketinget var han – bundet som han følte sig til den af Landsøver- samt Hof- og Stadsretten i København afgivne erklæring – fuld af betænkelighed og det i så høj grad, at Alfred Hage under forhandlingen udtalte, at Kleins tale tydede på, at han just ikke var lovforslagets ven; men Hage var overbevist om, at Klein ville komme til bedre erkendelse, når han kom nærmere ind på sagens behandling. Hage fik ret; det ses af det senere arbejde med lovforslaget, at Kleins interesse var stigende, og i 1867 udtalte Klein under en debat om indførelse af mundtlighed og offentlighed i den civile retspleje i almindelighed, at den mundtlige procedureform var slået godt an i Sø- og Handelsretten. Her i 1861 var Kleins tone meget nedstemt – der var ikke nogen egentlig trang til oprettelse af en sådan særlig ret, og det var ikke ganske uden betænkelighed. Handelssager var i deres grundvæsen ikke forskellige fra almindelige civile sager. Man burde først have en handelslovbog, og det var tvivlsomt, om de driftigste og dygtigste handelsmænd havde tid eller lyst til at ofre flere dage om ugen på handelsretten.

Klein gik som Landsøver- samt Hof- og Stadsretten ind for, at det juridiske element burde forstærkes. Der burde i hver sag foruden den juridiske formand sidde en assessor, hentet fra Hof- og Stadsretten. Herved opnåede man tillige den fordel at holde kontakten til de almindelige civile retter og at have egnede emner til afløsning på den vanskelige formandspost. I den senere udvalgsbetænkning afgav Klein mindretalsindstilling om, at to af Hof- og Stadsrettens assessorer skulle udmeldes til at indtræde i Sø- og Handelsretten for to år ad gangen, men forslaget fik ikke tilslutning.

Overfor indførelsen af mundtlig og offentlig procedure var Klein også fuld af betænkelighed. Han startede med et forsøg på at tage grundlovsstøtten væk fra denne procedure, idet han gjorde sig til talsmand for, at man ved grundlovens affattelse og de forudgående forhandlinger nærmest kun havde haft strafferetsplejen for øje. Han tvivlede om, at de ikke-juridiske

C. S. KLEIN
RETSFORMAND 1862 til 1872

medlemmer af retten ville kunne følge den mundtlige procedure, og troede, at parternes sagførere efter de vaner, som de medbragte til den nye institution, ville havne i større skriftlighed, end lovforslaget regnede med. Klein sluttede med, at han kun kunne akceptere procesformen under hensyn til lovforslagets § 26, der hjemlede mulighed for skriftlig procedure under hensyn til sagens særlige beskaffenhed, og det afslører jo til fulde hans indstilling.

For ikke at blive hængende i dette forstemmende billede af den mand, som senere med så stor dygtighed førte Sø- og Handelsretten frem i praksis, skal straks fremhæves, at ved den senere behandling af lovforslaget i efteråret 1860 lød der helt andre toner fra Kleins side. Da udtalte han, at han var gennemtrængt af ønsket om, at sagen måtte blive ført igennem, således at der måtte blive gjort dette første og vigtige skridt ind på en reform af hele vor retsforfatning. Her stemplede han sig som den rette mand til at gennemføre nyordningen.

Næste taler var næringslovens fader, Kleins kollega, overretsassessor O. Müller, der startede med at udtale, at han fandt lovforslaget »kjækt og sindrigt«. Müller fremhævede som en overmåde vigtig betragtning, at man gennem lovforslagets gennemførelse kunne indvinde erfaringer med hensyn til hele vor procesudvikling, men troede ikke, at den mundtlige procedure ville føre til en hurtigere afgørelse – den ville let udarte til skænderi. Han var enig med Klein i, at man burde forstærke det juridiske element, og tog afstand fra lovforslagets bestemmelse om deling af processen ved særlig beviskendelse på sagens slutstadium, hvilket jo også senere gled ud.

Medforslagsstilleren til resolutionsforslaget i 1857, overretsprokurator L. C. Larsen, gik på sin sædvanlige nøgterne måde ind for lovforslaget. Trangen til den særlige handelsret var bevist gennem folketingets tilslutning i 1857 og Grosserer-Societetets Komité's erklæring, men forøvrigt havde L. C. Larsen selv ved mange lejligheder haft erfaring for, hvor vanskeligt det for de ordinære domstole var at tilvejebringe bevis for sær-

deles vigtige momenter i handels-sager. Ideen med to juridiske medlemmer ved den enkelte sags behandling fandt han ikke heldig – det ville derved kunne komme til, at de ikke-juridiske medlemmer skulle afgøre en strid mellem de to jurister. L. C. Larsen gik stærkt ind for den mundtlige procedure som den mest hensigtsmæssige og hurtigste; om Grundloven direkte påbød sådan procedurereform for den civile retspleje, ville

HOTHER HAGE

L. C. Larsen ikke gå ind på. Det afgørende var, om det var den rigtige procesform, så burde den indføres, hvad enten den var befalet i Grundloven eller ikke.

Med den næste taler, by- og herredsfoged i Stege, Hother Hage – Alfred Hages broder – fremtræder en markant personlighed indenfor den politiske og juridiske verden. Hother Hage, der var født i 1816, hørte til kredsen af 1840ernes unge nationalliberale, i hvis anden række af førere han indtog en smuk plads, og hvis rene og elskværdige karakter gjorde ham afholdt af alle. Under en udenlandsrejse i 1840–1842 satte han sig ind i jurysystemet, og han blev derefter pioner for dette systems indførelse i Danmark. Han skrev bøger om den kriminelle retspleje og om nævningers indførelse og udarbejdede lovudkast herom, jfr. nærmere Troels G. Jørgensen: Retsreformen 1849 til i dag, s. 18 ff. Han sad i den første proceskommission af 1857 og i den store proceskommission 1868 medens kommissionen endnu fungerede. Han sad i stænderforsamling, rigsforsamling og folketing og rigsråd. 1859 blev han by- og herredsfoged i Stege, og han døde 1873.

I sin tale i folketinget om sø- og handelsretsforslaget gik han – som han stærkt havde arbejdet for indenfor den kriminelle retspleje – ind for fri bevisbedømmelse modsat det gældende lovbestemte bevis, navnlig gennem to vidner »overensstemmende og udi een ting«. Han fandt den frie bedømmelse med alle dens nuancer det eneste sikre grundlag for at nå frem til sagens rigtige afgørelse, og de ikke-sagkyndige vidner ville under opretholdelsen af den lovbestemte bevisform blive alt for afhængige af den juridiske formand. Indvendingen herimod, at ankeretten Højesteret i sø- og handelssager som i andre sager måtte benytte det almindelige lovbestemte bevis, ville han komme udenom ved at indskrænke adgangen til anke til Højesteret af sø- og handelssager og iøvrigt kun give Højesteret en kassationsret med fornyet behandling af sagen i Sø- og Handelsretten. I den senere udvalgsbehandling nåede han med fire stemmer mod tre at få indsat en bestemmelse om fri bevisførelse, men bestemmelsen kom ikke med i den endelige lov. Modstanden herimod var for stærk.

Overretsprøkurator C. C. Alberti, føreren for de sjællandske bønder og opretteren af Den sjællandske Bondestands Sparekasse, anbefalede ligeledes lovforslaget, som han fandt gik i en folkelig og grundlovsmæssig retning. Han var inde på, at Sø- og Handelsretten i København skulle være ankeinstans for handelssager for hele landet, og at Højesteret kun skulle være kassationsret i disse sager.

Forhandlingerne i folketinget sluttede med, at der nedsattes et udvalg på 7 medlemmer til at behandle sagen. Formand blev Hother Hage, og sekretær og ordfører blev Klein. De øvrige medlemmer var Alberti, Alfred Hage, L. C. Larsen, orlogskaptajn, senere marineminister Otto Hans Lützen og grosserer Edvard Thune.

Udvalget afgav allerede den 30. marts 1860 betænkning. Det var, som det måtte blive med disse kompetente udvalgsmedlemmer, en fortrinlig betænkning; men den nåede ikke at komme til behandling i salen på grund af rigsdagens slutning.

Den 1. oktober 1860 forelagde justitsminister Casse forslag om oprettelse af en sø- og handelsret i København. Dette forslag havde i meget vidt omfang taget hensyn til det i forårets udvalgsbetænkning vedtagne – flertalsforslaget om fri bevisbedømmelse var dog ikke medtaget – og førstebehandlingen blev kort. Alle talere gav udtryk for interesse i at få sagen fremmet hurtigst muligt. Der nedsattes intet nyt udvalg, og ændringsforslag til anden behandling indkaldtes med en frist af fem dage.

A. L. CASSE

Anden behandling fandt sted den 16. oktober 1860. Der var stillet syv ændringsforslag, hvoraf det vigtigste var det af Alfred Hage, Hother Hage, Lützen og Thune fremsatte forslag om fri bevisbedømmelse, og hoveddebatten kom da også til at dreje sig om dette.

Hother Hage gik i en længere tale ind for den frie bevisbedømmelse; dommeren skulle dømme efter sin overbevisning, og hans tanke og den hånd, som skulle skrive dommen, skulle ikke bindes af lovbestemte bevisformer.

Klein gik imod Hother Hage – dommerne var som alle andre kun mennesker. Når man løste beviset, ville der indtræde vilkårlighed og usikkerhed, og borgerne ville blive prøvekluden.

Alfred Hage lod som så ofte sit temperament løbe af med sig. Han betragtede hele loven som dødfødt, hvis man ikke fik den frie bevisbedømmelse, og henviste til, at handelsretterne i Belgien, hvor den frie bevisbedømmelse gjaldt, havde forholdsvis færre påankede domme og færre domme ændrede i ankeinstansen end de almindelige civile retter.

Alberti tog afstand fra Alfred Hages outrerede standpunkt – det lovbundne bevis udelukkede ikke, at handelsgrundsætninger bragtes i anvendelse ved sagens afgørelse. Jessen tog samme standpunkt – retsudviklingen havde ført med sig, at dommerne følte sig meget lidt bundet ved de abstrakte bevisregeler.

Justitsminister A. L. Casse, der i februar 1860 havde afløst Rotwitt, tog derefter ordet. Casse var en fremragende jurist, havde fra 1856 været justitiarius i overretten og var licentiat og dr. jur. Casse gik ind for det lovbestemte bevis. Han fremhævede vel noget højtravende, at denne bevisform var udsprunget af det danske folks retsbevidsthed, medens det franske og det belgiske folks retsbevidsthed havde udviklet sig i retning af fri bevisbedømmelse, men sagde iøvrigt kloge ord om, at vore domstole ikke slavisk var bundet til de lovbestemte beviser, at man ikke måtte overdrive sikkerhedsværdien af det indtryk, som dommerne dannede sig ved at påhøre vidnerne i salen, og understregede navnlig, at ankeinstansen Højesteret, der ikke havde den umiddelbare bevisførelse, ikke havde mulighed for at følge det frie skøn over beviset.

Debatten kaldte også Tscherning frem, der ligesom Alfred Hage tog det skarpe standpunkt, at sø- og handelsrets-institutionens værdi beroede på antagelsen af den frie bevisbedømmelse.

Ved den efterfølgende afstemning blev ændringsforslaget ad § 44 om fri bevisbedømmelse, der efter § 57 også skulle gælde for Højesterets behandling af indankede sager fra Sø- og Handelsretten, vedtaget med 61 stemmer mod 24, og efter en tredje behandling den 31. marts 1860 gik lovforslaget til landstinget. Denne vedtagelse skete med 64 stemmer mod 5. Blandt dem, der stemte imod, var Klein, som udtrykkelig motiverede sit standpunkt med flertalsbeslutningen om den frie bevisbedømmelse.

Første behandling af lovforslaget fandt sted i landstinget den 7. november 1860. Den kom i alt væsentligt til kun at

dreje sig om spørgsmålet fri bevisbedømmelse kontra lovbundet bevis. Første taler var den af sine franske retsstudier og galliske veltalenhed prægede højesteretsadvokat Brock, der begyndte med at udtrykke sin glæde over, at justitsministeren havde gjort det første skridt til at opfylde Grundlovens bud om mundtlighed og offentlighed i retsplejen. Derimod tog han stærkt afstand fra folkeflertalsvedtagelsen om det frie bevis. Den stod som et fremmed element i lovforslaget, og den manglede de forudsætninger, som en sådan bestemmelse måtte være knyttet til, og som fandtes i enhver lovgivning om fri bevisbedømmelse, nemlig om tilståelsens betydning, om dokumenter, om vidnebeviset, om syn og om partsed og om disse bevismidlers indbyrdes forhold. Særlig fremhævede han umuligheden for Højesteret ved at skønne frit over beviset, da denne ret måtte nøjes med de døde akter. Sø- og Handelsretsdømmene ville med det personlige individuelle skøn blive orakeludsagn. Brock ville dog ikke herved lade sidde på sig, at han var en modstander af den frie bevisteori, dertil havde han for meget konstateret dens gavnlige virksomhed, og han håbede, at den engang skulle udbrede sin velsignelse til vort fædreland; men han ville ikke være med til et stykværk.

Orla Lehmann var meget højt oppe i sin modstand mod den frie bevisbedømmelse og brugte vendinger, der ikke let lader sig forlige med denne forgrundskæmper for Junigrundloven og friheden. Den bundne bevisbedømmelse hørte til det værdifuldeste udbytte af århundreders virksomhed, var noget af vor bedste åndelige nationalejendom. Det dejlige ord »frihed« øvede sin tryllekraft på ham, men man måtte ikke lade sig bestikke af det blotte navn, og ordene dømme efter »fri overbevisning« ville han oversætte ved »ubunden vilkårlighed«.

Ploug, der talte derefter, fandt, at der var tale om den sædvanlige modstand overfor reformer fra de sagkyndiges kredse. De bliver let bange, så snart et nyt princip stikker hornene herind, og siger: Lad os tage bråden fra det. Han mente dog, at det ikke var rigtigt at fritage Højesteret for at dømme efter

det lovbestemte bevis; men Sø- og Handelsretten med dens mundtlige og offentlige retspleje burde have den frie bevisbedømmelse, ellers ville den kun gøre det halve eller en del af sin nytte.

Debatten sluttede med nedsættelse af et udvalg på fem medlemmer. Dette udvalg, som kom til at bestå af Boesen, Wessely, Brock, der var formand og ordfører, Balthazar Christensen og Orla Lehmann, afgav sin betænkning den 9. december 1860. I betænkningen slås først fast, at allerede gældende ret ikke indskrænker dommeren til alene at lægge de enkelte udtrykkelige i loven omtalte beviser til grund, men tillader dommeren at benytte alle fremkomne bevismidler, navnlig også indiciebeviset. Hvad særlig angik det lovbundne vidnebevis – ej mindre end to personer, overensstemmende og udi een ting – fandt udvalget det overvejende betænkeligt at ophæve denne århundredgamle sætning i dansk ret og i dens sted at udtale, at et enkelt lovgyldigt vidne skulle kunne afgive fuldt bevis – et sådant vidne måtte i så fald understøttes af andre i sagen oplyste omstændigheder. Udvalget fremhævede herved, at vidnebeviset også for Sø- og Handelsretten ville blive ført ved skriftlige spørgsmål til vidnerne og protokollat af svarene, mulig ikke i overværelse af samtlige dommere, hvorved den umiddelbare bedømmelse af vidneførselen svækkedes, og særlig for Højesteret, der kun havde de skriftlige akter, var denne mangel fremtrædende. Udvalget foreslag derfor, at § 44 om den frie bevisbedømmelse erstattedes med følgende:

»Om bevis er tilvejebragt eller ikke, afgøres efter de almindelige hidtil gældende regler, således at fuldt bevis kan tilvejebringes ikke blot ved de i loven særlig omhandlede bevismidler, men også ved andre omstændigheder, der ved deres forening og samvirkning fremkalder en lige så fuld og stærk overbevisning, navnlig også ved et enkelt lovfast vidne i forbindelse med andre oplysninger, hvorom vished er til stede.«

Udvalget fremhævede, at det ville være af betydning også overfor de almindelige civile retter at fremhæve den udvik-

ling, der på dette punkt var sket i retsbrugen, således at dommerne ikke tyede til den altid mulige nødhjælp at gøre udfaldet afhængig af partsed. Medvirkende til udvalgets formulering har dog sikkert også været, at man herved regnede med lettere at få folketinget til at acceptere den ændrede paragraf.

§ 57 om fri bevisbedømmelse for Højesteret foreslog udvalget ophævet.

Forslaget kom til anden behandling i landstinget den 19. december 1860, hvor ordføreren Brock gjorde rede for udvalgsbetænkningen. Lovforslaget i den af udvalget ændrede skikkelse blev vedtaget enstemmigt, hvilket også skete ved tredje behandling den 22. december, og forslaget gik derefter tilbage til folketinget.

Ved den eneste behandling i folketinget den 16. januar 1861 udtalte Hother Hage, at man i landstinget groft havde misforstået folketingets ændringsforslag til § 44. At retten efter frit skøn skulle afgøre, om bevis var tilvejebragt, havde intet at gøre med ophævelse af reglerne for bevis. Noget andet var, at disse regler var ufuldkomne. Landstingsforslaget indeholdt en anerkendelse af, at dommeren havde frihed til at dømme efter sand overbevisning, og derefter kunne Hother Hage acceptere denne formulering.

Lovforslaget om oprettelse af en sø- og handelsret i København blev derefter vedtaget med 50 stemmer mod 6.

Den såvel i folketinget som i landstinget førte udførlige debat om bevisbedømmelsens frihed rummer interessante træk. Man må beundre den snilde, hvormed landstingsudvalget, antagelig først og fremmest højesteretsadvokat Brock, udformede paragraffen om opretholdelse af den lovbundne bevisform med dens fremhæven af, at også andre oplysninger kunne lægges til grund af dommeren. Denne formulering var jo beregnet på at få folketinget til at sluge pillen, og det lykkedes også; men formuleringen rummede også den værdi, at den kunne afstive overforsigtige dommere ved en friere behandling af bevismaterialet, og som fremhævet af justitsminister Casse under

den afsluttende landstingsdebat var det kun i et fåtal af tilfælde, at dommerne gav udtryk for en sådan fri indstilling overfor beviset.

Forøvrigt må den for manges vedkommende stædige fastholden ved det lovbundne bevis undre en nutidig opfattelse. Bortset fra, at den stærke fremhævelse af det lovbundne bevis som en åndelig nationalejendom synes at grænse til hysteri, er den store frygt for vilkårlighed gennem den frie bevisbedømmelse uforståelig – denne er jo nu et grundelement indenfor retsplejen, og ingen kan tænke sig en anden løsning. Tilsvarende gælder den stærke fremhævelse af hensynet til ankeinstansen – at fri bevisbedømmelse måtte føre til fornyet vidneførsel for Højesteret er jo at falde fra den ene grøft i den anden. Ankeinstansen bør normalt kunne forlade sig på den for underinstansen foretagne bevisførelse og dennes referat heraf. At føre vidnerne igen for Højesteret vil blive en gentagelse, der vil savne den første vidneførsels umiddelbare friskhed og let komme til at bære præg af for megen tilrettelæggelse. Noget andet er, at her som ellers gælder: ingen regel uden undtagelse, jfr. nærmere betænkning om højesteretssagførerprøven etc., afgivet i 1956, s. 41 ff.

Skipperlauget, Holmens Kanal 18 fra 1862 til 1872.

KAPITEL III

DET FØRSTE HALVE SEKEL I GROVE TRÆK — RETSFORMÆNDENE

IEN LEDENDE ARTIKEL i sit nytårsnummer af 2. januar 1862 hilste Dagbladet retten velkommen som en opfyldelse af Grundlovens bud om mundtlighed og offentlighed. Almenheden ville gennem rettens virke komme til at nære ønske om folkets deltagelse også i retsplejen ligesom i lovgivningen og forvaltningen.

Retten konstituerede sig samme dag. Efter lovens § 8 skulle retten sættes af formanden og 4 sagkyndige, i sager under 100 rigsdaler 2 sagkyndige. Forligsmægling foretoges hver tirsdag

af 2 sagkyndige, ordinær ret for søsager om onsdagen og ordinær ret for handelssager om torsdagen, men det blev hurtigt nødvendigt at tage andre dage i ugen i brug. De sagkyndige skulle sidde en måned ad gangen, men gøre påbegyndte sager færdige udover måneden.

Første retsdag holdtes torsdag den 16. januar, og dom afsagdes straks efter den mundtlige procedure. Sagen drejede sig om et erstatningskrav fra en islandsk lods, der ufrivillig måtte opholde sig om vinteren i København, da han på grund af vejrliget ikke kunne landsættes i islandsk havn.

Retten overtog Københavns Søjrets lokaler i Skipperlaugets ejendom, Holmens Kanal 18. Retssalen var efter dagspressens udtalelse smuk, men vel lille til den offentlige procedures tilhørerskare.

Formanden for retten blev som nævnt overretsassessor C. S. Klein, og den første medlemsliste så således ud:

Søkyndige medlemmer:

Skibsfører E. E. Albertsen
Skibsfører C. Børnsen
Havnekaptajn J. A. Garde
Grosserer H. P. I. Holm
Skibsfører D. A. Lund
Orlogskaptajn F. Paludan
Waterskout, skibsfører L. C. Poulsen
Grosserer I. Sonne
Skibsfører F. Stage
Skibsfører I. Strandgaard.

Handelskyndige medlemmer:

Grosserer D. B. Adler
Grosserer N. Boyesen
Etatsråd, grosserer C. A. Broberg
Agent, islandsk købmand H. A. Clausen
Grosserer C. A. Erichsen

Silke- og klædehandler I. I. Gammeltoft
Etatsråd, grosserer A. N. Hansen
Vicekonsul, skibsmægler L. A. Hecksher
Vekselmægler C. V. Henrichsen
Fabrikant og grosserer L. P. Holmblad
Assurancemægler E. I. Hvidt
Grosserer, major N. F. Høffding
Grosserer N. I. Meinert
Grosserer M. G. Melchior
Grosserer R. Puggaard
Isenkræmmer I. G. Rohde
Generalkonsul, kommerceråd og grosserer M. Salomonsen
Grosserer B. V. Sass
Grosserer og konsul O. B. Suhr.
Grosserer S. L. Trier

Pressen fulgte rettens arbejde med stor interesse. Der var udførlige referater af de afsagte domme i de forskellige dagblade, og allerede i februar måned 1862 kom to aviser Dagbladet og Danmark i diskussion om, hvorvidt lovens forskrifter skete fyldest, eller om visse sagførere havde tendens til at tilintetgøre den sande offentlige og mundtlige procedure.

Det var en lykke for retten, at en så myndig og velafbalanceret mand som Klein kom i spidsen for retten i de første vanskelige år. Han viste fra først af, at han var til sinds at gennemføre retsreformen i dens fulde omfang, og han beherskede jo helt emnet gennem sit tidligere lovarbejde med dette. Han greb ind, når sagføreren ville knibe uden om den mundtlige procedure og lægge for megen vægt på det skriftlige materiale, og han var på vagt overfor unødige udsættelser.

Lige så vigtigt var det, at de valgte sø- og handelskyndige, som den gengivne medlemsliste viser, var af første karat i henseende til saglig dygtighed og personlig anseelse. Grosserer-Societetet sørgede for at sætte sine bedste folk ind. David

Baruch Adler var medstifter af Privatbanken i København og Københavns Handelsbank og flere jyske pengeinstitutter, sad i den skandinaviske kommission for udarbejdelse af en veksellov og var medlem af komitéen for industriudstillingen i 1872 og af komitéen for Danmarks deltagelse i verdensudstillingen i Paris 1878. Han gjorde endvidere en stor indsats i Københavns private Understøttelsesvæsen. Christian August Broberg havde været borgerrepræsentant og folketingsmand, var meget virksom for at afhjælpe den økonomiske krise i 1857, bankrådsformand i Privatbanken. Andreas Nicolai Hansen var formand for Grosserer-Societetets Komité, formand for De private Assurandører og medstifter af Privatbanken. Claus Børnsen havde ført det første danske dampskib Caledonia og var oldermand for Skipperlauget. Janus August Garde var havnekaptajn i København og blev senere guvernør for de dansk-vestindiske øer. Ludvig Christian Poulsen førte i 1848 det af Børsen til regeringen forærede skib Valdemar, hvis indkøb han havde foretaget, og i 1849 to kanonbåde. Han var medlem af Dispatchøreksamskommissionen og medstifter af D. F. D. S. De nævnte er kun et til illustration foretaget udpluk af rettens første medlemmer. De øvrige medlemmer var af samme fremragende kvalitet.

Mest fremtrædende i billedet måtte selvfølgelig rettens formand Christian Sofus Klein blive – typen på tidens begavede og velafbalancerede, politisk interesserede embedsmænd. Klein var født i København den 17. august 1824. Selv søn af en jurist tog han kun 20 år gammel juridisk embedseksamen. Da den grundlovgivende rigsforsamling åbnedes den 23. oktober 1848, blev Klein forsamlingens sekretær, og da Junigrundloven var trådt i kraft, blev han landstingssekretær og forblev i denne stilling, til han i 1854, endnu ikke 30 år gammel, udnævntes til assessor i Overretten i Viborg. Her blev han kun til 1857, da han overflyttedes til Overretten i København.

Kort efter trådte Klein aktivt ind i politik, idet han i 1858 valgtes til folketingsmand for en jysk kreds.

Klein, der tilhørte det nationalliberale parti, blev snart en af partiets ledende mænd og berømmes for veltalenhed, klarhed og saglighed. Han sad med enkelte korte afbrydelser i rigsdagen til 1898, en kort periode i landstinget, men ellers i folketinget. I rigsdagen blev der lagt stærkt beslag på hans arbejdsevne, og han fik sæde i mange udvalg og derigennem en overvejende indflydelse på affattelsen af forskellige vigtige love, bl. a. som før nævnt sø- og handelsretsloven. Som medlem af forskellige lovkommissioner deltog han i udarbejdelsen af så betydningsfulde love som stempeloven af 1861 og straffeloven af 1866, og han var formand for den sidste retsplejelovskommission fra 1892 til 1899. I sine sidste rigsdagsår tilhørte han Højrepartiet.

Topsøe skildrer ham i sine i 1878 udkomne »Politiske Portrætstudier« således:

»Klein har en myndig og sikker form. Der er noget på een gang tilbageholdende og selvsikkert over hans optræden. Det hvide halstørklæde, han altid bærer, antyder, at han til stadighed er i en slags halv galla Der er kun een mening om, at han var et mønster på en dommer, både klar og overlegen, og at det for en væsentlig del skyldes hans personlighed, når denne unge institution skaffede sig så megen respekt og anerkendelse. Men den sikkerhed, hvormed han optrådte i det ydre, når han fungerede som dommer, var lige så stor som hans åndelige sikkerhed.«

I 1870 blev Klein udnævnt til ekstraordinær assessor i Højesteret, og da der i 1871 blev et embede ledigt som højesterets-assessor, forbeholdtes der ham en plads i Højesteret, medens man af hensyn til Sø- og Handelsretten anså det for ønskeligt, at han vedblev at beklæde embedet som formand for denne ret.

Klein kom dog kort efter til at fratræde ledelsen af Sø- og Handelsretten, da han den 26. juni 1872 udnævntes til justitsminister i ministeriet Holstein.

Den erfarne og virkelystne jurist gjorde, som det kan tænkes, udmærket fyldest i justitsministerembedet, til hvilket han passede som hånd i handske, og Topsøe anfører da også i sin

foran omtalte afhandling, at Klein ligeledes som justitsminister tog sin stilling med ualmindelig værdighed og myndighed.

Klein fik sammen med Krieger en væsentlig del af arbejdet med gennemførelsen af den så vigtige islandske forfatningssag og kom til som minister at kontrassegnere den islandske forfatningslov af 5. januar 1874. Embedet som minister for Island blev knyttet til Justitsministeriet, og Klein blev således den første minister for Island.

Da i foråret 1874 ministeriet Fønnesbech afløste Holsteins ministerium, indtrådte Klein i den nye regering og beholdt justitsminister-porteføljen.

Da Christian IX rejste til Island i anledning af tusindårsfesten 1874, fulgte Klein ham, og Klein modtog ved denne lejlighed Storkorset af Dannebrog som anerkendelse for det af ham udførte arbejde for at befæste det gode forhold mellem Island og Danmark.

I juni 1875 faldt Ministeriet Fønnesbech, der havde en stærk opposition i folketinget og utilstrækkelig støtte i landstinget, og kongen anmodede derefter Klein om at danne det nye ministerium. Klein undslog sig, idet han gjorde gældende, at den nye regering burde have uforbeholden støtte i landstinget, og henviste til Estrup som den, det under de givne forhold nærmest burde tilfalde at danne regering. Kongen fulgte dette råd, og derefter udnævntes Estrups Ministerium, der skulle få så vidtrækkende betydning for vor indrepolitiske udvikling.

For Klein, der havde ministerembedet så kært, var det sikkert et stort personligt offer at resignere og lade regeringens tøjler lægge i en andens hånd.

Kleins politiske indflydelse tabte sig i de følgende år, da han var imod udstedelsen af den provisoriske finanslov 1885 og i det hele manglede sympati for den af det Estrupske Ministerium fulgte politik, hvorved han kom i en sådan uoverensstemmelse med sit parti, at Højre endog en gang opstillede en modkandidat imod ham ved folketingsvalget i Viborg, medens han til gengæld fik støtte af Venstres stemmer.

1877 blev Klein udnævnt til assessor i Højesteret med anciennitet fra 1871 og sad derefter i Højesteret, indtil han i 1891 blev overpræsident i København.

Dette embede, til hvilket hans repræsentative personlighed passede så godt, beklædte han til udgangen af året 1899.

I sin egenskab af overpræsident kom Klein som formand for Havnerådet til at tage en væsentlig del i arbejdet med etableringen af Københavns Frihavn.

Klein efterlod sig også et smukt minde i sin sidste embedsvirksomhed. Borgerrepræsentationens formand, Herman Trier, fremhævede i den tale, i hvilken han på den af ham ledede forsamlings vegne tog afsked med byens overpræsident, »den erfaringsrige, højt dannede mands forstående imødekommenhed og stilfulde optræden« og udtalte, at det ikke var for intet, at Kleins ungdom var faldet i en tid, hvor frisindet arbejdede sig frem her i landet, samt at det var en hæder for en gammel mand ikke at have glemt sin ungdom.

Få dage efter at Klein havde nedlagt sit embede, endte hans virksomme og begivenhedsrige liv, idet han afgik ved døden den 9. januar 1900.

Ydre æresbevisninger var i rigt mål blevet Klein til del. 1861 blev han udnævnt til justitsråd, etatsråd blev han 1869 og senere gehejmeetatsråd, 1892 fik han kammerherretitlen, og endelig udnævntes han i december 1899 i anledning af sin afgang som overpræsident til gehejmekonferensråd. Dr. juris var han blevet i 1877, da han udnævntes til æresdoktor ved universitetet i Uppsala i anledning af dettes jubilæum.

Klein var udgiver af en lovsamling, der mange år efter at han var fratrådt udgivervirksomheden betegnedes ved hans navn.

Skønt Klein så udmærket fyldte sin plads i alle de forskellige ansvarsfulde stillinger, han beklædte, var hans virksomhed i Sø- og Handelsretten sikkert den, i hvilken han var sit land til størst nytte. H. Wulff har i sin i 1882 udkomne bog om den danske rigsdag mange lovord om Klein som justitsminister, men udtaler dog, at Kleins optagelse i kongens råd i een

henseende var uheldig, da den tog ham bort fra en plads, hvor han gjorde nytte som ingen anden. I samme værk siger forfatteren om Klein, der da var assessor i Højesteret, at det, som sikkert vil bringe hans navn til efterverdenen, er hans ypperlige ledelse af Sø- og Handelsretten.

Tiden har ikke givet anledning til at ændre denne dom.

Året 1872 var foruden ved Kleins afgang fra retten karakteriseret ved en mærkbar og betydningsfuld forøgelse af rettens arbejdsområde, idet konkursloven af 25. marts 1872 § 149 henlagde behandlingen af handlendes, fabrikanter og skibsreders konkursboer til Sø- og Handelsretten. Rettens handels-sagkyndige forøgedes i denne anledning med 5 – fra 20 til 25, og der ansattes en retskyndig næstformand, der dog kun normalt skulle deltage i behandlingen af de under skifteretsafdelingen hørende boer. Ved kgl. anordning af 19. juli 1872, der kontraseredes af C. S. Klein som justitsminister, blev det bestemt, at den retskyndige næstformand skulle være et medlem af Landsover- samt Hof- og Stadsretten, der af kongen beskikkedes til mod et særligt honorar at fungere i denne egenskab.

Der oprettedes indenfor retten en særlig skifteretsafdeling, og i hvert bo skulle de i Skifteretten påhvilende forretninger udføres af formanden eller næstformanden i forening med to medlemmer af skifteretsafdelingen.

Næstformanden kunne i formandens forfald træde i hans sted også udenfor skiftesager i henhold til konstitution fra Justitsministeriet.

Retten flyttede samme år fra Skipperlaugets ejendom – lokalerne var blevet for små – til Sankt Annæ Plads 32. Denne bygning, der af Christian den Femte var opført til lazaret i stedet for Søetatens Kvæsthus og var kendt under navnet »Kvæsthusgadens Kaserne«, var købt og ombygget af Det forenede Dampskibsselskab, og på anden sal blev der indrettet retssal og kontorlokaler for Sø- og Handelsretten, der havde hjemme her i 20 år til 1892.

Sankt Annæ Plads 32 fra 1872 til 1892.

Kleins efterfølger som formand i Sø- og Handelsretten blev overretsassessor N. F. Schlegel, der beklædte formandseembedet fra 1872 til 1880, da han fratrådte for at overtage embedet som justitiarius i Landsover- samt Hof- og Stadsretten i København.

Niels Frederik Schlegel var født den 9. oktober 1824 og var således C. S. Kleins jævnaldrende. Efter at være blevet juridisk kandidat i det bevægede år 1848 fik han i 1849 ansættelse i Justitsministeriet som volontør og begyndte dermed sin embedskarriere.

Allerede i 1854 forlod han imidlertid Justitsministeriet og blev protokolsekretær i Højesteret, og i denne stilling, der giver en yngre jurist så megen adgang til nyttig belæring, forblev han, til han i 1860 blev assessor i Landsover- samt Hof- og Stadsretten i København.

Schlegel var medlem af Frederiksberg Kommunalbestyrelse, for hvilken han blev formand i 1870, og han vedblev at fungere

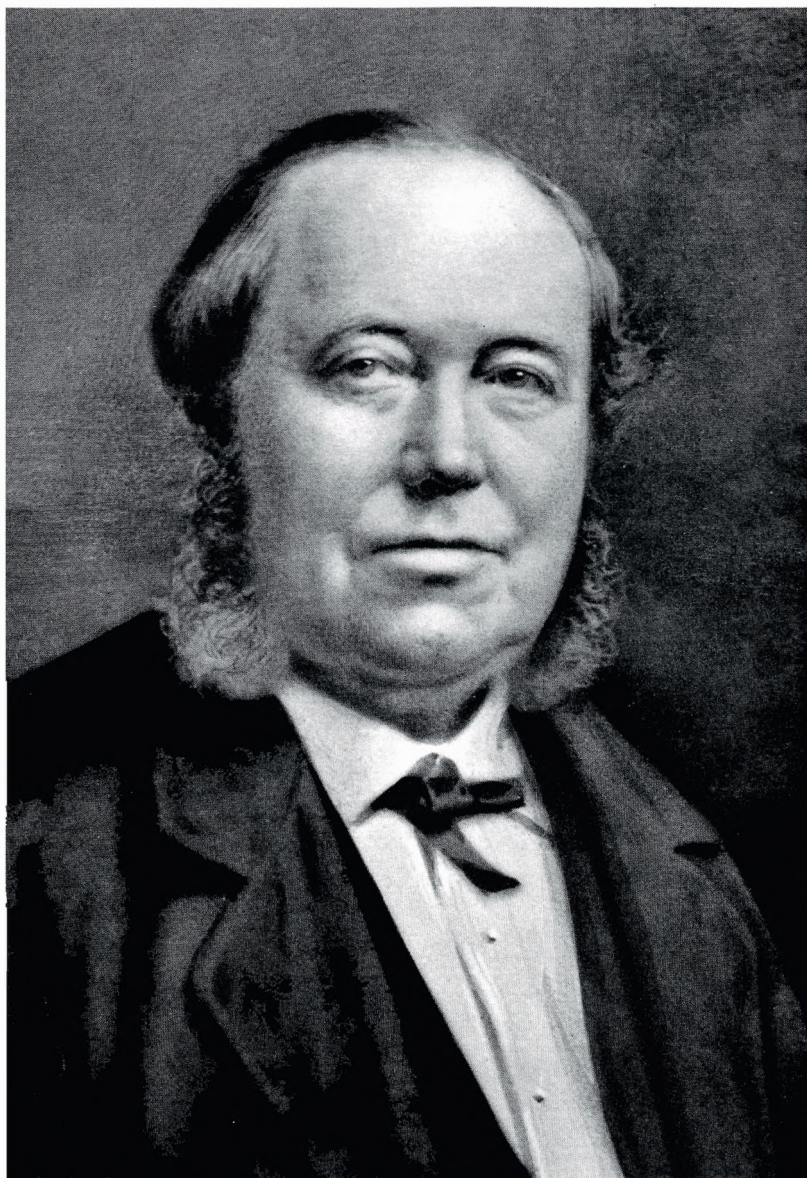
som sådan til sin død. Frederiksberg Kommune voksede meget stærkt i det tidsrum, Schlegel sad i dens styrelse, og han havde en væsentlig del af æren af, at det lykkedes kommunens institutioner at følge med befolkningens hurtige vækst. Han havde en utrættelig arbejdsevne, en handledygtighed, der kunne føre beslutninger igennem uden at ængstes ved mødende vanskeligheder, og en energi, der ikke lod de trufne foranstaltninger forsumpe på halvvejen. Han var en fortrinlig leder af kommunalbestyrelsens forhandlinger, til hvilke han selv bragte de bedste bidrag.

Under hans virksomhed i Sø- og Handelsretten, hvor hans evner som forhandlingsleder måtte komme ham til gode, voksede rettens arbejde stærkt. Ikke blot tiltog domssagernes antal betydeligt, men hertil kom arbejdet med skifteretsafdelingen, ved hvilket han kun til dels blev aflastet af næstformanden, der blot behandlede en del af de under afdelingen hørende boer, hvis antal sikkert blev adskilligt større, end man havde ventet. Schlegel røgtede hvervet som retsformand med flid og dygtighed.

Det stadig voksende arbejde i Sø- og Handelsretten har antagelig været en medvirkende grund til, at Schlegel, der i 1874 var blevet medlem af landstinget, hvor han tog flittigt del i arbejdet såvel i salen som i udvalgene – på hans initiativ gennemførtes således i 1888 en lov om erstatning for uforskyldt varetægtsarrest – søgte bort, og i 1880 lod han sig forflytte til embedet som justitiarius i Hof- og Stadsretten, i hvilken stilling han forblev, til han afgik ved døden den 3. marts 1891. Schlegel fik tid til at overkomme adskillige offentlige hverv foruden de allerede nævnte og var således 1871–1886 censor ved juridisk eksamen. Sin juridiske indsigt gjorde han derhos frugtbringende i forskellige mindre afhandlinger, og han udgav endelig en samling højesteretsdomme.

Schlegels biograf giver ham følgende vidnesbyrd:

»Hovedtrækket i Schlegels karakter var en energisk optimisme. Det var med lyst blik på livet og menneskene og med

N. F. SCHLEGEL
RETSFORMAND 1872 til 1880

den styrke, dette giver, at han lagde al sin evne og flid i de ham betroede offentlige hverv og privat udviste en usædvanlig hjælpsomhed i råd og dåd.«

Den tredje i rækken af Sø- og Handelsrettens formænd blev byfoged i Helsingør H. R. Fleischer, der var indehaver af formandseembedet fra slutningen af 1880 til 1891.

Herman Reinhold Frederik Fleischer var født i Aarhus den 31. januar 1828. Han blev juridisk kandidat i 1853, og efter en kort tid at have været byfogedfuldmægtig i Helsingør fik han i 1854 ansættelse som volontær i Justitsministeriet, hvor han i 1857 avancerede til kancellist og i 1863 til fuldmægtig. 1864 udnævntes han til byfoged og politimester i Helsingør.

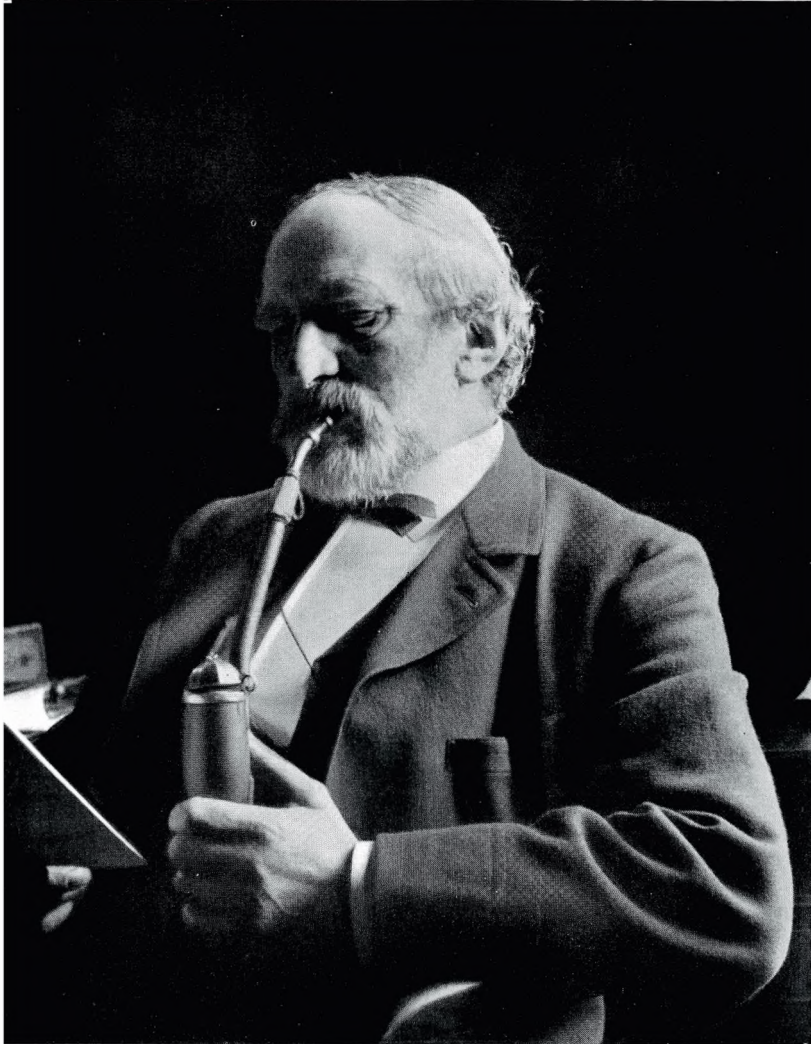
Fleischer satte sig med iver og grundighed ind i byfogedembedets meget forskelligartede forretninger og kom på en sådan fod med Helsingørs befolkning, at det følte som et stort savn, da den dygtige embedsmand forlod den i 1880 for at tiltræde embedet som formand for Sø- og Handelsretten i København. Også her forstod han at skabe sympati og agtelse for sin person og viste klarhed og praktisk sans under varetagelsen af sit besværlige embede.

I 1888 hædredes Fleischer med udnævnelsen til ekstraordinær assessor i Højesteret.

I foråret 1891 forlod Fleischer Sø- og Handelsretten, idet han udnævntes til justitiarius i Landsøver- samt Hof- og Stadsretten i København.

Fleischer, der havde beklædt formandseembedet med myndighed og værdighed, efterlod sig et smukt eftermæle i Sø- og Handelsretten, der under hans ledelse havde bevaret og styrket sit gode omdømme såvel herhjemme som i udlandet, og ved sin afgang fik han overrakt en hædersgave, til hvilken der ydedes bidrag ikke blot fra Sø- og Handelsrettens medlemmer, men også fra vide kredse i den del af forretningsverdenen, der kom i berøring med denne ret.

Fleischer kom kun i et kort tidsrum til at lede Overretten, idet han afgik ved døden den 14. december 1894.

H. R. FLEISCHER
RETSFORMAND 1880 til 1891

I Fleischers tid steg arbejdet så meget, at det kneb for de sagkyndige dommere at overkomme dette. I et møde i retten den 10. januar 1882 vedtoges det derfor at nedsætte et udvalg til at arbejde for lettelse af de sagkyndiges arbejde og navnlig for at modvirke, at medlemmerne undertiden ikke kunne komme på Børsen i børstiden. Sagerne skulle derfor afsluttes ved børstiden, således at man begyndte i retten kl. 9 $\frac{1}{2}$ og med en halv times frokostpause fortsatte til kl. 2 à 2 $\frac{1}{2}$. Det pågældende udvalg fremkom i Fleischers tid med forskellige forslag, men nogen gennemgribende ændring i arbejdets tilrettelæggelse blev ikke foretaget. Også for Fleischer selv kneb det med at overkomme arbejdet, og i 1890 søgte han Justitsministeriet om, at næstformanden kom til at deltage i formandens forretninger udenfor skifteretsafdelingen, men hans ønske blev ikke imødekommet. Først ved lov af 13. april 1894 med anordning af 8. maj s. å. blev antallet af handelskyndige forøget med 5 til 30, og det bestemtes, at de handelskyndige kun skulle deltage i mundtlig procedure, vidneførsel, syn og skøn, partsed og afsigelse af kendelse eller dom. Optagelse af søforklaringer eller søforhør skulle fremtidig kun ske med bistand af de søkyndige alene, medens der hidtil havde deltaget et søkyndigt og et handelskyndigt medlem. Med disse lempelser i de handelskyndiges arbejde kunne der fortsættes i nogle år.

Den i loven af 19. februar 1861 indeholdte bestemmelse om, at samtlige dommere, der skulle deltage i sagens påkendelse, skulle overvære forudgående vidneførsel, medmindre rettens formand i enkelte tilfælde fandt, at dette frembød særdeles vanskeligheder, idet retten da kunne sættes af formanden og to bisiddere, havde efter rettens praksis i en lang årrække vist sig uigennemførlig, da den skriftlige forberedelsesprocedure, således som den var ordnet, havde medført, at vidneførslerne i de enkelte sager sædvanligvis foregik længe før den mundtlige procedure, meget ofte stykkevis og i afsnit med ugers eller måneders mellemrum.

Da det endvidere fandtes upåkrævet, at 4 medlemmer over-

værede vidneførslerne, og det skønnedes tilstrækkeligt, at to medlemmer var til stede for ved deres sagkundskab at lette formanden afhøringen, indstillede retten til Justitsministeriet, at det ved lovændring måtte blive bestemt, at vidneførseler kunne foregå for formanden og to medlemmer. En tilsvarende bestemmelse ønskedes indført med hensyn til afhjemling af syns- og skønsforretninger. Justitsministeriet kunne ikke tiltræde dette forslag, idet justitsminister Nellemann gjorde gældende, at det var af meget stor betydning for de formål, der havdes for øje ved indretningen af en særlig handelsret, at vidnerne var førte for de dommere, der skulle dømme i sagen, og han fandt navnlig betænkelighed ved at gøre en ændring i så henseende i den bestående lovgivning, da man ved retsplejereformforslaget forberedte en gennemførelse af det såkaldte umiddelbarhedsprincip i alle civile sager, således at det også udenfor Sø- og Handelsretten blev regelen, at de, der dømte i en sag, kom til at overvære alle forhandlinger i sagen, derunder også bevisforhandlingen.

Fleischers efterfølger i formandsstolen blev den særprægede Johan Nikolai Agathon Madvig, der var født i København den 27. februar 1833 og søn af den berømte sprogmand, gehejmekonferensråd Johan Nikolaj Madvig.

Han blev juridisk kandidat 1857 og fik samme år ansættelse som volontær i det slesvigske ministerium, hvor han 1861 forfremmedes til kancellist og 1863 til fuldmægtig. I 1861 havde han i Flensborg bestået slesvigsk eksamen.

I slutningen af 1863 rejste han på stipendium til udlandet og studerede derefter i Frankrig og England; men kort efter at han var vendt tilbage til Danmark, blev det slesvigske ministerium ophævet, og han var således uden stilling. 1865 blev han ansat som revisionsassistent i landstinget. Han var derhos sysselsat med slesvigske arkivsager og arbejdede ved Inkorporationskommissionen samt for Justits- og Indenrigsministeriet i sagerne fra de fra Slesvig inkorporerede distrikter. 1867–1868 fungerede han som sekretær ved Teaterkommissionen, hvis be-

tænkning blev udarbejdet af ham. 1871–1872 var han udgiver af Lov- og Ministeraltidende.

I 1872 udnævntes Madvig til assessor i Københavns Kriminal- og Politiret, i 1879 blev han assessor i den kongelige Lands- over- samt Hof- og Stadsret i København, og fra 1885 gjorde han tillige tjeneste som næstformand i Sø- og Handelsretten.

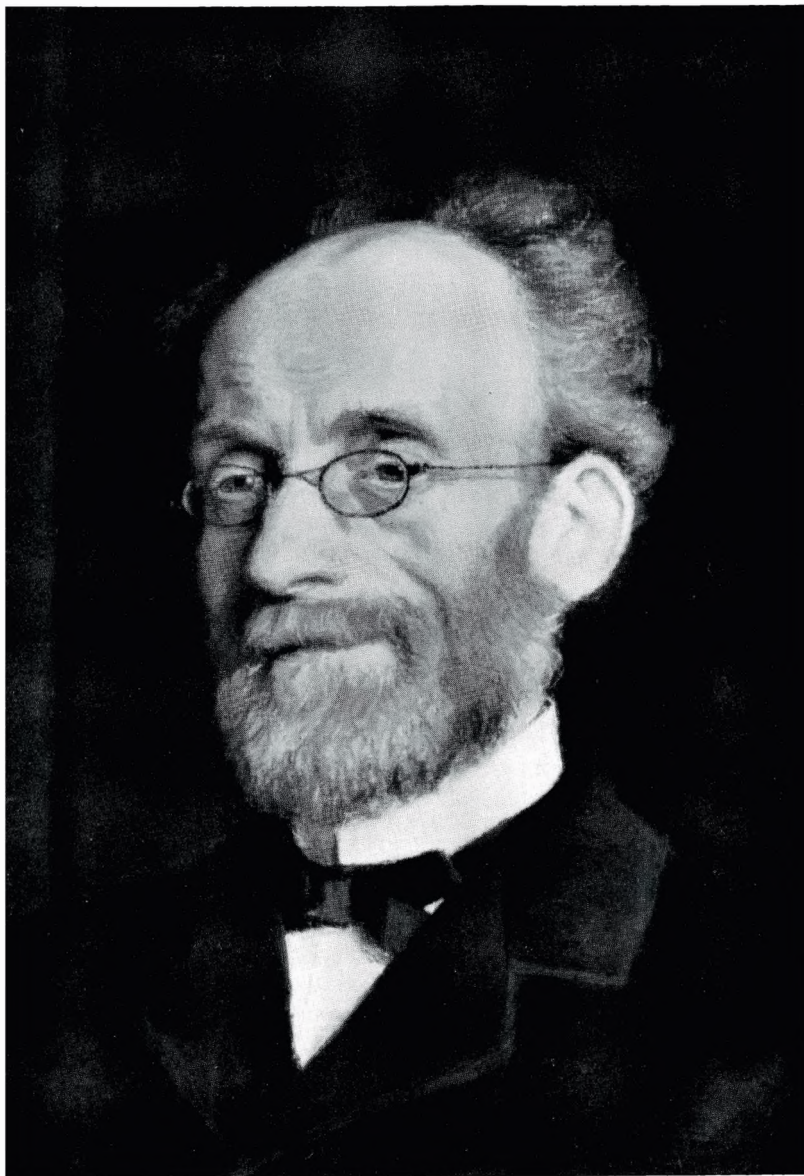
Skønt han i Sø- og Handelsretten i sin egenskab af næstformand ordinært kun var beskæftiget med skifteretsafdelingens sager, kom han dog derved i berøring med de af rettens medlemmer, der skiftevis deltog i behandlingen af konkursboerne, og da han derhos, når formanden havde ferie eller andet forfald, varetog også de øvrige formandsforretninger, fik han i sin næstformandstid lejlighed til at samarbejde med den hele kreds af sø- og handelskyndige medlemmer, der kom til at sætte stor pris på ham, således at det vakte megen glæde blandt medlemmerne, at valget faldt på ham, da der i 1891 efter Fleischers afgang skulle udnævnes en ny formand.

Madvig, hvis egentlige livsgerning dermed tog sin begyndelse, tog fat på arbejdet med liv og interesse, men fik fra første færd meget vanskelige forhold at kæmpe med. Han nåede at få tilfredsstillende lokaler i Handelsbankens bygning – Erichsens Palæ – Holmens Kanal nr. 2, fordi Det forenede Dampskibsselskab selv ville have lokalerne på Sankt Annæ Plads, men tilfredsstillende arbejdsforhold for sig selv opnåede han ikke i sin funktionstid.

Skønt omfanget af det retten påhvilende arbejde var tiltaget stærkt og navnlig handelssagernes antal steget betydeligt, var rettens formand vedblivende, når bortses fra bobehandlingen, alene om ledelsen af rettens arbejde.

Trods Madvigs store arbejdsiver og hans overordentlige arbejdsdygtighed var virksomheden i længden uoverkommelig for en enkelt mand, og følgen var, at det ganske i strid med sø- og handelsretslovens ånd og formål kom til at trække i langdrag med sagernes behandling og påkendelse.

Da stillingen i længden blev uholdbar og forholdene alt for

J. N. A. MADVIG
RETSFORMAND 1891 til 1905

Erichsens Palæ, Holmens Kanal 2 fra 1892 til 1920.

pinlige for den ærekære mand, ansøgte han i 1902 Justitsministeriet om, at der ved ministeriets foranstaltning måtte blive søgt udvirket, at næstformanden ved Sø- og Handelsretten stilledes således, at han blev fritaget for al anden embedsvirksomhed og udelukkende knyttet til retten, så han kunne overtage en del af formandens arbejde også udenfor skifteretsafdelingen.

Justitsministeriet mente imidlertid ikke, at der da med nytte kunne stilles forslag til gennemførelse af den foreslåede forandring i næstformandens stilling. Ministeriet henviste til støtte for sit standpunkt særlig til, at der ved retsplejereformen ville ske en ændring af forholdene.

Det var i 1902, og retsplejereformen trådte som bekendt først i kraft oktober 1919!

Ministeriet erklærede sig derimod villig til at overveje, om der ved retten kunne ansættes en højere lønnet assistent, der kunne lette formandens arbejdet ved at assistere ved konciperingen af rettens domme.

Madvig mente imidlertid ikke, at en sådan foranstaltning kunne give ham den fornødne lettelse, og forholdene vedblev derefter at gå deres uforandrede gang.

Da der herefter intet skete for at afhjælpe vanskelighederne, indgav Madvig i marts måned 1905 begæring om afsked, idet han henviste til, at hans arbejde i retten i årenes løb var tiltaget således i omfang, at det var blevet uoverkommeligt. Han gjorde i sin afskedsansøgning udtrykkelig opmærksom på, at han, skønt han var 72 år gammel, hverken følte sit helbred eller sin arbejdskraft svækket, og anførte, at hans interesse for den med embedet forbundne virksomhed var ganske uforandret.

Madvig, der besad en meget stærk selvfølelse og mente, at det ville blive vanskeligt at erstatte ham, havde efter de udtalelser, han fremkom med overfor ham nærstående personer, næppe tænkt sig, at han ville blive taget på ordet, da han overfor Justitsministeriet erklærede, at han ville søge sin afsked. Hans afskedsbegæring var snarere tænkt som en advarende gestus, som en trumf på bordet, der skulle få til følge, at man efterkom hans ønske om lettelse i arbejdet.

Skønt der fra rettens medlemmer skete henvendelse til Justitsministeriet for at bevare Madvig for Sø- og Handelsretten, blev afskedsbegæringen imidlertid bevilget, og Madvig kom således til at fratræde formandsstillingen i 1905.

Madvig forlod Sø- og Handelsretten skuffet og bitter over den måde, på hvilken regeringen havde behandlet ham, og han gav udtryk herfor ved at frabede sig enhver offentlig anerkendelse ved afskedigelsen. Rettens medlemmer, hvis ve og vel lå ham varmt på sinde, havde ved samarbejdet med ham lært at skatte hans udmærkede egenskaber som dommer og var tillige kommet til at sætte pris på ham som menneske. Også sagførerstanden satte ham højt, og til vidnesbyrd herom skænkede Københavns sagførere ham ved hans afsked et af Vilh. Arnesen udført maleri af Københavns Havn.

Madvig var såvel af ydre som af væsen en meget særpræget personlighed. Hans impulsive natur kunne undertiden give sig

stærke udslag, og når i hans ungdom hans engelske bekendte spøgende kaldte ham en »gal paryk« – »mad whig« – tog dette måske ikke alene sigte på hans store manke.

Efter sin afskedigelse førte han en vegeaterende tilværelse, og det pinte den virksomme mand at være uden beskæftigelse. Han døde den 27. september 1919 og opnåede således den høje alder af 86 år.

I Ugeskrift for Retsvæsen for 1919 udtaltes følgende mindeord om ham:

»Madvigs navn vil jo frem for alt være knyttet til hans mangeårige virksomhed i Sø- og Handelsretten.

De, der kun flygtigt så ham i hans gerning her, kunne måske komme til at fæste sig ved visse særheder i hans ydre væsen og ved den store vidtløftighed, hvormed han ofte behandlede sagerne. Men den, der fik lejlighed til at lære ham og hans virksomhed nærmere at kende, kunne ikke andet end beundre den levende retfærdighedssans, der prægede hele hans færd, hans stærke trang til at øve ret uden al persons anseelse og netop ikke mindst til at værne de små i samfundet og hans store evne til, trods hans tilsyneladende bredde, at nå ind »to the point« i sagen og kort og klart slå dennes afgørende momenter fast

Det er da ikke mindst som den gode og humane dommer, at J. N. A. Madvig vil blive mindet af dem, der havde den lykke at lære ham at kende, og dette billede vil også tegne sig for efterverdenen hos dem, der forstår at læse mellem linierne i de mange og stundom vel lange domme, han har forfattet.«

Af hverv, der var blevet betroet Madvig udenfor hans dommergerning, kan nævnes, at han var formand for Erstatningskommissionen, der blev nedsat i anledning af jernbaneulykken ved Gentofte i 1897, hvorhos han 1897–1902 var formand for Søfartskommissionen og 1901–1902 var formand for Aktielovkommissionen. Han var udgiver af sin faders livserindringer og udgav endelig realregister til domssamlingen i civile sager for årene 1877–1886.

Vedrørende rettens første halve sekel er endnu at bemærke,

at den i anledningen af skifteretsafdelingens oprettelse i 1872 etablerede honorarlønnede stilling som næstformand først blev besat med overretsassessor Theodor Ernst Petersen, der senere blev overformynder. Overretsassessor Petersen fungerede som næstformand fra 1872 til 1874, da han afløstes af overretsassessor Peter Ludvig Behrend, der beklædte stillingen til 1878. Han efterfulgtes af overretsassessor Reinhard Christian With, der døde som assessor i Højesteret. With fratrådte som næstformand i 1879, og derefter var overretsassessor, senere assessor i Højesteret, Peter Conrad Müller næstformand indtil 1880. Stillingen overtoges derefter af overretsassessor Peter Frederik Koch – senere justitiarius i Højesteret, og han efterfulgtes i 1885 af Madvig. Næstformand under Madvigs formandsskab var overretsassessor Georg Theodor Hindenburg fra 1891–1895, overretsassessor, senere justitiarius i den kongelige Lands- over- samt Hof- og Stadsret, Johannes Ipsen fra 1895–1896, overretsassessor, senere justitiarius i Højesteret, dr. juris Niels Kjeldgaard Poulsen Lassen fra 1896–1897, overretsassessor, senere justitiarius i Højesteret, Edvard Theodor Daniel Hvidt fra 1898–1902, og fra 1902 overretsassessor, senere højesteretsassessor, Morten Viggo Kirketerp, der fungerede som næstformand indtil 1907.

Retsbygningen, Bredgade 59 fra 1920 til 1962.

KAPITEL IV

DET ANDET HALVE SEKEL I GROVE TRÆK – RETSPRÆSIDENTERNE

VED ÅRHUNDREDSKIFTET fandt der et ejendommeligt intermezzo sted vedrørende opretholdelsen af Sø- og Handelsretten som selvstændig ret. I 1899 afgav den i 1892 nedsatte proceskommission, for hvilken Klein var formand, betænkning, og det foresloges i kommissionens lovudkast § 9, at sø- og handelssager skulle henlægges for sager over 400 kr. til en afdeling af den sjællandske landsret og der pådømmes af en landsdommer samt 4 sagkyndige, medens de mindre sager skulle påkendes af 1 dommer og 2 sagkyndige i en afdeling af Københavns Stadsret. Ved kongelig anordning kunne tilsvarende ordning

træffes ved den Jysk-fynske Landsret. Gennemførelsen af dette lovforslag ville have til følge, at Sø- og Handelsretten bortfaldt som selvstændig ret.

En eftertid må undre sig over, at Klein som Sø- og Handelsrettens første 10-årige formand ikke havde tilstrækkelig blik for den positive værdi af sin gamle ret, men ofrede denne på en formel logisk opbygnings alter. Kampen for rettens bevarelse blev imidlertid optaget af den københavnske handelsstands repræsentanter.

Den 26. oktober 1901 forelagde det politiske reformskiftes justitsminister Alberti proceskommissionens forslag på rigsdagen som regeringsforslag. Der fremkom i januar 1903 fra Grosserer-Societetets Komité, Skipperforeningens bestyrelse og Sø- og Handelsrettens medlemmer en indtrængende henstilling til regering og rigsdag om at opretholde Sø- og Handelsretten som selvstændig ret, og under første behandling af lovforslaget i landstinget den 14. januar 1903 fremsatte et af landstingets medlemmer, etatsråd, grosserer Gustav Hansen et varmt forsvar for opretholdelsen af Sø- og Handelsretten. Han udtalte, at det var stor skade at slå denne ærværdige ret, som nu havde virket i over 40 år, ihjel. Den havde virket fuldt tilfredsstillende og vundet overordentlig tillid i de lag, som den arbejdede med. Når dette var tilfældet, skyldtes det, at den udgjorde en selvstændig institution, et afrundet hele. De sagkyndige følte sig knyttet til den som til en levende organisme, en del af deres eget. Handelsstanden betragtede Sø- og Handelsretten som hørende til den, som kød af dens kød og blod af dens blod. Hvis man slog helheden i stykker, ville let interessen svækkes og forbindelsen løsnes, og de sagkyndige dommere ville føle sig som knyttet til noget fremmedartet, til noget, som havde sin væsentlige opgave på andre punkter. Gustav Hansen fik straks tilslutning fra et andet medlem af landstinget, højesteretssagfører P. G. C. Jensen, der stærkt anbefalede, at der søgtes en ordning, hvorved Sø- og Handelsretten opretholdtes som selvstændig ret.

Forsvaret bar frugt, og i den senere vedtagne retsplejelov opretholdtes Sø- og Handelsretten. Det bør fremhæves, at proceskommissionens forslag ikke var udtryk for en kritik af de sagkyndiges medvirken i retten, og folketingsudvalgets betænkning af 14. maj 1902 gik endda så vidt, at det foreslog en bestemmelse om, at Højesterets justitiarius kunne tilkalde sø- og handelskyndige medlemmer ved behandlingen af sø- og handelssager i Højesteret. Udvalget udtalte, at samme grunde, som talte for anvendelse af sagkyndige i landsretten, talte endda i forstærket grad herfor i Højesteret. Det gjaldt om at fremskaffe al den indsigt, som var fornøden til en overlegen prøvelse af en indanket dom. Det var blot blikket for den reelle, positive værdi, der lå i Sø- og Handelsrettens bevarelse som en selvstændig ret, der en overgang havde svigtet.

Madvigs efterfølger som formand for Sø- og Handelsretten blev kriminalassessor Jørgen Koch, der udnævntes i 1905. Han var født den 28. januar 1861, søn af justitiarius i Højesteret P. F. Koch. Han blev juridisk kandidat i 1885, ansat i Justitsministeriet 1888, konstitueret byfoged i Svaneke fra 1893 til 1896, hvorefter han blev assessor i Københavns Kriminal- og Politiret.

Ved Kochs tiltræden var Sø- og Handelsretten ved at gå i stå, og de fordele, der var knyttet til denne rets mundtlige og umiddelbare procedure, ved at fortabes. Koch siger selv herom i et mundtligt foredrag, som blev holdt for landets dommere ved deres besøg i Sø- og Handelsretten under de afholdte retsplejelovs-kursus, og som i anledning af retsplejelovens ikrafttræden blev trykt i Ugeskrift for Retsvæsen 1919 B, s. 185 ff.:

»Lovens Forskrifter om Sagernes hurtige Behandling overholdtes – omend langt fra paa en stræng Maade – i de første 10 Aar, medens Rettens første Formand Klein, der selv som Rigsdagsmand havde været med til at skrive Loven, præsiderede i Retten. I hans Tid procederedes selv meget store Sager ofte til Ende paa Inkaminationsdagen, og hvor dette ikke skete, fandt der dog altid straks en mundtlig Forhandling Sted. Der

gaves kun Udsættelse, naar der var fyldestgørende Grund dertil. Efter at Klein var traadt fra, begyndte der Skridt for Skridt at trænge sig større og større Langsomhed ind. Det skriftlige Sagsgrundlag fik en mere og mere dominerende Stilling og blev til virkelige Indlæg, hvori Parterne nedskrev deres juridiske Argumentation. Det fik saaledes Karakteren af en fuldstændig forud for den mundtlige Procedure gaaende skriftlig Procedure med en Anstandgiven af lignende Karakter som ved Hof- og Stadsretten. Den mundtlige Forhandling fik mere Karakteren af en Repetition af en Lektie, et Referat af Tanker, Parterne havde gjort sig for længe siden, end af en virkelig mundtlig Kamp med den Spænding og Friskhed, en saadan Kamp kan have. Det er let forstaaeligt, at Udviklingen kom til at gaa i denne Retning. Sø- og Handelsretten var daarligt stillet mellem skriftlig Procedure paa alle Kanter. Sagførere, der er vant til skriftlig Procedure og til at have Lov til at gennemtænke Modpartens Indlæg ved deres Skrivebord, kommer let ind paa Indlægsformen ogsaa, hvor der skal følge en mundtlig Procedure efter.

Den Hurtighed, som er en af de væsentligste og for Parterne allermost betydningsfulde Fordele ved mundtlig Procedure, var saaledes forsvundet, men Umiddelbarheden (Vidneres Førelse i Forbindelse med den mundtlige Forhandling for de samme Dommere, der skal afsige Dommen) var ligeledes forsvundet. Naar man vænner sig til at kunne gennemtænke enhver Ting, Modparten siger, ved sit Skrivebord, bliver det et naturligt Ønske, at man ogsaa kan gennemtænke, hvad Vidnerne har sagt, sammesteds. Det blev derfor Sædvanen, at Vidnerne saa at sige aldrig førtes ved den mundtlige Procedureforhandling, men ofte meget længe forinden, ét Vidne i ét Retsmøde, og et andet Vidne i samme Sag i et andet Møde. Ved Proceduren blev saa Vidneudskriften, de Spørgsmaal, der var stillet til Vidnet, og Vidnets Svar læst op. Der er ikke noget saa søvndyssende som mundtlig Oplæsning af Vidnespørgsmaal og Vidnesvar. Er et Vidne afhørt inden Proceduren, er det

RETSPRÆSIDENT JØRGEN KOCH

1905 til 1926

meget bedre at faa Lov til at tage Vidneudskriften hjem og læse den for sig selv. Men dertil kommer, at Umiddelbarhedsprincippet rummer en meget stor Fordel, som gaar tabt, naar Vidnet ikke bliver ført samtidigt med den mundtlige Procedure for de Dommere, som skal dømme i Sagen, nemlig den, at Dommeren kan spørge Vidnet nærmere ud under eller efter Proceduren. Det viser sig ofte, naar Vidnet er ført forinden Proceduren, at der er en eller anden Ting, som ikke er kommet klart frem under Afhøringen, og det kan ofte være Ting, der er ganske afgørende for Bedømmelsen af, hvor meget Vidnet i Virkeligheden har set og kan sige. Endelig er det af Betydning, at de Dommere, der skal dømme i Sagen, hører Vidnet afgive Forklaringen, ser ham under Konfrontationen med andre Vidner og faar det personlige Indtryk af, hvor sikker eller usikker han er i sin Sag.«

Koch tog straks ved sin tiltræden fat på at rydde op i Augiasstalden.

Han siger herom:

»Kampen begyndte som en Kamp mod unødige Anstande, men gik mere og mere over til en Indgriben og virkelig Ledelse af hele Proceduren, en Kamp for, at Sagsudviklingen og Forsvarsskriftet kom til at indeholde alt fornødent samt en positiv Kamp mod videre Brug af Skrift.

Sø- og Handelsrettens Reformbestræbelser vakte i Begyndelsen Rædsel og Modstand. Man kaldte mig »Anstand til igaar«, en Sagfører vilde have Sagførerraadet til at tage Affære, men efterhaanden faldt Modstanden bort, og Retten fandt større og større Forstaaelse hos et stedse voksende Antal Sagførere. Sø- og Handelsrettens Medlemmer var straks fra Begyndelsen af forstaaende, de tog med Glæde det ekstra Arbejde, som fulgte af, at der i en vis Periode kom saa mange flere Sager til Procedure.«

Om umiddelbarhedsprincippet udtaler han:

»Retten Bestræbelser er derhos med stort Held gaaet ud paa at faa Størstedelen af Vidneførslerne udskudt til den endelige

Procedure. Sagerne forelægges i saa Tilfælde i Reglen først kort af Sagførerne, saa føres Vidnerne, og derpaa fortsætter Sagførerne; det har haft til Følge en fyldigere Vidneførsel med betydeligt kortere Protokollat end ellers nødvendigt. Endelig er Retten i den senere Tid mere og mere kommet ind paa at søge at tage en virkelig Ledelse af den mundtlige Procedure ved at afbryde Sagførerne og stille Spørgsmaal under Processen. I Danmark var vi vante til, at Sagførerne baade i Højesteret og andre Steder mundtlig eller skriftlig fik Lov til at udvikle Sagen uden Afbrydelse; i Udlandet er dette ikke Tilfældet.«

Medens der således gennem Kochs arbejde var kommet tempo og den rette form over retssagernes behandling, medførte sagernes stigning en stadig øget byrde for formanden og de sagskyndige medlemmer. Det var navnlig indlemmelsen i København ved århundredskiftet af yderdistrikterne, der gav stigning i sagsantallet.

Retten gik derfor til Justitsministeriet med indstilling om lettelse af arbejdet, og den 23. november 1910 fremsatte justitsminister Bülow i landstinget forslag om 1) fast næstformand, beskikket for et nærmere fastsat tidspunkt blandt medlemmerne af en af overretterne eller af Kriminal- og Politiretten i København, og som midlertidig fritoges for andre embedsforretninger for helt at arbejde i Sø- og Handelsretten, 2) fastsættelse af antallet af handelskyndige medlemmer ved kongelig anordning, hvilket førte med sig, at de handelskyndige udvidedes fra 30 til 40 og de søkyndige fra 10 til 12, og 3) bestemmelse om, at de forretningskyndige medlemmers nærværelse kun var nødvendig under mundtlige procedurer. Det bestemtes dog, at retten ved vidneførsel burde tilkalde de forretningskyndige medlemmer, der skulle deltage i pådømmelsen, for så vidt sådan tilkaldelse ikke i det enkelte tilfælde frembød vanskeligheder.

Forslaget blev til lov af 22. december 1910 om forandringer i reglerne om Sø- og Handelsretten i København. Forslaget fik således en let og hurtig gang gennem Rigsdagen.

Ved denne lov skete der imidlertid en yderligere ændring i rettens sammensætning, der fjøede et nyt betydningsfuldt træk til rettens ansigt, nemlig indførelse af repræsentanter for skibsmandskabet og handelspersonalet i retten. Dette gik således til:

Det socialdemokratiske landstingsmedlem, bageribestyrer C. C. Andersen, udtalte under første behandling, at det var uheldigt, at principaler sad som dommere over arbejderes tjenesteforhold til deres principaler. Retten fik på dette punkt præg af at være en klassesdomstol, og det var derfor formålstjenligt, at arbejderrepræsentanter optoges blandt rettens medlemmer.

I den af landstingsudvalget afgivne betænkning blev C. C. Andersens indstilling imødekommet, således at der fremsattes ændringsforslag om, at i sager, der angik forholdet mellem skibsføreren og mandskab eller handelsbetjentes og lærlinges tjenesteforhold til deres principaler, og i straffesager anlagt imod mandskabet, skulle deltage medlemmer, der hørte til skibets mandskab eller til det underordnede handelspersonale. Det udtaltes dog fra en del udvalgsmedlemmer, at det ikke var uden betænkelighed, at de gik med til ændringsforslaget på grund af den motivering, der under første behandling blev givet for den foreslåede ændring. Disse medlemmer kunne på ingen måde godkende den betragtning, at Sø- og Handelsretten i sin nuværende sammensætning var en klassesdomstol, fordi skibsmandskab og det underordnede personale ikke hørte til dem, der kunne vælges til dommere. Det bedste bevis herfor var, at der af 15–16 domme, afsagt siden 1908 i tjenestesager, kun var een dom, der gik personalet imod. Da ændringsforslaget imidlertid var udarbejdet i samvirke med justitsministeren og præsidenten i Sø- og Handelsretten, mente de pågældende medlemmer ikke at kunne modsætte sig dette.

Også under anden behandling i landstinget blev den uheldige udtalelse om klassesdomstol draget frem, men da det fra socialdemokratisk side blev udtalt, at det ikke var faldet dem ind og ikke på nogen måde kunne falde dem ind at påstå, at Sø- og Handelsretten havde virket som en klassesdomstol –

betingelserne for en sådan udtalelse savnedes – faldt sindene til ro. Det udtaltes videre, at man kun havde villet fremhæve det uheldige i, at Sø- og Handelsretten i disse sager bar præget af en klassesdomstol, og dette var også udtalt af den juridiske professor H. Munch-Petersen, der adskillige gange havde været konstitueret som dommer i Sø- og Handelsretten. Ændringsforslaget blev derefter vedtaget i landstinget.

Også i folketinget gik lovforslaget hurtigt igennem, og ved kgl. anordning af 14. marts 1911 fastsattes antallet af særlige medlemmer til 4, hvoraf 2 skulle høre til skibes mandskab og 2 til handelspersonalet. Herved trådte denne vigtige nydannelse indenfor retten, om hvis principielle rigtighed der ikke vel kan næres tvivl, ud i livet.

Næstformændene under Kochs ægide var overretsassessor, senere højsteretsdommer Valdemar Johannes Nellesmann, der administrerede skifteretsafdelingen og fungerede i formandens forfald fra 1907 til 1911, og efter loven af 1910 med fuld beskæftigelse i Sø- og Handelsretten overretsassessor, senere landsdommer Erik Oldenburg, der fungerede fra 1911 til udgangen af 1912 og efterfulgtes af kriminalretsassessor, senere højsteretsdommer Lars Martin Julius Møller, der sad i Sø- og Handelsretten til slutningen af 1915, hvorefter han afløstes af kriminalretsassessor, senere højsteretsdommer Carl David Gotfred Rump, der var næstformand til udgangen af 1917. Derefter var overretsassessor, senere højsteretsdommer Christian Ludvig Riise næstformand i året 1918 og afløstes den 1. januar 1919 af overretsassessor Niels Henning Nielsen Glarbo, senere højsteretsdommer, der fungerede, til retsplejeloven trådte i kraft den 1. oktober 1919.

Ved retsplejeloven af 11. april 1916 skete der ikke nogen væsentlig forandring med hensyn til Sø- og Handelsretten, idet reformen i sit praktiske resultat stort set gik ud på at udvide sø- og handelsretsproceduren til landets øvrige domstole.

Ved retsplejeloven blev stillingen som vicepræsident gjort til et selvstændigt embede, og ved retsplejelovens ikrafttræden

udnævntes kriminalretsassessor Heinrich Emil Kühl til vicepræsident.

I den sidste tid før retsplejelovens ikrafttræden havde assessorerne i Landsover- samt Hof- og Stadsretten på omgang været konstituerede 3 måneder ad gangen som næstformænd i Sø- og Handelsretten for derved at få lejlighed til at sætte sig ind i den mundtlige procedure, og der havde således en rum tid før den 1. oktober 1919, da den nye ordning af retsplejen begyndte, faktisk fungeret 2 næstformænd i Sø- og Handelsretten ved siden af formanden, hvilket der efter arbejdets omfang også var god brug for. Ved retsplejeloven var der kun normeret en vicepræsident for retten, men da man indså, at arbejdet ikke vel ville kunne bestrides af en præsident og en vicepræsident, blev der straks konstitueret en ekstraordinær vicepræsident. Rettens hidtilværende næstformand, N. H. Glarbo, der ved retsplejelovens ikrafttræden var blevet byretsdommer og senere blev landsdommer, forblev i Sø- og Handelsretten som konstitueret vicepræsident og virkede som sådan, til han i 1923 forlod retten, og efterfulgtes af byretsdommer Edward Ipsen.

Arbejdet i Sø- og Handelsretten sled Koch op. Forholdene under den første verdenskrig og årene derefter medførte en stadig stigen i sagsantallet, der kulminerede med 2039 i 1921, hvoraf 543 ikke faldt i rette, men tilbage blev dog til behandling 1496 sager – et meget stort antal sager for en ret af Sø- og Handelsrettens størrelse.

I begyndelsen af 1920erne ramtes Koch af en snigende sygdom, og i 1926 måtte han tage sin afsked. Han levede endnu 9 år, syg og hjælpeløs, til han døde i 1935.

En smuk karakteristik gives af ham i følgende nekrolog, som finder fuld genklang hos denne bogs forfatter, der som ung sagførerfuldmægtig mødte i retten hos Koch.

»Hans fader var den mangeårige justitiarius i Højesteret og formand for Borgerrepræsentationen, hvem han lignede ikke blot af ydre – han var som faderen en smuk mand med ejen-

dommelige, lidt sydlandske ansigtstræk – men også ved sit væsens fornemme reserverthed og stille myndighed; hans moder var en datter af den engang højt beundrede digter Adam Wilhelm Hauch. Han havde gjort en usædvanlig hurtig karriere, idet han kun 44 år gammel blev formand for Sø- og Handelsretten ved gamle Madvigs afgang, og han føjede dertil andre store og betydelige hverv, medlem i mange år af Privatbankens bankråd og administrerende direktør for Det Classenske Fideikommiss, en post, i hvilken han først lige for nylig afløstes af overpræsident Bülow. Føjes hertil, at han også økonomisk var særdeles velsitueret, ikke mindst ved sit ægteskab med en datter af Store Nordiskes direktør, kammerherre Suenson, måtte han synes en mand, hvem livet havde overøst med sine gaver.

Men sygdom nedbrød før tiden hans kraft. Allerede i 1926 måtte han, 65 år gammel, tage sin afsked, og som en værkkbruden og hjælpeløs olding henlevede han sine sidste år i sin pragtfulde bolig i Amaliegade. Modsætningen mellem hans kraftige og virksomme manddoms høje aspirationer og hans alderdoms afmagt måtte gøre et dybt indtryk på enhver, der kom i berøring med ham.

Hans livs bedste gerning er knyttet til Sø- og Handelsretten, og dør vil hans navn mindes længe. I 21 år var han denne rets leder, og det er ikke for meget sagt, at han omskabte den. Han gjorde den til en fuldt moderne domstol. I modsætning til hans forgænger, der med al sin retsindighed var og blev en snurrig formalist, under hvem sagerne slæbte sig møjsommeligt af sted, var for Koch realiteten et og alt, og realiteten – det vil her sige sagernes hurtige og klare behandling under fuld udnyttelse af den mundtlighed, for hvilken rettens organisation gav en hidtil ikke fuldt benyttet mulighed.

Således blev Sø- og Handelsretten i disse år mønstret og foregangsdomstolen herhjemme, forbilledet for, hvad man ved retsplejeloven stræbte at gennemføre på hele vort domsvæsens område, og et stort antal af unge fremskridtsivrige jurister, der ville gå dommervejen, søgte i årene før retsplejereformens

endelige vedtagelse med flid ansættelse i Sø- og Handelsretten for under Kochs ledelse at blive fortrolige med de nye principers anvendelse. Derved har han øvet en meget betydelig indflydelse på hele landets retsvæsen.

Alle, der har kendt Jørgen Koch, vil huske hans smukke hoved med de fine og lidt sørgmodige træk, og de vil bevare mindet om hans store praktiske dygtighed og hans idealistiske stræben. Han var en dommerskikkelse som få.«

I april 1920 flyttede Sø- og Handelsretten til retsbygningen i Bredgade, og her i denne historiske bygning – det gamle Landkadetakademi, hvor man endnu i ruderne finder kadetternes navne indridset – har retten siden haft lokaler, der har givet en harmonisk baggrund for dennes virke.

Koch afløstes i 1926 som præsident af vicepræsident Heinrich Emil Kühl, der kun fik få år at virke i som præsident, idet han døde allerede i 1932.

Kühl, der var født den 15. juli 1875, havde sin karriere i Justitsministeriet, indtil han i 1910 udnævntes til assessor i Kriminalretten. Han blev vicepræsident i Sø- og Handelsretten i 1919. Han var formand for Skiftekommissionen for Kalundborg og Omegns Bank fra 1921 til 1926 og censor ved juridisk eksamen i 1925. Han udgav i 1927 som formand for et udvalg, iøvrigt bestående af retsmedlemmerne O. Hytten, Jacob Møller og Cornelius Petersen, en udmærket fremstilling af Sø- og Handelsretten fra 1862–1926, hvortil denne beretning har støttet sig. Kühl var en alsidig interesseret, kundskabsrig og dygtig dommer, og hans tidlige død beklagedes fra alle sider.

Kühl efterfulgtes i 1932 af dommer i Østre Landsret L. N. Hvidt, der var født den 15. juni 1882. Hvidt havde gjort karrieren i Justitsministeriet helt op til kontorchef. I de seneste år omkring retsplejelovens ikrafttræden havde han til særlig opgave den praktiske tilrettelæggelse af de forandringer, som loven førte med sig, og han løste denne store opgave med den ham egne akkuratesse og effektivitet. Fra Justitsministeriet gik han ud i 1926 som dommer i Østre Landsret.

RETSPRÆSIDENT HEINRICH EMIL KÜHL

1926 til 1932

I Sø- og Handelsretten sad han som præsident i 18 år, men i de sidste år havde han, hårdt plaget som han var af sygdom, flere lange tidsafbrydelser. Der er ingen tvivl om, at hans sygdom skyldtes overanstrengelse, som hans samvittighedsfulde indstilling til opgaverne førte ham ind i. Forfatteren af dette jubilæumsskrift, som har fulgt Hvidt det meste af en menneskealder, først i Justitsministeriet og senere i Sø- og Handelsretten, har som rettens medlemmer kun lovord om ham. Hans fornemme slægtstraditioner og elskelige menneskelighed gjorde ham afholdt til alle sider, og hermed kombinerede han en fremragende jurists evner. Et fremtrædende karaktertræk hos ham var hans dybe religiøse indstilling, der førte ham ind i meget kirkeligt arbejde.

Han siger selv om sin deltagelse i ledelsen af en bibelkreds i et kirkesogn på Vesterbro:

»Det var en stor Kreds, udelukkende bestaaende af Mænd. Vi mødtes to Gange om Maanedn skiftevis i 4 à 5 forskellige Hjem, og desuden afholdt vi gennem flere Aar et Par Gange i Vinterens Løb »Dagligstuemøder«, hvortil vi ved personlig Henvendelse indbød Sognets Beboere, baade Mænd og Kvinder. Der deltog indtil ca. 100 i saadanne Møder, hvor vi som Talere havde Immanuel Bang, Fibiger, Ussing m. fl.. Sjælen i Arbejdet var Engsig-Karup, en Mand med en levende og brændende Tro, der ikke sparede sig selv, men trodsede enhver Hindring for at vinde Mennesker for Guds Rige. Vi nøjedes imidlertid ikke med at holde Bibeltimer og de store Møder. Vi 4 à 5 Mænd, der ledede Arbejdet, samledes gennem mange Aar hver Lørdag Morgen i mit Hjem for sammen at bede for vort Arbejde og for Guds Riges Sag i Sognet. Det var gode og rige Timer, vi saadan havde med hverandre«.

Hvidt var lærer i medicinallovgivning for embedslægestuderende fra 1915 til 1932 og udgav sine forelæsnings under titlen »Den danske Medicinallovgivning«. Han var medlem af bestyrelsen for Det Anders Sandøe Ørstedeske Prisedalje-Legat, af bestyrelsen for Aarestrups Stiftelse og Legat, af be-

RETSPRÆSIDENT L. N. HVIDT
1932 til 1950

styrelsen for Diakonissestiftelsen, af bestyrelsen for Dansk Forening for international Søret samt af skolerådet for N. Zahles Skole, formand for komitéen for A/S Burmeister & Wain's Afviklingsafdeling 1936, kongelig kommissarius ved Den københavnske Vandafledningskommission 1936 og medredaktør af Ugeskrift for Retsvæsen.

For de to sidste præsidenter Robert Hove og Helge Jacobi er forholdene så nær ind på livet, at det må være tilstrækkeligt at citere fra Kraks Blå Bog:

Robert Hove, f. 17. februar 1891 i København.

Student (Efterslægtens Skole) 1909; cand. jur. 1915; sekretær i Justitsministeriet 1919, fuldmægtig 1923, kontorchef 1931; vicepræsident for Sø- og Handelsretten 1939, præsident 1950-61.

Overretssagførerbestalling 1919; universitetsmanuduktør 1921-29; filmcensor 1931-38; formand for Filmsrådet 1938-46; Justitsministeriets tilfornede ved Østifternes Brandforsikring 1936-61; medlem af Kontrolkomitéen for Landbrugslotteriet 1938, formand 1944-54; formand for bestyrelsen for Barnets Hus 1942, for Dansk Athletik Forbunds Amatør- og Ordensudvalg 1946, for Den alm. danske Lægeforenings Overvoldgiftsret 1951-61 og for Det danske Travselskab 1954.

Sekretær i Administrationskommissionen 1923-25; formand for Biografteaterkommissionen 1929-32; for Filmcentralkommissionen 1933-37, for Udvalget vedrørende Skuespilleres, Musikers og Artisters Engageringsforhold m. v. 1937-41, for Udvalget angående Privatteatrenes Forhold 1938-41, for Udvalget til Revision af Funktionærloven 1946-47 og for Oprejsningsnævnet for Københavns Kommunes 1. afdeling 1946-48; medlem af Retsplejeudvalget 1950-55; formand for det i toldlovens § 43 omhandlede nævn 1957-61; medlem af Udvalget til Revision af Søloven 1957 og af Udvalget om Søretter 1958.

Det er vigtigt at understrege, at Madvig, Kühl, Hove og Jacobi alle avancerede fra vicepræsidenter til præsidenter. Det

RETSPRÆSIDENT ROBERT HOVE

1950 til 1961

er for rettens arbejde af afgørende betydning, at en tiltrædende vicepræsident er sikker på at avancere til præsident. Ellers vil man ikke kunne få vicepræsidentstillingen, der stort set stiller samme krav til indehaverens kvalifikationer som præsidentstillingen – det må jo erindres, at vicepræsidenten arbejder helt selvstændigt med sin afdeling – tilfredsstillende besat. Når Edward Ipsen ikke i 1932 nåede frem fra vicepræsident til præsident, skyldtes det, at denne meget dygtige dommer da var slået ud af sygdom.

Helge Jacobi, f. 27. januar 1898 i Vester-Skerninge.

Student (Odense) 1915; cand. jur. 1921; fg. sekretær i Justitsministeriet 1921, sekretær 1927, fuldmægtig 1933, ekspeditionssekretær 1935; tillige sekretær ved Overværgerådet 1924–25 og 1928–31; fuldmægtig med fast konstitution til at beklæde retten i Københavns amts nordre birks kriminalret 1931–34, i Frederiksberg birks I afd. 1934–36; kst. kriminaldommer i Roskilde 1935; dommer i Københavns Byret 1936, i Østre Landsret 1948; vicepræsident for Sø- og Handelsretten 1950, præsident 1961.

Leder af tjenestemandsforsøg i Københavns kommune 1938; stedfortrædende medlem af Formandskabet for Arbejds- og Forligsnævnet 1942–44; censor ved Københavns Universitets juridiske eksaminer 1944; næstformand i Den faste Voldgiftsret 1945; formand for Dispensationsnævnet vedrørende tysk og japansk ejendom 1948–59, for Lærlingerådet 1949, for Lærlingekommissionen 1952–55 og for Københavns Kommunes Personalnævn 1952; medlem af Aktielovskommissionen 1957; formand for Toldankenævnet og for Den alm. danske Lægeforenings Overvoldgiftsret 1961.

Vicepræsident i Sø- og Handelsretten er fra 1. marts 1961 Hans Topsøe-Jensen. Hans data er følgende: f. 28. februar 1910 i København.

Student (Metropolitanskolen) 1928; cand. jur. 1934; fg. sekretær i Justitsministeriet s. å.; politifuldmægtig i Kolding s. å.; atter i Justitsministeriet 1936, sekretær 1937; tillige

RETSPRÆSIDENT HELGE JACOBI

1961

ministersekretær 1937–39; fuldmægtig 1942, kontorchef 1949; dommer i Østre Landsret 1954.

Landsretssagfører 1938 (beskikk. depon.); sekretær i Retslægerådet 1939–41; sekretær og medhjælper hos statsadvokaten for København 1941–49; kst. dommer i Østre Landsret 1945–47 og i Københavns Byret 1947–48; udgiver af Lov- og Ministerialtidende fra 1949; lærer ved Handelshøjskolen 1941–58; sekretær i Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse fra 1941.

Formand for Udvalget vedrørende Politiets Lokaleforhold 1950–54; medlem af Det nordiske Udvalg af 1947 vedrørende afbetalingsloven, af Det nordiske Udvalg af 1949 vedrørende børnelovene, af Udvalget af 1952 vedrørende udlæg og udpantning, af Det grønlandske Lovudvalg af 1951 og af Konkurslovsudvalget af 1958; medlem af Styrelsen for de nordiske Juristmøder og for Juridisk Forening; dansk sekretær for Udvalget for nordisk Lovsamarbejde 1947–54. Medudgiver af kommenteret 3. udg. af ægteskabsloven af 1922, af Hindenburg: Juridisk Formularbog og af »Dansk Lovregister«.

Ved retsplejelovsændring af 23. juli 1932 indførtes søkyn-
dige med særligt maskinkendskab blandt rettens medlemmer. Allerede gennem flere år havde dæksmandskabet delt medlemskabet i Sø- og Handelsretten med fyrbøderne. Ved kgl. anordning af 29. september 1939 udvidedes mandskabsrepræsentanterne til 4 og handelspersonalet også til 4.

Retten har derefter haft følgende medlemmer:

- 40 handelskyndige, hvoraf enkelte medlemmer er redere og ingeniører,
- 12 søkyndige, hvoraf søofficerer helt fra rettens oprettelse har udgjort et værdifuldt islæt,
- 4 sø-maskinkyndige,
- 4 repræsentanter for handels- og kontorpersonale,
- 2 repræsentanter for sømændene og
- 2 repræsentanter for søfyrbøderne.

Parti fra Børsen og Slotsholmen 1862.

Heinrich Hansen

KAPITEL V

DE SAGKYNDIGE DOMMERE

Motto: Grau, teurer Freund, ist alle Theorie
und grün des Lebens goldner Baum.

Goethe: Faust.

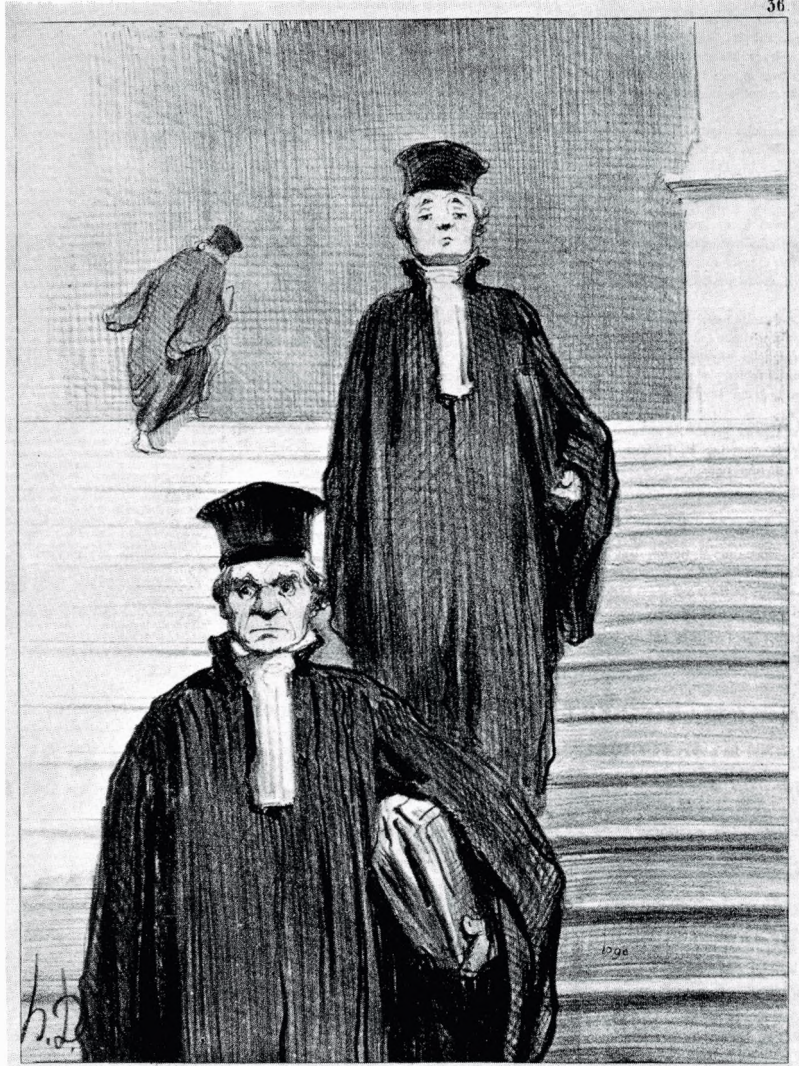
DE FORUDGÅENDE FREMSTILLING har i betydelig grad koncentreret sig om præsidenterne. Det er jo naturligt nok, for så vidt som præsident og vicepræsident er de enkeltpersoner, som udadtil repræsenterer retten, og som mest umiddelbart får offentlighedens projektør rettet på sig. Særlig tydeligt kommer det frem ved deres procesledende stilling. Præsident og vicepræsident drøfter under domsforhandlingen processens tilrettelæggelse med advokaterne, stiller de supplerende spørgsmål og søger den yderligere vejledning, som de fem i dommersædet finder nødvendig. Med den sans for decorum og rettens værdighed, som er gået de sagkyndige medlemmer i blodet, kan det ikke tænkes, at et sagkyndigt medlem stiller et spørgsmål direkte til

advokat, part eller vidne uden en reverens til juristen i formandsstolen. Der ses med megen misbilligelse på nye temperamentsfulde medlemmer, som bryder denne taktregel, og der følger hurtigt en henstilling til præsident eller vicepræsident om at bringe dette medlem ind i det rette fodslag.

Men når dette er sagt om præsident og vicepræsident, kan det ikke nok understreges, at retten bæres af de sagkyndige medlemmer – handelskyndige, søkyndige, funktionær- og mandskabsrepræsentanter. Det er disse medlemmers mangeårige ideelle indsats, der har skabt Sø- og Handelsrettens ansigt og gjort den til den ret, den er. Man ser det tydeligt af den almindelige dommerkritik – juridiske dommere i almindelighed kan ikke lide sagkyndige dommere, heller ikke læge dommere – men hvor denne kritik kommer frem, tages der altid et forbehold overfor Sø- og Handelsrettens sagkyndige dommere, oftest med den begrundelse, at deres mangeårige dommervirke har gjort dem tilstrækkelig dommer-minded.

Et led i Sø- og Handelsrettens opbygning, der særlig vækker denne kritiks mishag, er, at retten sættes af kun een jurist med fire sagkyndige ved siden. Der bør efter kritikkens mening altid være jurist-majoritet. Denne opfattelse kan ikke tiltrædes – den hviler på et modsætningsforhold mellem den juridiske dommer og de sagkyndige dommere, som ikke har bund i virkeligheden. For den juridiske formand er det af største betydning, at sagkundskaben er så bredt repræsenteret som muligt. Først herved får man den drøftelse med nuanceres afskygninger, som er så vigtig for opnåelsen af det rigtige resultat – først herved får juristen den støtte, der for ham skaber tillid til afgørelsens rigtighed.

Det er ikke uden grund, at man først har fundet frem til sagkyndige dommers medvirken i sø- og handelssagerne. Dette sagområdes lovgivning er i vidt omfang en rammeordning, gennemsyret af kutymer. Gennem de trufne retsafgørelser bør den samfundsvigtige handelsmoral styrkes. Der er i første række tale om en teknik, der stiller store krav til sagkundskaben, men

urister.

Den kgl. Kobberstiksamlings. Litografi af Honoré Daumier

også om en retlig etik, der er i de bedste hænder hos de sagkyndige dommere, og hvor juristen uden denne støtte vil føle sig usikker.

Selv om kritikken som nævnt for Sø- og Handelsrettens vedkommende har affundet sig med denne rets sagkyndige – for visse juristers vedkommende sikkert som et nødvendigt onde – og selv om kritikken særlig har sat ind overfor en udvidelse af anvendelsen af sagkyndige til det ingeniørtekniske område, skal her gives en kortfattet fremstilling af denne kritik uden standpunkttagen til den ønskede udvidelse af de sagkyndiges område, hvilket ligger uden for denne fremstillings rammer, og kun med afstandtagen, for så vidt kritikken i realiteten rækker ind på Sø- og Handelsrettens ordning.

Spørgsmålet om udvidelsen af sagerområdet for sagkyndige meddommere kom frem i 1890, idet et landstingsudvalg, nedsat til behandling af det af regeringen forelagte forslag til patentlov, indstillede, at retssager om patenter m. m. henlagdes til Sø- og Handelsretten, der i den anledning skulle udvides med ti teknisk sagkyndige. Det var så meningen, at retten skulle sættes med den juridiske formand, to handelskyndige og to teknikere. Sø- og Handelsretten tog i skrivelse af 18. februar 1891 afstand fra udvalgsindstillingen – de handelskyndige ville ikke have tilstrækkelig indsigt i patentsager, bortset fra spørgsmålet om beregning af erstatning for patentkrænkelser, og det droges i tvivl, om der var et tilstrækkeligt antal teknisk sagkyndige til disposition, når Patentkommissionen først skulle besættes. Landstingsudvalget holdt fast ved sin tanke, men erstattede de to handelskyndige med fire teknisk kyndige. I skrivelse af 16. september 1891 opretholdt Sø- og Handelsretten det indtagne standpunkt. Inddragelsen af teknisk sagkyndige under Sø- og Handelsretten ville betyde, at der måtte oprettes en særlig afdeling for tekniske sager, der var uden forbindelse med den sø- og handelsretlige afdeling. Der måtte være en særlig juridisk formand for den påtænkte tekniske afdeling, og det var naturligt, at spørgsmålet løstes som i tysk ret med en særlig døm-

mende afdeling under Patentkommissionen. Spørgsmålet om teknisk sagkyndige faldt derefter bort, og patentsagernes juridiske afgørelser henlagdes til overretterne i København og Viborg.

I 1924 behandlede i Retsplejeudvalget et forslag om oprettelse af en teknisk domstol med teknisk sagkyndige medlemmer. Forslaget var fremsat af Akademisk Arkitektforening, Dansk Ingeniørforening, Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk og Industrirådet og støttedes af Dansk Dampskibsrederiforening, Fællesrepræsentationen for dansk Skibsfart, Assurandør-Societetet og Grosserer-Societetets Komité. Om forslaget var der afgivet erklæringer af Sjø- og Handelsrettens præsident Koch og Østre Landsrets præsident Winther. Begge præsidenter udtalte med tilslutning af rettens øvrige medlemmer betænkelighed med hensyn til forslaget, for Kochs vedkommende navnlig den store ubestemthed ved omfanget af sagsområdet. Retsplejeudvalget tog afstand fra forslaget. Hovedbetragtningen var, at de sagkyndige dommere var af stor betydning ved retssagernes oplysning, men ikke var egnede som dommere. Hertil krævedes den særlige juridiske uddannelse og sagkundskab, og når Sjø- og Handelsretten havde sin utvivlsomme værdi, skyldtes det, at dennes sagkyndige gennem træning i flere år opdroges til dommerhvervet, jfr. nærmere Troels G. Jørgensen: Retsplejeudvalget gennem 25 år, s. 39 ff.

Forslaget kom ikke længere. Det havde nok under hensyn til den store tilslutning til forslaget fortjent en nærmere afprøvelse uden for denne strengt juridiske kreds. At der er delte meninger om spørgsmålet også inden for juristernes kreds, vil ses af, at Sjø- og Handelsrettens præsident L. N. Hvidt i en artikel i Svensk Juristtidning 1940 anbefaler sagkyndige dommere i patent- og forsikringsager, men tager afstand herfra i tekniske sager i almindelighed. Hans hovedbetragtning er, at området vil blive alt for svulmende, og at den nødvendige tekniske bistand i disse sager vil kunne nås gennem syn og skøn.

I 1942 kom spørgsmålet om teknisk sagkyndige igen frem,

idet et af Dansk Ingeniørforening i 1939 nedsat udvalg, bestående af tre ingeniører, to af Sagførerrådet udpegede advokater og den nuværende ombudsmand, professor, dr. jur. Stephan Hurwitz, afgav betænkning med udkast til lov om medvirken af teknisk kyndige dommere i visse retssager, hvilket udkast af Ingeniørforeningen indsendtes til Justitsministeriet med henstilling om, at der fremsattes lovforslag overensstemmende med udkastet. Forslaget kom ikke videre. Daværende højesteretspræsident, dr. jur. Troels G. Jørgensen tog i en artikel med titlen: Om Enhed i den borgerlige Retspleje, afstand fra udkastet. Højesteretspræsidentens artikel er trykt i Juristen 1943, s. 1 ff.

Udgangspunktet for højesteretspræsidentens kritik er, at enheden i den borgerlige retspleje udgøres af de rent juridiske dommere, opbygget gennem det almindelige domstolssystem, og at der må føres bevis for berettigelsen af en fravigelse fra denne enhed gennem indførelse af sagkyndige eller for strafferetsplejens vedkommende læge dommere i retterne.

Som nævnt skal her ikke gåes ind på spørgsmålet om ønskeligheden eller ikke af sagkyndige dommere i tekniske sager, men kun tages standpunkt til den fremsatte kritik, såfremt den bærer ind på sagkyndige dommere i sø- og handelssager.

I denne forbindelse skal sættes i spidsen, at den udtrykte frygt for brud på enheden i den borgerlige retspleje eller for, at det juridiske element trænges tilbage af de sagkyndige, strider mod erfaringerne i Sø- og Handelsretten. De sagkyndige dommere er altid parat til at give kejseren, hvad kejserens er, og det falder dem med deres erfaringer fra forretningslivet og forhandlingsbordet ikke ind at drage præsidents eller vicepræsidents udvikling af den juridiske side af sagen i tvivl, endsige dissentiere fra denne. Tværtimod udvises der i betragtning af, at de juridiske og faktiske elementer i en sag ofte er så nøje sammenvævet, undertiden en for stor tilbageholdenhed her. Det er jura, siges der så, det må juristen afgøre. Præsident eller vicepræsident, der gerne til sin vurdering af den juridiske side, hvilken jo ofte på grund af sagens fakta kan være tvivlsom, vil

Votering.

have de sagkyndiges mening frem, må så for at opnå dette efter en fremstilling af retsregelen og dennes reelle baggrund dissekere sagens elementer og henter da også værdifuld vejledning hos de sagkyndige for sit juridiske skøn. Overhovedet må det stærkt understreges, at en votering i Sø- og Handelsretten ikke foregår gennem et forbundet system med yngste sagkyndige som først voterende, men under en fri drøftelse over bordet, hvor de afvigende meninger vejes mod hinanden. Det ses da også, at dissentierende vota er yderst få – kun et enkelt eller to om året. Det sker en sjælden gang, at en dissentierende sagkyndig får medhold i sit standpunkt hos Højesteret, og han bærer da denne sejrstrofæ gennem livet.

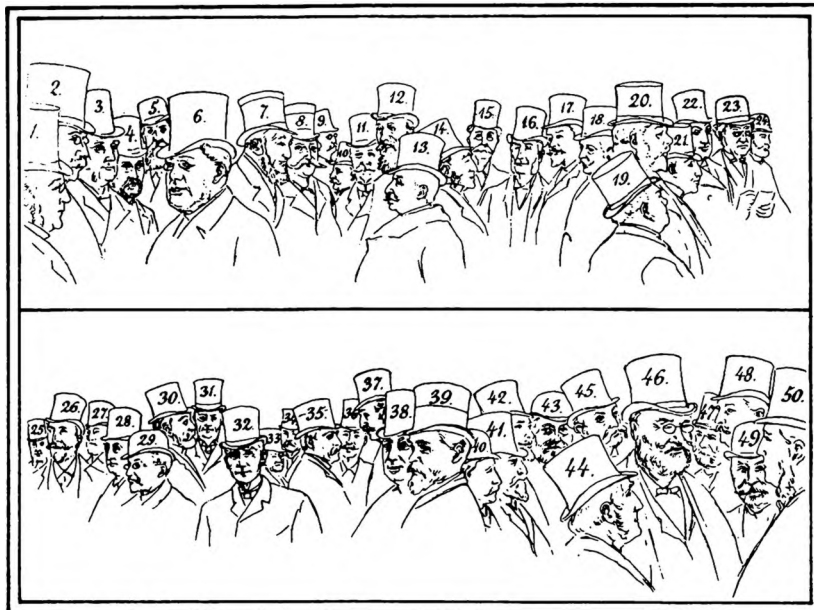
Det er mod sagkyndige dommere anført, at der under voteringen kan blive fremført argumenter, som ikke har været berørt under domsforhandlingen, og som advokaterne ikke har haft lejlighed til at tage standpunkt til, men dette er ikke noget argument mod de sagkyndige dommers medvirken og kan

»Et møde på Børsen« - flere af de portrætterede har været medlemmer af Sø- og Handelsretten.

Borsen: »Repræsentantskabsalen«. Maleri af P. S. Krøyer

Navnefortegnelse til »Børsbilledet« :

1. Johan Hansen, generalkonsul, grosserer
2. H. P. J. Lyngbye, konferensråd, grosserer
3. Jacob Holmblad, grosserer
4. Jacob B. A. Salomon, grosserer
5. Carl Will, direktør
6. Georg Petersen, etatsråd, grosserer
7. S. Seidelin, etatsråd, grosserer
8. J. Moresco, etatsråd, grosserer
9. S. M. Plum, grosserer
10. C. A. Næser, etatsråd, kaptajn, grosserer
11. Emil Vett, gehejmeetatsråd, grosserer
12. Th. W. Wessel, grosserer
13. Bernh. Ruben, etatsråd, grosserer
14. J. F. Carøe, etatsråd, grosserer
15. Harald Hansen, grosserer
16. Alfred P. Hansen, etatsråd, konsul, grosserer
17. Vilh. Petersen, grosserer
18. Ferd. Ekman, grosserer

19. B. L. Frænckel, vekselerer
20. F. A. Lorck, konferensråd, vekselmægler
21. Harry Hertz, vekselmægler
22. F. C. Smidt, etatsråd, nationalbankdirektør
23. Moritz Levy, konferensråd, kongevalgt direktør i Nationalbanken
24. Ludvig Bramsen, gehejmeetatsråd, direktør
25. Claus L. Smidt, konferensråd, grosserer
26. P. N. Damm, gehejmeetatsråd, bankdirektør
27. Martin R. Henriques, vekselmægler
28. I. S. Salomonsen, etatsråd, vekselerer
29. I. Glückstadt, gehejmeetatsråd, bankdirektør
30. Axel Prior, grosserer
31. Chr. Holm, etatsråd, grosserer
32. C. F. Tietgen, gehejmekonferensråd, bankdirektør
33. Toxen Worm, grosserer
34. Gotfred Halkier, grosserer
35. Adolf Carl, grosserer, skibsreder
36. A. Collstrop, grosserer
37. Albert Berendsen, konsularagent, grosserer
38. Victor Høffding, grosserer
39. Johannes M. Holm, grosserer
40. F. Fischer, islandsk købmand
41. F. Schiødte, varemægler
42. Marcus Meyer, varemægler
43. Christopher Cloëtta, konsul, grosserer
44. S. V. Isberg, etatsråd, grosserer
45. Sigfr. Goldschmidt, etatsråd, grosserer
46. Philip W. Heyman, etatsråd, grosserer
47. R. S. Sthyr, grosserer
48. Carl Gammeltoft, konferensråd, grosserer
49. Valdemar Holm, grosserer
50. Louis Meyer, grosserer

tænkes også under en votering blandt juridiske dommere. Hvis dette sker, er det så absolut den juridiske formands og ikke de sagkyndiges fejl. Det er selvfølgelig juristens opgave at gøre opmærksom på, at en sådan argumentation er uden for proceduren.

Også fra det argument, at de sagkyndige hører hjemme på den anden side af skranken som skønsmand eller sagkyndige vidner, må der tages afstand. Der er sagområder, hvor det juridiske og faktiske er så nøje sammenvævet – og hertil hører sø- og handelssager – at der for at nå det rigtige resultat tiltrænges en samarbejden af jurister og sagkyndige under voteringen. Dette fremgår også af det hyppige valg af sagkyndige til voldgiftsmænd sammen med jurister. Bøjer man sig ikke for det berettigede krav om sagkyndige dommere, vil dette føre med sig, at voldgift i sådanne sager bliver hovedregelen, og dette vil både under hensyn til den manglende offentlighed og ankeinstans være en uheldig udvikling af retssystemet.

Vedrørende forholdet mellem Østre Landsrets og Sø- og Handelsrettens ordning med sø- og handelskyndige – de tre juridiske dommere kan, hvis de finder det hensigtsmæssigt, tilkalde to sagkyndige – tog præsident Koch i 1921 meget stærkt afstand fra handelskyndige i Østre Landsret. Så måtte man hellere resolut ophæve Sø- og Handelsretten. Koch motiverede det med vanskeligheden ved at finde det fornødne antal kvalificerede sagkyndige. Tiden har vist, at denne frygt var overdreven. Hans standpunkt var i det hele uholdbart, for når sagkyndige er af værdi i Sø- og Handelsretten, må de også være det i Landsretten. Nogen konkurrence mellem de to retter er i princippet udelukket, idet Sø- og Handelsretten har sagerne i København, Østre Landsret øerne iøvrigt. Der er den mangel ved Østre Landsrets ordning, at der kun kan tages to sagkyndige, men lidt er bedre end intet. Forøvrigt har dommerne i Østre Landsret i yderst ringe omfang benyttet sig af de sagkyndige dommers assistance.

Om forholdene uden for Danmark bemærkes, at Frankrig og Belgien har opretholdt sø- og handelsretter i den århundredgamle form – Belgien endda i en så outreret form, at juristen kun medvirker som greffier, men dennes juridiske vejledning får erfaringsmæssig samme tyngde som en egentlig voteringsret. I England har krav fra handelsstanden om forbedring af den

Senioratet.

retlige behandling af handelssagerne ført med sig, at disse sager blev udskilt til behandling af en særlig dommer fra The Queens Bench Division of The High Court of Justice. Ordningen er ikke tilfredsstillende, og antallet af sager i retten har været faldende. Der er nu af The Lord Chancellor nedsat en kommission til at overveje reformer. Vesttyskland har handelsretter med en jurist og to handelskyndige.

I Norge benyttes i søsager sagkyndige; England og U. S. A. har for søsager den særlige Admiralty-ordning.

Til slut dette: Samtlige præsidenter og vicepræsidenter har været svorne tilhængere af Sø- og Handelsrettens særlige ordning. Dette har for alle formet sig som en hyldest til de sagkyndige dommere for deres frigjorthed fra særinteresser, deres ideelle indstilling og arbejdsmæssige indsats. De opfatter deres virke i Sø- og Handelsretten som et kald.

— Mundtlighed og umiddelbarhed.

KAPITEL VI ADVOKATERNE OG PROCEDUREN

EN FREMSTILLING AF SØ- OG HANDELSRET TEN gennem de 100 år vil ikke være fuldstændig uden at komme ind på advokaternes indsats, der er et uundværligt og bærende led i rettens arbejde.

Som ung sagførerfuldmægtig fik forfatteren af denne bog sin første indvielse i procedurens vanskelige kunst hos en erfarne, dygtig overretssagfører, hvis skarpe greb om det reelle og effektive i sagsmaterialet fyldte begynderen med beundring. Indlæg, der var formet som små teoretiske afhandlinger over studiets læst, blev uvægerlig kasseret. Den røde tråd i proceduren – skriftlige indlæg som mundtlig fremstilling – skulle være først og fremmest at gengive sagens fakta og iklæde disse fakta juridisk klædebon.

Tilrettelæggelsens kunst er svær, men det er den rigtige procedure og det rigtige domsresultats ufravigelige grundlag, og der udføres af advokaterne et stort, ofte beundringsværdigt arbejde for på objektiv og loyal måde at tilvejebringe dette grundlag. Ingen sten lades uvendt for at bringe retten denne vejledning. Det er klart, at retten selv ikke har hverken mulighed for eller tid til at deltage aktivt i tilvejebringelsen af sagsmaterialet. Der kan kun blive tale om, at retten gennem sin spørgsmålsstillen kan nå frem til en supplerende af materialet eller på advokaternes begæring tage standpunkt til, hvorvidt en yderligere uddyben af materialet er ønskelig.

Det er ligeledes en uskreven lov, at ingen advokat møder til domsforhandlingen uden at have det juridiske stof – litteratur, domme og responsa – parat. For retten vil det være uoverkommeligt at gennemgå dette juridiske stof i dets detaljer for hver enkelt sags vedkommende. Det ville trække domsafsigelsen ud, og advokaterne sikrer sig ved selv at tilvejebringe det juridiske stof en nøje kontrol med, at sagen afgøres på det juridiske grundlag, som proceduren har omfattet.

I Sø- og Handelsretten rejser nytilkomne medlemmer ofte spørgsmålet, om de kan få det skriftlige materiale – stævning, svarskrift, replik og duplik med bilag – hjem til studium før den mundtlige procedure. Præsidents og vicepræsidents svar er altid, at det er deres ret, men det frarådes som uheldigt af hensyn til faren for, at den forudgående gennemlæsning fører til en forhåndsstandpunkttagen til sagen. Dommeren skal komme uhildet til domsforhandlingen, der er procedurens tyngdepunkt. Den juridiske dommer lærer hurtigt, at al standpunkttagen på forhånd kun er af det onde. Præsident og vicepræsident foretager før domsforhandlingen en løselig gennemgang af det skriftlige materiale – det detaljerede studium af dette sker under advokaternes mundtlige dokumentation og efter sagens optagelse, hvor materialet dyrkes samvittighedsfuldt og er hovedgrundlaget for affattelse af dommens sagsfremstilling og juridiske argumentation. Det bør vel også føjes til, at den

Rettenns øjne er altid åbne.

Den kgl. Kobberstiksamling. Litografi af Honoré Daumier

mundtlige procedure vil blive ulidelig kedsommelig, hvis dommeren på forhånd har dyrket den skriftlige sagsfremstilling i detaljer, og det vil svække den agtpågivenhed og appetit på sagen, som er et nødvendigt led i dommerkollegiets indsats. Noget andet er, og det hilses med glæde af præsident og vicepræsident, at de sagkyndige i store sager, efter at den mundtlige procedure er indledt – når denne strækker sig over flere dage – tager sagens akter med hjem til nærmere studium.

Den mundtlige procedure i Sø- og Handelsretten har fundet sin faste form. Der startes altid med en udtømmende fremstilling såvel fra sagsøgers som sagsøgtets advokat af sagens fakta, herunder oplæsning af dokumenter, og den juridiske side, og først derefter afgiver parter og vidner forklaring. Dette udtømmende startgrundlag er nødvendigt, for at den juridiske formand og de sagkyndige kan få det rette overblik over sagen og trænge ind til dennes kærne. Det er en fast regel, at der ikke afbrydes ved disse to indledende foredrag. Retten tager vel i

agt, at advokaten har lagt en vel gennemtænkt linje for sit foredrag. Det sker, at retten ønsker et vigtigt dokument læst igen og sammenholdt med senere dokumenter, og det sker, at man ved en juridisk udvikling beder om yderligere uddyben. Advokaterne tolererer dette, idet de er klar over, at de, men ikke retten, allerede kan sagen, og at deres opgave er at få dommerkollegiet sat ind i deres linje i sagen. Højst kan der ved en sådan afbrydelse gives udtryk for en vis overbærenhed, men det er præsidents og vicepræsidents opgave at have medlemmerne med på ethvert punkt i sagen, og de har mere blik herfor end advokaterne og kan ikke være forsigtige nok på dette punkt. En ting vil den juridiske formand og de sagkyndige efter nogen tids arbejde i retten være klar over – at man aldrig ved sine spørgsmål under sagens gang må give udtryk for en forudfattet mening. Det vil være en krænkelse af advokaten, som har tilrettelagt sin procedure og har krav på at gennemføre denne til afslutningen med et lyd hørt dommerkollegium som tilhører, og det vil ofte vise sig, at en sådan forudfattet mening ikke senere kan oprettholdes, hvilket slår hårdt til den dommer, som forhastet har givet udtryk for sin opfattelse. En grundregel er også, at dommerkollegiet ikke må tage brødet ud af munden på sagsøgtes advokat ved – før denne er hørt – at argumentere mod sagsøgtens advokat. Det gør sagsøgtens advokat som regel bedre. Afbrydelser er af det onde, medmindre de drejer sig om en uddyben af fakta eller en nødvendig orientering af dommerkollegiet.

Efter de to advokaters indledende foredrag kommer forklaring af parter og vidner. Ofte vil advokaterne have lagt en linje for afhøringen, og den bør normalt ikke brydes, men iøvrigt må der her gives retten et vidt tøj i dens adgang til at stille supplerende spørgsmål. Det må herved ikke overses, at på grundlag af de to advokaters foredrag har retten nu dannet sig et billede af sagen, som ikke har fundet og ikke bør finde udtryk på dette stadium, men ud fra dette billede kan retten ønske udtalelser fra part og vidner, som advokaterne ikke har tænkt på. Det bør vel også siges, at part og vidner undertiden vil være

mere villige til overfor retten at åbne deres hjerte end overfor modpartens advokat. Dette gælder også vidner, som på forhånd kan have sympati for en af sagens parter.

Sagen slutter med replik og duplik, om hvilke gælder, at gentagelser af, hvad der tidligere er sagt, bør undgås. Replik og duplik bør bruges til standpunkttagen til det, der er sagt fra den anden side, og til at analysere parts- og vidneforklaringer. Et vist resumé af det tidligere hævdede kan være naturligt og illustrerende, men det bør ikke falde ud til en udførlig gentagelse af det tidligere sagte. Retten forstår godt, at det er den omhyggelige advokat magtpåliggende at få præciseret sit standpunkt i sagen, men det er ikke sjældent, at retten er nødt til at sige, at advokaten må have i minde, at de sagkyndige medlemmer evner at fatte et argument, når det engang er sagt, og nøje noterer sig dette til brug ved deres votering.

Advokaterne behøver ikke at være ængstelige for, at retten ikke nøje følger deres udviklinger. Tværtimod føler retten sig usikker, når den ikke får advokaternes mening frem om alle sagens punkter. Er der et faktum eller et juridisk moment i sagen, som advokaterne efter rettens mening ikke har udtalt sig tilstrækkeligt om, men som retten under voteringen finder af betydning, er det en uskreven lov, at sagen genoptages for at høre advokaternes mening herom. Det vil ellers blive en sejlads for retten uden fornøden afmærkning af sejlruten, og det rummer fare for sejladsen.

Dommen i sagen er slutstenen på rettens og advokaternes fælles arbejde. Selve domskonklusionen beror jo på rettens skøn – dens valg imellem eller indenfor de af advokaterne hævdede standpunkter – og det er konklusionen, som for den enkelte part i sagen har den umiddelbare interesse, men for retssystemet som helhed og for advokaternes overvejelse af påanke er det præmisserne, som fanger blikket. Ikke for intet har kampen gennem tiderne stået om udarbejdelse af udførlige præmisser i dommene, hvilken kamp fik sin første legale løsning ved loven af 8. marts 1856 med pålægget til Højesteret

om at give grunde for sine domme. Gennem de offentliggjorte præmisser værnes ikke blot mod dommervilkårlighed, og dommeren tvinges til en nøje efterprøvelse af sit resultats rigtighed, men præmisserne er domspraksis' bidrag sammen med de retsvidenskabelige fremstillinger til at fremme retsudviklingen.

Ved denne udarbejdelse af præmisserne kan ikke nok fremhæves advokaternes indsats. Advokaterne og retten har forskellige opgaver. Deres opgave er at fremstille deres klients særlige standpunkt så stærkt som muligt, men netop denne stærkt gennearbejdede fremstilling af særstandpunkter er det nødvendige grundlag for, at retten kan finde frem til sin løsning og affattelsen af præmisserne. Det er vel også denne udførlige affattelse af præmisserne med deres vidnesbyrd om, at der er tilstræbt en objektiv løsning på gældende rets grundlag, der fører med sig, at pressen kun undtagelsesvis underkaster domme den kritik, som ellers årvågent føres frem i det offentlige livs tjeneste. Der udføres af advokat og ret et fællesarbejde for at nå den retfærdige løsning. Af retfærdigheden som begreb findes der mange kloge definitioner, men i det praktiske retslivs enkeltafgørelser drejer det sig om noget umiddelbart – et grundelement i den demokratiske indstilling – som pressen bærer ud til offentligheden som et billede af det levende retsliv. I dette arbejde i retfærdighedens tjeneste har de danske advokater altid været at finde, og det bør siges ved Sø- og Handelsrettens 100-års jubilæum.

Fru Justitia.

KAPITEL VII SAGOMRÅDE

MEDENS LOVEN af 19. februar 1861 gav en nærmere opremsning af, hvilke sager der henhørte under Sø- og Handelsretten, benytter retsplejelovens § 9 den smidigere formulering, at der ved sø- og handelssager forstås de borgerlige sager, i hvilke fagkundskab til søforhold eller til handelsforhold skønnes at være af betydning. Loven tilføjer, at der ved afgørelsen skal tages hensyn til, om begge parter ønsker sagen behandlet som sø- og handelssag. Endvidere kan, efter retspleje-

lovens § 20, når parterne er enige derom, sø- og handelssager udenfor København, indbringes for Sø- og Handelsretten, hvilket sker i et vist omfang.

I nogle tilfælde er tvisten, om en sag er sø- og handelssag, ført op til Højesteret, se således Ugeskrift for Retsvæsen 1931 s. 654: Strid mellem brancheforening og grossist om erstatning for boykot kunne ikke forlanges henvist til Sø- og Handelsretten.

U. f. R. 1935 s. 957: Krænkelse af patentret ligeledes.

Sø- og Handelsrets Tidende 1948 s. 73: Ingeniørs mellemværende med sit firma ligeledes. Sø- og Handelsrettens fremhævelse af, at stridsspørgsmålet om størrelsen af tantiemeprocentsats i forhold til firmaets nettoprovenu og om beregningen af dette sidste under hensyntagen til kurs- og rentefortjeneste samt handelsomkostninger krævede fagkundskab i handelsforhold, fandt ikke gehør i Højesteret.

Disse enkeltafgørelser af Højesteret udtømmer ikke afgrænsningen af sagområdet. I praksis er i vidt omfang advokaternes indstilling afgørende, og der behandles i Sø- og Handelsretten en række sager, der er grænsetilfælde. På rettens eget initiativ afvises nemlig en sag fra Sø- og Handelsretten, som parterne ønsker indbragt for denne.

De store menneskelige tragedier passerer ikke Sø- og Handelsretten. Dens hovedområde er handel og søfart, forretningsmæssig gevinst og tab – altså penge – og penge er i konsoliderede samfund jo kun et bekvemmeligheds- og fordelingsspørgsmål.

Kun undtagelsesvis kommer livets tunge spil retten på nært hold gennem de store søforlis. Heraf skal et enkelt tages frem, dels på grund af den genlyd, det gav verden over, dels på grund af den menneskelig forståelige løsning retten kom til, hvilket sidste er typisk for rettens behandling af disse sager.

Det drejer sig om tiltalen mod rederiet og kaptajnen for dampskibet Norge, der grundstødte ved den undersøiske klippe Rockall i Atlanterhavet d. 28. juni 1904 kl. 7,45 med tab af

mange menneskeliv – 45 af besætningen og 584 passagerer – til følge, jfr. Sø- og Handelsrets Tidende 1805 s. 81 ff. Retten havde selv henstillet til anklagemyndigheden, at der rejstes tiltale mod kaptajn og rederi.

Skibet afgik fra København over Oslo og Kristiansand d. 22. juni med en besætning på 69 mand og 727 passagerer. Der var ombord en redningsflåde til 25 personer og 8 både, bestemt til ialt 251 personer, samt 843 redningsbælter og 10 redningskranse.

Den 27. juni passerede Norge Orkneyøerne. Vejret var natten til d. 28. juni godt og i det hele klart, og kaptajnen satte kursen syd om Rockall klippen, således at han selv med en forsættelse på 3–4 sømil nordover ville passere Rockall klippen i en afstand af 6–7 sømil. Han ville da i fortsat klart vejr se klippen, der rager 70 engelske fod op over havet, men kun har et omfang på ca. 220 fod. Et par sømil øst for Rockall klippen – lidt sydligere – ligger St. Helensrev, der ved lavvande ligger 6 fod, ved højvande 12 fod under havets overflade.

Kl. 15,30 passeredes St. Kilda øerne, og en 4 stregers pejling viste, at Norge ikke var forsat. Ved solnedgang foretoges en amplitudeobservation til undersøgelse af deviationen, og der fandtes intet uregelmæssigt. Kaptajnen var på broen kl. 24 til kl. 1 og igen kl. 4 morgen sammen med 1. styrmand. Vejret blev nu mindre sigtbart, og kaptajnen ændrede kursen mere sydover, således at han regnede med at passere ca. 20 sømil syd om Rockall klippen. Straks efter blev det mere sigtbart, og kaptajnen fandt det unødvendigt at lodde. Der passeredes også en fiskedamper 1–2 sømil om bagbord.

Kaptajnen følte sig kl. 7,30 morgen fuldstændig sikker på, at der ikke mere var nogen risiko, og ændrede kursen tilbage til den tidligere kurs, men efter at der havde været sejlet på denne ca. 3 sømil, stødte skibet hårdt og stoppede. Vejret var nu blevet tykt med regn. Kaptajnen beordrede fuld kraft bak, og skibet kom frit, men begyndte hurtigt at synke. Han beordrede bådene i vandet og passagererne med kvinder og børn

først i bådene. Kl. 8,05 sank skibet, kaptajnen stod på broen, da skibet gik ned. Kun 5 af de 8 både kom heldigt i vandet. Da vejret et par timer senere klarede op, såes fra bådene Rockall klippen 2 til 4 sømil borte i retning N. V.

Ved dommen frifandtes rederiet, idet skibet opfyldte de krav til udrustning og sikkerhedsforanstaltninger, som loven foreskrev, men ulykken gav anledning til, at de legale krav senere skærpedes.

For kaptajnens vedkommende udtalte dommen, at Norge sandsynligvis var stødt på St. Helens rev, men efter de udsatte kurser ville skibet under almindelige forhold være kommet godt syd om Rockall. Kursændringen kl. 7,30 i retning mod Rockall måtte i det disede vejr anses for uheldig, og skibet måtte antages efterhånden at være blevet forsat adskillige sømil nordover. Kursen burde under hensyn til den store passagermængde være sat langt uden om Rockall klippen, som der ikke var grund til at søge at få i sigte, og kaptajnen burde have undladt at bakke, idet skibet mulig så kunne være blevet stående på grunden i længere tid, og flere passagerer ville være blevet reddet. Uanset disse forhold fandtes kaptajnen ikke skyldig i noget strafbart forhold, hvorved retten lagde vægt på den ro, hvormed kaptajnen bestræbte sig for at opfylde sine pligter, indtil han gik ned med skibet, og den åndelige lidelse, som selve ulykken havde forvoldt ham.

Det var sammenlignet med nutidens forhold et forretningsmæssigt lille samfund, som retten skulle betjene i de første tiår. Forretningsforbindelsen med Tyskland var stadig den dominerende. For landbrugets vedkommende var det kornsalgene og herregårdssmørret, som gik igen i dommene – andelsbevægelsen med dens på gennemført mekanisering skabte ensartede mejeri- og flæskeprodukter også fra de mindre brug var ikke slået igennem endnu. Der værnes i rettens første periode godt om mundtligheden og umiddelbarheden. Der er mange beviskendelser og flere af de utilfredsstillende partsedsafgørelser. Dissenserne er få.

Domsafgørelserne er jo det væsentligste udslag af rettens arbejde. De vigtigste af dem optages i Ugeskrift for Retsvæsen og Sø- og Handelsrets Tidende. De bliver med årene stigende i antal og videregribende i sagligt område i overensstemmelse med forretningslivets udvikling. Ud fra denne embarrass de richesse skal forsøges at give et billede af rettens virke.

I. ALMINDELIGE HANDELS- OG SØSAGER

Udover kontraktsfortolkninger beskæftiger handelsagerne i de første årtier sig med mangelspørgsmål, forsendelsesrisiko, dækningskøb og reklamationer. Det er for reklimations vedkommende karakteristisk, at retten stiller store krav til hurtig reklamation og ofte lader passivitet binde. Linjen brydes kun, når modparten har inddelt sig på forhandlinger efter modtagen reklamation, idet dette borteliminerer forsinkelsen med hensyn til reklamation.

En række domme præciserer agentens stilling – hans manglende kompetence til at slutte handelen, modtage reklamationer og betaling. Endvidere fastslås regelen om, at agenten kun har krav på provision, når handelen opfyldes af køberen, medmindre ikke-opfyldelsen skyldes agenturgiveren. En dom fra 1909 udtaler dog, at en agent ved afbetalingssalg med ejendomsforbehold har krav på provision ved leveringen, da agenten ellers stilles altfor ugunstigt.

Mange af de af retten optrukne linjer går igen i reglerne i købeloven af 6. april 1906 og i lovene om aftaler og om kommission, handelsagentur og handelsrejsende af 8. maj 1917.

For søsagernes vedkommende dominerer kollisions- og bjærgesager, men der er også mange sager om konnossementsforståelse, liggedage og overliggendage, i hvilken henseende en dom fra 1896 fastslår, at det vil være i strid med forholdets natur og det sædvanlige, om ikke helligdage medregnes til overliggendage.

Udbruddet af den første verdenskrig betød ikke blot en for-

øgelse af antallet af retssager, men bragte retten frem i billedet ved fortolkningen af sælgeransvaret i relation til de ved krigen skabte leveringsvanskeligheder, hvilket dækkede over store økonomiske interesser.

I en række domme fra 1914 og 1915 kom retten til at tage standpunkt til genussælgerens ansvar i locokontrakter. Det drejede sig navnlig om korn, kul og koks solgt loco København under påregning af udenlandske tilførsler. Retten fortolkede dette ansvar efter købelovens § 24 meget strengt. Man pålagde for det første uanset kontraktens force majeure klausuler ansvar i alle kontrakter, der var sluttet efter verdenskrigens udbrud, skønt opfyldelsesforsøg strandede på minespredning eller beslaglæggelse. Endvidere pålagdes ansvar i før krigen sluttede kontrakter, når sælgeren annullerede under påberåbelse af krigen og selv tog fordelene ved salg af sine beholdninger til de forhøjede priser i stedet for at fordele beholdningerne til kunderne efter afsluttede kontrakter, og navnlig fastslog man ansvar udover disse tilfælde med henvisning til, at der ikke forelå en prisstigning for sælgeren, der kunne sidestilles med umulighed for levering. Frigørelse kunne kun indtræde, når levering ville medføre uforholdsmæssige økonomiske opofrelser eller en eksorbitant fordyrelse, og dette antoges ikke at være tilfældet.

Tilsvarende linje fulgtes med hensyn til rederkrav om fragtförhöjelse, og afsluttede kontrakter kunne ikke annulleres på grund af den forhøjede risiko for sejladsen ved slukning af fyr som følge af krigen og udlægning af miner.

I 20'erne kommer sagerne om fortolkning af isklausuler, og der fastslås et strengt rederansvar. En isklausul giver ikke rederen carte blanche til at smyge sin transportforpligtelse af sig. Så snart der er en rimelig tvivl med hensyn til muligheden for at gennemføre transporten til destinationsstedet, bør skibet uanset radiomeddelelser om isvanskeligheder gå til iskanten for på stedet at undersøge muligheden for at komme igennem. Også sagerne om tågekollisioner tager til i tal, og pligten til

efter de internationale søfartsregler at standse op ved modgående skibs tågesignal indskærpes.

I 20'erne begynder også automobilsagerne med de mange tvivlsspørgsmål om kontraktsforståelse og skjulte mangler.

Den anden verdenskrig stiller retten overfor de samme problemer som i den første verdenskrig, og det strenge ansvar for genussælgeren i loco kontrakter fastholdes, men samtidig dukker under de for landet i forhold til forrige verdenskrigs skærpede forsyningsforhold nye problemer op. Vedrørende de af offentlig myndighed fastsatte maksimalpriser fastslås, at en sælger vel er pligtig at overholde disse, men der er ikke pligt til at levere til en lavere maksimalpris, når en kontrakt tidligere er indgået til højere pris. Med hensyn til forbudet mod kædehandel slås det fast, at det afgørende er, om det anormale mellemled virker prisfordyrende. Også fordelingen af varer fra leverandør til kunder kommer retten til at beskæftige sig med, og pligten til at levere til gamle kunder fastholdes stærkt. I 1944 tilpligtes således en cigarhandler at levere cigaretter forholdsvis til nogle arbejdere på en fabrik. Han kunne ikke trænge igennem med sin påstand om, at det drejede sig om løse kunder. I 1946 fastslås, at en grossist ikke kunne nægte at levere rationeret vare til en gammel detailkunde, selvom denne nægtede at aftage yderligere vareforbrug hos grossisten.

Tørvesager med deres mange tvivlsomme spørgsmål om kvalitet og kontrollen heraf flourerer. Et udpræget efterkrigstidsfænomen er de mange domme i vareudvekslingssagerne – navnlig italienske manufakturvarer mod færøfisk

Sammenslutninger i brancheforeninger giver anledning til en række domme, hvor nægtelse af optagelse tilsidesættes, når der foreligger økonomisk interesse i optagelse og den afviste handlende må betragtes som hørende til branchen.

For søforsikringens vedkommende kom retten i efterkrigsårene til at beskæftige sig med en række sager vedrørende tysk beslaglæggelse af nybygninger hos Burmeister & Wain. I 1947 pådømtes en sag rejst af The Blue Star Line i anledning af, at

rederiets nybygning hos B & W var blevet beslaglagt af tyskerne d. 24. august 1940. Rederiet krævede af B & W og den danske statskasse solidarisk 15 millioner kr. og af Forvaltningsnævnet for Krigsforsikring af Løsøre solidarisk med de andre sagsøgte 7.495.500 kr. Sø- og Handelsretten frifandt de sagsøgte, for B & W's vedkommende under hensyn til, at det drejede sig om et praktisk taget færdigbygget skib, der måtte anses for engelsk ejendom, og at værftet ikke bar risikoen for en beslaglæggelse af et engelsk skib af tysk militær myndighed under Danmarks besættelse. Staten frifandtes under hensyn til, at den ikke kunne have afværget beslaglæggelsen, og Krigsforsikringen frifandtes, fordi tysk beslaglæggelse af en i et fremmed krigsførende lands eje værende søsat nybygning fandtes at falde udenfor Krigsforsikringens ansvarsområde, som dette var fastlagt ved lov. Ved Højesterets dom i 1948 dømtes imidlertid B & W til at betale de erlagte afdrag på købesummen 7.495.500 kr. tilbage, idet rederiet efter byggekontraktens formulering og den førte korrespondance havde haft fuld føje til at gå ud fra, at værftet bar risikoen for følgerne af krigsskade. Også Krigsforsikringen dømtes til at betale dette beløb, idet værfterne under hensyn til i juli 1948 afgivne udtalelser fra Handelsministeriet og Forvaltningsnævnet måtte regne med, at nybygninger på danske værfter også efter deres søsætning vedblivende var omfattet af løsørekrigsforsikringsloven.

I 1950 pådømte Sø- og Handelsretten en sag rejst af et norsk rederi, hvori ligeledes krævedes erstatning hos B & W og Krigsforsikringen for tysk beslaglæggelse af en nybygning, subsidiært tilbagebetaling af erlagte byggerater. Nybygningen blev beslaglagt i juli 1941 af Kriegsmarinedienststelle, Oslo, og løb af stabelen d. 6. august 1941. Færdiggørelsen skete under tilsyn af tyskerne, som afsejlede med skibet d. 20. august 1942. Under resten af krigsperioden sejlede skibet under tysk flag og overgaves derefter til rederiet, som lod det gå på værft for reparation og ombygning. Retten frifandt B & W og Krigsforsik-

ringen, idet rederiet ved skibets tilbagelevering havde opnået en gevinst på ca. 5 millioner kr., og de sagsøgte ikke hæftede for sejladsrisiko under tysk besiddelse, afsavns- eller driftstab eller rederinteresse i en tilsvarende nybygning.

I 1950 afgjordes en sag ligeledes anlagt af et norsk rederi mod Krigsforsikringen af Løsøre. Skibet blev efter aftale mellem B & W og rederiet i 1941, inden det var helt færdigbygget, oplagt i Frihavnen for at undgå tysk beslaglæggelse. Denne blev alligevel foretaget. Rederiet sagsøgte Krigsforsikringen til betaling af skibets brandforsikringssum ved beslaglæggelsen med fradrag af 5 % selvrisiko eller 4.812.700 kr.. Krigsforsikringen frifandtes, fordi den ikke kunne hæfte for en vilkårlig afbrydelse af færdiggørelsen med deraf følgende udskydelse af Krigsforsikringens tidsmæssige hæftelse i det uvisse.

Endelig afsagdes i 1953 dom i en af Glen Line Ltd., London, mod B & W og Krigsforsikringen anlagt sag til erstatning for tysk beslaglæggelse af rederiets nybygning. Skibet var færdigt og rede til aflevering d. 31. maj 1940, men beslaglagdes i august s. å. af tyskerne, sejlede efter ombygning som hjælpekyrder og udleveredes i 1945 til rederiet, som ombyggede det til fragtskib. B & W frifandtes, fordi rederiet var i fordringshavermora med deraf følgende risikoovergang til rederiet. Krigsforsikringen frifandtes, da der ikke forelå bevis for, at det i 1945 tilbageleverede skib havde lavere værdi end rederiets totaltab.

Ingen af de tre sidste domme blev påanket til Højesteret.

Værd at fremhæve for søens vedkommende er en dom fra 1948, hvor en statsbanefærge blev anset for ansvarlig for skade på andre skibe ved færgens opbrydning af isen i Korsør havn. Under udtrykkelig fremhævelse af, at forholdet ikke kunne anses for uforsvarligt, baseredes ansvaret på den særlige fare for andre skibe ved isbrydning og færgens egen interesse heri.

Efterkrigstiden ebber ud med domme om, hvorvidt skibsskade faldt under den almindelige søforsikring eller krigsforsikring. Det drejede sig mest om tvivlen om, hvorvidt forlis i Østersøen skyldtes det hårde vejr og søen eller minespræng-

ning. I flere tilfælde fordeltes skaden halvt mellem de to forsikringer.

For søsagernes vedkommende kan endnu nævnes de mange søpanteretssager og bropåsejlinger, hvor et vidtgående ansvar for skibene fastslåes.

Den tekniske udvikling til søs bringer spørgsmålet om radarens betydning i søgelyset – mange domme fremhæver, at der ikke i tåge kan sejles alene på radaren med uformindsket fart.

Fra de sidste år skal nævnes dommene om bestyrelsesmedlemmers personlige ansvar efter aktieselskabsloven for forsømmelse af deres pligter overfor aktionærer og kreditorer.

I en dom fra 1956 var der således rejst erstatningskrav fra et selskabs likvidatorer mod bestyrelsen dels for forsømmelse med tilrettelæggelsen af bogførsel og revision, dels for fortsættelse af virksomheden til skade for kreditorerne, idet tabene på driften fortsatte. Retten kom til det resultat, at der vel var forsømmelse med hensyn til bogførsel og revision, men at denne forsømmelse ikke havde medført tab. Med hensyn til spørgsmålet, om virksomheden burde have været stoppet, fandt retten efter en indgående undersøgelse af kapitalreserve, foretagne kalkuler og afsluttede handeler, at der ikke var udvist letsindig forretningsførelse ved fortsættelsen af driften. Bestyrelsen blev derfor frifundet for personligt ansvar.

I en dom fra 1960 – senere stadfæstet af Højesteret – blev direktøren i et aktieselskab dømt til at betale erstatning til en kreditor, idet han ved købet hos denne måtte være klar over, at forretningsvirksomheden ikke kunne fortsætte uden tab for kreditorerne. Derimod blev de 3 bestyrelsesmedlemmer, hvoriblandt direktørens moder, frifundet, fordi den pågældende kreditor ved en almindelig undersøgelse af aktieselskabsregisteret ville være blevet klar over, at det ikke kunne forventes, at bestyrelsen frembød væsentlig betryggelse mod angribelige dispositioner fra direktørens side.

Endelig skal nævnes en dom fra 1960 – stadfæstet af Højeste-

ret – hvorefter en fratrædende direktør måtte tåle, at hans tantieme beregnedes i henhold til det af bestyrelsen godkendte regnskab, medmindre ledelsen havde truffet usædvanlige dispositioner med hensyn til afskrivninger over varelagerreserven etc. for at beskære direktørens tantieme-andel.

II. VAREMÆRKE- OG KONKURRENCESAGER

Lovgivning på dette område kom først i slutningen af forrige århundrede ved varemærkeloven af 2. juli 1880, firma-loven af 1. marts 1889 om beskyttelse af og sandhedskravet til firmanavnet og lov om straf for urigtige varebetegnelser af 27. april 1894. Disse lovarbejder kom haltende bagefter forretningslivets udvikling, og de opfyldte ikke de krav, som måtte stilles fra det sunde forretningslivs side til beskyttelse af indarbejdede interesser mod rovdrift fra anden side. Der udførtes her af domstolene, herunder Sø- og Handelsretten, et godt arbejde for at supplere den ufuldstændige lovgivning, bl. a. ved at benytte vekselvirkningen mellem varemærkebeskyttelse og konkurrencebeskyttelse. Det var standarden »redelig forretningsskik«, der kom frem i lyset – sit legale udtryk fik den først ved indførelsen af generalklausulen i § 15 i konkurrence-loven af 31. marts 1937 om erstatningsansvar for og nedlæggelse af forbud mod i erhvervsøjemed foretagne handlinger, der strider mod redelig forretningsskik, jfr. nærmere Hardy Andreasen: Varemærkeretten i konkurrenceretlig belysning s. 142 ff.

Her skal fremdrages nogle enkelte afgørelser, der viser Sø- og Handelsrettens bidrag til denne udvikling.

Skønt den tidligere varemærkelovgivning ikke hjemlede beskyttelse for vareudstyr, slog allerede en sø- og handelsretsdom fra 1901 fast, at en cigarkasses udstyr var beskyttet.

Førsteburgerretten, hvis retsstilling var så lidet tilgodeset i de første varemærkelove, der lagde altovervejende vægt på beskyttelse gennem registrering, fik en betydningsfuld støtte ved

en sø- og handelsretsdom fra 1907, der fastslog førstebrugerrettens beskyttelse, selvom den kun var udøvet i udlandet.

Forsøg på at ride på en anden forretnings oparbejdede goodwill sloges ned. Der var ihærdige forsøg i 20'erne på at snylte på det amerikanske automobilfirma Fords forretningsmæssige renommé. En cigaretfabrikant havde således for at få indregistreret varemærket Ford-cigaretter skaffet sig samtykke fra en herværende ingeniør Sidney Ford, men en sø- og handelsretsdom af 1923 forbød mærket, da det var givet, at mærkeindehaveren ville snylte på Henry Fords navn. Beskyttelsesområdet strækkes vidt. I 1941 gives der således Carlsberg beskyttelse for Sølvetiketten, og i 1945 får Havfruefiguren vid beskyttelse for et fiskekonservesfirma.

Praktisk betydningsfuld er afgrænsningen mellem en original mærkehavers retsbeskyttelse ved salg af brugte varer med mærket og hensynet til salg af brugte varer. Sø- og Handelsretten traf i 1958 vedrørende brugte Singer-symaskiner den afgørelse, at forhandlerne af brugte symaskiner vel måtte opudse disse og dermed mærket, men det var stridende mod mærkehaverens ret at påsætte helt nye mærker, der dækkede Singers salg af nye maskiner, og det måtte på selve den oppudsede maskine på iøjnefaldende måde angives, at maskinen ikke var repareret af Singer, og at der ved reparationen var anvendt uoriginale reservedele.

Retten domme om forvekslingsmulighed er talrige – der går ikke et år i retten, uden sådanne sager kommer frem til afgørelse. Nogen nærmere gennemgang af disse kan ikke foretages her, og emnet er jo også udtømt i Hardy Andreasens doktordisputats og i Harry v. d. Hudes og Julie Olsens håndbog i varemærkeret. Her skal kun trækkes nogle linjer op, der viser rettens ud fra hensynet til det sunde forretningsliv praktiske greb om emnet. Ved en dom fra 1900 slås således fast, at City-trykkeriet med tilføjet personnavn udelukker andre fra at benytte denne betegnelse selv med andet personnavn, da det daglige forretningsliv ikke hæfter sig ved personnavne.

Med hensyn til anvendelse af farver fastslås ved en dom i 1907 om en tændstikæskeetiket, at der vel ikke kan vindes eneret på en farve, men at på den anden side en fælles farve kan være af væsentlig betydning ved afgørelsen af, om forveksling mellem mærkerne let kan finde sted. Dette synspunkt fandt anvendelse i en dom fra 1956, hvorefter Høng Camemberts stærke indarbejdelse af den røde farve måtte føre med sig, at en anden producent af Camembertost for at undgå forvekslingsmulighed skulle forsyne sin etiket med karakteristika, som adskilte den fra Høng-etiketten.

Dominantens betydning er fremhævet i en dom fra 1915 om et Richs-mærke, hvori udtales, at det ikke udelukkende kan komme an på den større eller mindre rent ydre lighed mellem to mærker, men det afgørende er, om den del af mærket, der fanger opmærksomheden, er så lig, at den kunde, som ikke ser mærkerne samtidig, er udsat for at narres.

Også hensynet til kundekredsens mere eller mindre agtpågenhed spiller ind. Allerede i en sø- og handelsretsdom fra 1895 om et akvavitmærke udtales således, at mærkerne let kunne forveksles, særlig af det større publikum, af hvilket der ikke kan forventes en nøjere undersøgelse.

Til slut skal nævnes nogle domme, der viser varemærkerettens bortfald gennem ordmærkets overgang til almindelig varebetegnelse. Med rette stilles der i så henseende stærke krav. En dom fra 1903 fastslog således, at Auer var beskyttet som registreret af opfinderen og ikke kunne antages at være gået over til almindelig betegnelse for glødebrændere. Derimod fastslog en dom fra 1906, at Appollinaris var blevet en almindelig varebetegnelse og ikke beskyttet for den tyske fabrikant, der producerede varen fra »Apollinaris-Brunnen«. Ligeledes en dom fra 1910, hvorefter Liberty var overgået til almindelig betegnelse for silketøjer af en bestemt art og ikke længere i almindelig opfattelse tilknyttet Londonfirmaet Liberty & Co.

Medens en dom fra 1909 forbød en vognmand at anbringe ordet Taxameter på sine udlejningsvogne af hensyn til det regi-

strerede Taxamotor, førte udviklingen med sig, at Taxa ikke i 1954 kunne forbyde brugen af ordet Taxi. Derimod bevarede de fra Frankrig fordrevne munke ved en dom af 1919 deres ret til Chartreusemærket, uanset at det i nogen tid havde været en almindelig betegnelse, fordi registrering var nægtet.

Ordet Grammofon blev ved en dom fra 1909 anset for registrerbart, som dannet og taget i brug af opfinderen, men ved en højesteretsdom fra 1923 slås det fast, at ordet nu var blevet en almindelig betegnelse for talemaskiner, og at brugen derfor var fri.

Ved en dom af 1942 bevarede det registrerede varemærke Crystallosetter sin beskyttelse, idet ordet Crystallose ikke havde udviklet sig til almindelig betegnelse for kunstige sødestoffer. Derimod antoges i 1956 Cola at have udviklet sig til artsbetegnelse for en bestemt type læskedrik, således at Coca-Cola ikke kunne forbyde Balsi-Cola, idet mærkerne som helhed og udstyrsmæssigt ikke frembød forvekslingsmulighed.

Sideordnet med rettens arbejde på varemærkeområdet er gået arbejdet på konkurrenceområdet iøvrigt. Retten kom tidligt til at beskæftige sig med nedsættende udtalelser om konkurrenters forretning og slog her fast, at urigtige meddelelser, der kan skade, er retsstridige. Fortolkning af forbudene mod udsalg og tilgift giver anledning til mange retssager. Med hensyn til fastlagte salgspriser udtales i en sag fra 1930, at sådanne aftaler binder ikke den udenforstående købmand, der får fat på varen, men en dom fra 1938 slår fast, at såfremt der til kontrol af prisaftalens overholdelse er sat kontrolnumre på varens indpakning, er det stridende mod konkurrencelovens § 15 at fjerne kontrolnumrene.

Fra de seneste år frembyder rettens arbejde med sagerne om konkurrenters efterligning af ikke patent-, mønster- eller varemærkebeskyttede varer særlig interesse. I tilfælde, hvor efterligneren tidligere har haft forretningsforbindelse med den pågældende, anses efterligninger for stridende mod konkurrencelovens § 15. Således i 1950 efterlignelse af tryksmørekande

efter sagsøgerens modeller, som sagsøgte havde lavet for sagsøgeren i en årrække. Ligeledes i 1959 om reoler, hvortil efterligneren havde leveret hel- eller halvfabrikata og værktøj til sagsøgeren. Derimod frifandtes i 1948 efterligneren af en amerikansk malkemaskine, som før krigen havde forhandlet med det amerikanske firma om eneforhandlerret, men ikke kunnet opnå indførelstilladelse.

Selvom et sådant tidligere tillidsforhold ikke er krænket, anses slavisk efterligning for stridende mod konkurrencelovens § 15. Det må være en pligt for efterligneren i videst muligt omfang at undgå forveksling. Således i 1958 slavisk efterligning af damebluse, fundet i butiksvindue i Hamburg. En kopiering af en frakkemodel i 1959 ramtes derimod ikke af konkurrencelovens § 15, idet der henvistes til den indenfor branchen rådende noget friere adgang end ellers til at kopiere.

Derimod ramtes i 1956 en slavisk efterligning af legetøjsvogne, i 1957 af hæftemaskine og i 1960 af legetøj og lampetter. Kun hvor det er umuligt at undgå forveksling gennem anvendelse af andet udstyr, vil en efterligning af en ikke patent-, varemærke- eller mønsterbeskyttet vare kunne passere, således i 1960 for cykelstøtters vedkommende.

Spørgsmålet om præmiekonkurrencers lovlighed var genstand for en sø- og handelsretsdom i 1939. Et kaffefirma reklamerede med, at personer, der løste en rebus og derefter købte et vist kvantum kaffe eller dokumenterede et regelmæssigt kundeforhold, kunne deltage i en lodtrækning om præmier til samlet værdi af ca. 4.000 kr. Sø- og Handelsretten fandt, at forholdet ramtes af konkurrencelovens forbud mod tilgift, men Højesteret omstødte denne afgørelse med 6 stemmer mod 3, og siden har præmiekonkurrencerne grasseret.

I et par interessante sager kom retten til at beskæftige sig med spørgsmålet om, hvorvidt præmiekonkurrencer blandt salgsekspedienter stred mod konkurrencelovens § 15.

I en dom fra 1954 fandt Sø- og Handelsretten nogle af en skocremefabrikant startede salgskonkurrencer blandt ekspedi-

enter hos skotøjshandlere stridende mod redelig forretningsskik, idet ekspedienterne herigennem kunne påvirkes i deres vejledning af det købende publikum, og dette derved vildledes i sin tro på ekspedienternes uhildede bedømmelse af produktets kvalitet. Tilsvarende afgørelse blev truffet i 1959 med hensyn til en madrasfabrikants præmiekonkurrence blandt detailforretningers indehavere og sælgere. Det fremhæves, at de pågældende konkurrencer er udvækster, der er egnede til at virke prisfordyrende og er skjulte for det købende publikum.

Til belysning af rettens indsats indenfor varemærke- og konkurrencesager kan forfatteren ikke afholde sig fra med en vis stolthed at citere Hardy Andreasen: Varemærkeretten i konkurrenceretlig belysning s. 159.

— — »Til disse udtalelser bør føjes den betragtning, at domstolene i konkurrencesager, det vil praktisk talt sige Sø- og Handelsretten i København, i de forløbne 50 år har udfoldet en retsskabende og retsledende virksomhed af en sådan standard, at lovgivningsmagten allerede i 1937 med absolut tillid kunne give domstolene dette praktiske retsmiddel i hænde. De ledende retsgrundsætninger, som Sø- og Handelsretten har indflettet i registreringsdommene, og de etiske betragtninger, på hvilke den har opbygget og afklaret begrebet redelig forretningsskik, er af sådan homogen kvalitet, at enhver angst for retsusikkerhed og ekstreme afgørelser under den frihed, som en generalklausul medfører, må falde til jorden. En bekræftelse herpå turde også ses deri, at yderst få af Sø- og Handelsrettens afgørelser i varemærkesager er blevet ændret af Højesteret.«

III. PERSONALESAGER

Personalesagerne har som de øvrige sø- og handelsretssager fulgt forretningslivets udvikling. I de første tiår er de forholdsvis få i antal, men senere tager de til, indtil de nu udgør en betydelig bestanddel af rettens sagområde. Gennemlæser man personalesagerne fra den første periode, kan man uanset deres

forholdsvis ringe antal ikke undgå at blive slået af den sociale linje, som følges i dommene.

Med hensyn til opsigelsesvarslets længde når man frem til en linje, hvorefter personale med mere kvalificeret arbejde som bogholdere, agenter, der alene er tilknyttet firmaet, og kontorister har krav på 3 måneders opsigelsesvarsel. Derimod er man med hensyn til det almindelige ekspeditionspersonale i detailbutikker mere tilbageholdende og giver kun 14 dages opsigelsesvarsel.

Med hensyn til bedømmelsen af misligholdelsens grad som berettigende til øjeblikkelig bortvisning er retten socialt indstillet i sin bedømmelse. I 1900 anerkendte man således ikke en bortvisning begrundet med, at en kommis havde lukket forretningen kl. 20, før principalen kom, og nægtet at efterkomme dennes ordre om at blive hjemme om aftenen på sit værelse. Tilsvarende en ekspedients udebliven til rengøring skærtorsdag. Små skænderier med arbejdsgiver kunne ikke berettige til bortvisning uden varsel. Det er en gennemført regel, at bortvisning i tilfælde af misligholdelse ofte kræver forudgående advarsel, og at en misligholdelsesgrund skal påberåbes straks, hvis den skal få betydning.

Der værnes også om personalets ret til uændrede arbejdsforhold. Efter en dom fra 1924 kunne en direktrice ikke sættes til ekspeditricearbejde. Ligeledes fastslås, at en kontordame efter opstået uoverensstemmelse ikke kunne sættes til at arbejde på ubekvemt kontor på fjernereliggende byggeplads.

Det sloges endelig ved flere domme fast, at sygdomsrisikoen bæres af arbejdsgiveren. Ved ekstraordinær militærindkaldelse under den første verdenskrig havde krav på løn med fradrag af kommunal understøttelse og soldaterløn.

Funktionærloven af 13. april 1938 betød et afgørende skel i funktionærernes retsstilling. Der skabtes her for første gang et legalt værn for den almindelige funktionær, men loven var ufuldstændig, og dens ikrafttræden gav Sø- og Handelsretten et stort arbejde med fortolkning og supplerende af lovreglerne.

De følgende års sø- og handelsretsdomme i funktionærsager er et panorama over så godt som alle paragrafferne i 1938-loven. Der er først og fremmest afgrænsningen af § 1 om lovens område. Under lovens afgrænsning til privat erhvervsvirksomhed henføres B & W's marketenderi, Dansk Skatteborgerforening og Syge- og Begravelseskassen Alderstrøst. Retten tilstræbte at gøre beskyttelsesområdet så vidt som muligt.

Lovens begrænsning til handels- og kontormedhjælper, beskæftiget med køb eller salg, ved kontorarbejde eller lagerarbejde og personer med arbejde af overvejende handelsmæssig eller kontormæssig art eller hovedsagelig ved ledende eller tilsynsførende virksomhed gav anledning til talrige domme, der også viser tendensen til at strække loven vidt. Retten indtog under loven: Vejere og afskrivere under Frihavnsselskabet, dame, der passede et hotels telefonomstillingsbord og førte regnskabet over telefonsamtalerne, salgsschauffører og lagermedhjælpere med pasning af telefon og udskrivning af fakturaer.

Vedrørende opsigelsesvarslet fastslog retten, at opsigelse med 1 måneds varsel måtte ske så betids, at forholdet kunne bringes til ophør ved 3 måneders fristens udløb. Opsigelse den første til sidste dag i måneden er således ikke nok. Prøvetiden medregnes ved beregningen af opsigelsesvarslets længde. Et engagement kan ikke ophæves før tiltrædelsen. Aftale om, at ikke-opnåelse af en aftalt minimumsomsætning skulle være afskedigelsesgrund, anses for stridende mod funktionærlovens præceptive opsigelsesregler. Ved funktionærens fortsættelse hos ny indehaver bevares anciennitet fra tidligere indehaver, medmindre det modsatte udtrykkelig aftales.

Vedrørende sygdom fastslås, at afslag på undersøgelse af en af arbejdsgiveren ansat speciallæge ikke var bortvisningsgrund. Funktionæren var villig til at fremskaffe fyldige oplysninger fra sin egen læge.

Også bestemmelsen i loven om, at denne ikke kunne fraviges ved aftaler til ugunst for funktionæren, fortolkes vidt – den

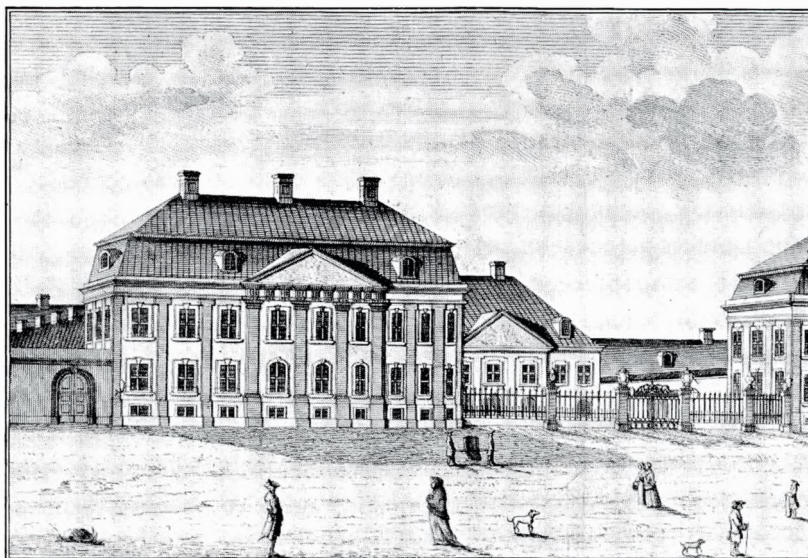
omfatter også aftaler, der indgås under forholdets løb, og et ved uberettiget afskedigelse på kvitteringen for tilgodehavende gage givet afkald på ethvert yderligere krav blev ved en dom fra 1939 anset for ugyldigt.

Den anden verdenskrigs vanskelige forretningsforhold førte ved lov af 29. juni 1940 til en midlertidig forkortelse af de gældende opsigelsesfrister for kriseramte virksomheder. Ordningen bortfaldt d. 31. marts 1946, men gav forinden retten anledning til i en række domme at tage standpunkt til det vanskelige spørgsmål, om en virksomhed var kriseramt. Det fastslåes således, at virksomheder ikke kunne anses for kriseramt, skønt omsætningen var faldet betydeligt, da nettoindtægten ikke var faldet. Heller ikke mælkeudsalg, der kom i vanskeligheder på grund af mælkeordningen for Storkøbenhavn, kunne anses for kriseramt i funktionærlovens forstand.

Et interessant udslag af den anden verdenskrigs vanskeligheder er dommene om danske søfolks hyrekrav mod rederiet på grund af et skibs opbringelse med deraf følgende internering af mandskabet. Sø- og Handelsretten kom til det resultat, at søfolkene selv måtte bære risikoen ved fremmede myndigheders indgreb i deres personlige frihed, og at de derfor ikke havde krav på hyre under interneringen, men kun på hyre under hjemrejsen og dækning af hjemrejseudgifter.

Efter forudgående kommissionsarbejde kom en ny funktionærlov af 9. juni 1948. Den bygger tildels på den foreliggende domspraksis, men indeholder iøvrigt en række forbedringer af funktionærernes retsstilling.

Fra de seneste år kan nævnes rettens tilbageholdenhed med at anerkende krav på tilbagebetaling af for meget erlagt provision til handelsrejsende. I en dom fra 1951 udtales, at repræsentanten havde føje til at regne med, at saldoen i hans disfavør ikke aktivt ville blive gjort gældende imod ham, og i en dom fra 1960 fremhæves, at agenten havde gjort et pionerarbejde, og arbejdsgiveren var klar over, at agenten i begyndelsen ikke kunne tjene nok til sin og familiens leveomkostninger.

Rettens fremtidige sæde — Bredgade 70.

Thurabs pavillon - stukket af Hans Quist

KAPITEL VIII EFTERSKRIFT

DEN 1. januar 1939 tiltrådte jeg som vicepræsident i Sø- og Handelsretten. Forinden besøgte jeg i december 1938 retten for at sætte mig ind i procedurens gang. Jeg påhørte en sag mellem De forenede Bugserierselskaber og Moore & McCormack A/S, hvis s/s Mormac Sea under bugserbåden Sleipners træk fra damperens agterstævn ved for voldsomme maskinmanøvrer havde trukket Sleipner tværs i søen med kæntring til følge. Sagen var interessant, men lang, og jeg sad i disse grå decemberdage og tænkte på, om jeg kunne tage overgangen fra Justitsministeriets levende tempo med de mange daglige telefonsamtaler og forhandlinger til dette mere stille arbejde.

Det gik over forventning. De mange års efterfølgende samarbejde med dygtige og interesserede medarbejdere, med de sagkyndige medlemmer og advokaterne bragte mig en berigelse

i arbejdet, der vel var af en anden karakter end i ministeriet, men af samme høje stadi.

Den 28. februar 1961 om eftermiddagen forlod jeg mit kontor i retten. Dagen før havde medlemmer og personale fejret mig ved en stemningsfuld fest i Søofficersforeningens lokaler i Overgaden oven Vandet på Christianshavn, men denne eftermiddag var jeg alene. Jeg samlede mine få personlige ting sammen – en embedsmands kontor er jo ikke præget af den midlertidige besidder, men af statens standardregler. Jeg kastede et blik på Kleins og Madvigs billeder, på Kochs røde sofa og gik. Det var med vemod i sindet, men all right, livet har sine love, og det er godt på et vist tidspunkt at beskikke sit bo og ikke jage videre i arbejdets maskine.

Min hyldest og mine bedste ønsker går nu til Sø- og Handelsretten – at den må finde sig lige så vel til rette i det nye domicil i pavillonen fra det Kongelige Frederiks Hospital i Bredgade som hidtil. Af vital betydning for retten er den af forretningsverdenens udflytning til omegnen påkrævede stedlige udvidelse til Storkøbenhavn, hvilket nu behandles i kommission, men vigtigst er, at den ånd bevares, som har givet retten sin plads i det levende retsliv.

SØ - OG
HANDELSRETTENS
MEDLEMMER FRA 1927

Redigeret af

Fuldmægtig i Sø- og Handelsretten

A. MØLLER JENSEN

Rettens medlemmer, valgte før
1927, er portrætterede i bogen:
SØ- OG HANDELSRETEN
1862-1926

NAVNEFORTEGNELSE

OVER

SØ- OG HANDELSRETTENS MEDLEMMER FRA 1927

Ackermann, K. E.	S. 103	Borgland, Christian	S. 107
Ahrends, Vilhelm	S. 111	Brønnum, Emil C.	H. 199
Albertsen, Vilhelm	H. 200	Buch, Carl U.	H. 217
Amsinck, Ove	H. 265	Buhmann, Kjeld	H. 226
Andersen, Anders Peter	S. 94	Burmeister, Stanley	H. 178
Andersen, Hans	S. 101	Bülow-Jacobsen, B.	H. 242
Andersen, Martinus	S. 108	Bøge, Johann E. H.	S. 78
Andersen, Peter	H. 206	Bønnelycke, Frithiof C.	S. 116
Andresen, Helge	S. 146	Christensen, A. Juul	S. 132
Arbo-Bähr, Henry	H. 202	Christensen, Carl	H. 258
Asmussen, Hugo	S. 80	Christensen, H. K.	S. 88
Asmussen, P. C.	H. 185	Christensen, T. C.	H. 193
Bagge-Andersen, A. B. G.	H. 245	Christensen, Vilhelm	H. 223
Bahnsen, Louis	H. 251	Christiansen, Edward	H. 222
Barfod, Halfdan	S. 106	Clausen, Kai A.	H. 267
Barfoed, Harald Læssøe	S. 127	Cold, Frederik	S. 75
Barsoe, Kai S.	H. 255	Didericksen, Holger	S. 138
Bendix, Adam B.	H. 228	Efholm, Mogens	H. 273
Berthelsen, André	H. 233	Egense, Ove H.	S. 74
Berthelsen, Einar	S. 141	Elsass, Adam	H. 268
Bildsøe, Hans Grove	S. 121	Engholm, Karl	S. 125
Bjerre, Ernst	H. 207	Fabricius, Johannes	S. 114
Bjørner, Bue	H. 211	Fischer, Johan A. J. D.	S. 129
Bjørnsen, Hans Oluf	S. 89	Foss, Holger Eigil	S. 119

Frandsen, Niels C.	S. 85	Jerichow, Herbert P. A.	H. 209
Gammeltoft, Carl	H. 171	Jernert, C. V.	H. 220
Geisler, Rantzau	S. 86	Jessen, H. E.	H. 204
Geisler, Rantzau J. D.	S. 133	Johansen, Milton	S. 124
Gravesen, Erik	H. 261	Johansen, Svend	H. 240
Grubb, Kjeld T.	H. 269	Juel-Brockdorff, Niels	S. 98
Hansen, Adam Würgler	H. 272	Jørgensen, J. V. S.	S. 130
Hansen, Georg P.	H. 190	Jørgensen, Jørgen	S. 79
Hansen, Hans Christian	S. 102	Jørgensen, Thor	H. 262
Hansen, Knud	H. 203	Kampen, Axel	H. 213
Hansen, O. Chr.	S. 90	Kiær, Jørgen	H. 237
Hansen, Oluf M.	S. 83	Klein, Johs. M.	H. 241
Hansen, Paul A.	H. 270	Koed, Alfred	S. 117
Hansen, Poul E.	H. 234	Kofoed, Orla	S. 140
Harttung, Vilhelm	S. 76	Kolls, Sofus	S. 144
Heering, Peter	H. 225	Lachmann, Karl	H. 172
Henckel, Harald S. A.	S. 84	Larsen, Hans K.	H. 214
Ibsen, Axel Even	H. 176	Larsen, Peder	H. 175
Jacobsen, F. C.	H. 191	Larsen, Svend Aage	S. 143
Jacobsen, Peer Goe	H. 231	Larsen, Thorvald	S. 118
Jacobsen, Poul	H. 187	Larsen, Aage E. P.	S. 122
Jensen, Carl Antoni	S. 72	Lehmann, Paul	H. 173
Jensen, Frode	H. 253	Lemvig-Müller, Aage	H. 236
Jensen, Henry L. W.	H. 219	Lerche-Jørgensen, E. J. F.	S. 113
Jensen, Holger	H. 212	Levysohn, Willie W.	H. 179
Jensen, Holger	H. 259	Lohse, Carl Vilhelm	S. 126
Jensen, K. L. E.	H. 170	Ludvigsen, Julius A.	S. 95
Jensen, Kaj Bülow	H. 252	Lundegaard, Anton	S. 131
Jensen, Karl Kristian	S. 137	Lønberg, Johan	H. 182
Jensen, Niels Th.	H. 221	Madsen, H. Juul	S. 142
Jensen, Richard	S. 135	Madsen, Jens Peter	S. 120
Jensen, Theodor	H. 227	Malling, Aksel	H. 198
Jensen, Vilhelm	S. 145	Mauritzen, Ole	H. 274
Jensen, Willy Georg	S. 147	Meinertz, Andreas B.	S. 139

Meisen, Paul	H. 249	Schack, Gudmund	H. 256
Mellentín, Aage	H. 243	Schmidt, Erling Pingel	H. 271
Mikkelsen, Georg	S. 93	Schmidt, Rudolph	H. 189
Møllerup, Julius	S. 97	Schou, Holger Høiriis	H. 257
Mouvielle, F.	H. 181	Schou, Oluf Brønnum	H. 263
Mygind, Valdemar	H. 196	Schram, P. A.	H. 174
Møller, Alfred	H. 239	Schurmann, J. H.	H. 218
Nielsen, Anker	H. 260	Simonsen, J. L.	H. 235
Nielsen, Charles E.	S. 148	Simonsen, Knud	H. 205
Nielsen, Edvin	H. 254	Simonsen, Magnus	H. 208
Nielsen, Frederik	H. 183	Stabell, Torjus Vilhelm	S. 73
Nielsen, J. Ingerslev	S. 104	Stallknecht, Kai Lorents	H. 177
Nielsen, Jens Marius	S. 82	Storm-Petersen, Karl	H. 232
Nielsen, Niels Christensen	S. 99	Suell, J. E.	H. 192
Normann, L. O.	H. 195	Svanholm, Th. Adler	H. 184
Pade, H. W.	H. 186	Sørensen, Carl Sofus	S. 109
Palsby, Ludvig	H. 201	Thaulow, Asker	H. 188
Palsbøll, Jørgen	H. 248	Thiele, Just Andreas	S. 91
Pedersen, Jørgen Ejner	S. 112	Tholstrup, Laurits	H. 197
Pedersen, Thorvald	S. 100	Thomsen, Jens	S. 115
Petersen, Børge A.	S. 136	Tonboe, Aage A.	H. 246
Petersen, Erik Sparre	H. 180	Topsøe-Jensen, Axel	S. 96
Petersen, J. J.	S. 105	Trier, Ludvig	H. 194
Petersen, Jørga	H. 216	Trock-Jansen, Erik	H. 238
Plantener, Vilhelm P.	S. 128	Vestergaard, Knud	H. 264
Prip, Svend	S. 81	Vogt, Erik	H. 250
Prytz, Holger	H. 224	Weber, Vilhelm	S. 87
Ramsby, Erik	H. 244	Weichardt, Vilhelm	S. 77
Rasmussen, Harry Em.	S. 123	Weikop, Ove	H. 210
Redøhl, Einar V.	S. 149	Windfeld-Hansen, Erik	H. 247
Rosfeldt, Harry L.	S. 110	Wulff, Flemming G.	H. 230
Rosted, Ramos	S. 134	Wulff, Hans	H. 266
Raaschou, Hans G.	H. 215	Åkerlund, Henry	H. 229
Salomonsen, Eberhardt H.	S. 92		

HANDELSKYNDIGE MEDLEMMER FRA 1927

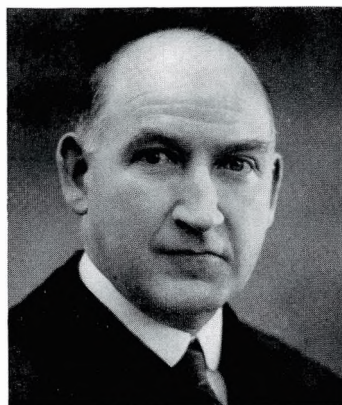
H. 170. K. L. E. JENSEN

(medl. 1927-36), f. 10/11 1865 i København, † 28/5 1954. Var i lære hos H. I. Bing & Søn 1879-84 og ansat hos I. Chr. Petersens Papirhandel 1884-91. Grossborgerskab 1896 (firmatet Jensen & Kjeldskov). Medl. af bestyrelsen for Dansk Papirhandlerforening 1900 og formand for samme 1912-17, medl. af Grosserer-Societetets Komité 1918-34, af socialrådet 1919-29 og af forretningsudvalget for Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation 1930-34. Endv. medl. af bestyrelsen for Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring og for dagbladet Børsen. R., DM.

H. 171. CARL GAMMELTOFT

(medl. 1927-45), f. 26/4 1890 i København, † 6/9 1954. Blev student 1908, var ansat i A/S De Danske Sukkerfabrikker 1908-11 og derefter i udlandet 1911-16. Udnævntes til underdirektør i A/S De Danske Sukkerfabrikker 1916 og til direktør ssts. 1919. Formand i bestyrelsen for A/S Em. Z. Svitzers Bjergnings-Entreprise, næstformand i repræsentantskab og bestyrelse for A/S Privatbanken, medl. af bestyrelsen for A/S Titan og for Tietgen Fondet, medl. af Industriraadet, af kontrolkomiteen for Forsikrings-Aktieselskabet Nye Danske af 1864, af Carlsbergfondets bryggeriråd og af kuratelet for Det kgl. Vajsenhus.

H. 172. KARL LACHMANN

(medl. 1927-44 og 1946-48), f. 13/2 1878 i København, † 22/5 1956. Blev student (Metropolitanskolen) 1896 og cand. polyt. 1902, var derefter ingeniør ved Ystad Sukker raffinaderi 1902-03 og administrator for Bethlehem Sukkerfabrik på St. Croix 1903-10. Var direktør for A/S Den Vestindiske Sukkerfabrik og medl. af dette selskabs bestyrelse 1910-31. Medl. af bestyrelsen for A/S Porcelainfabrikkerne Bing & Grøndahl og Norden m. m., formand for det mosaiske Troessamfund. R., DM.

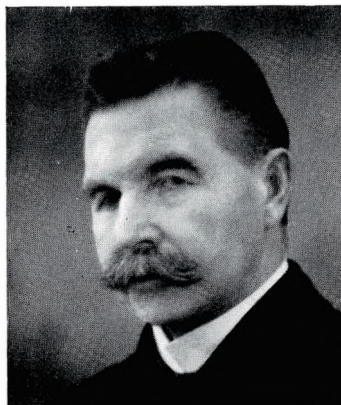
H. 173. PAUL LEHMANN

(medl. 1927-46), f. 8/4 1876 i København, † 15/6 1950. Gennemgik De Brockske handelsskoler, var i handelslære i Kbhvn. og Lübeck, grundl. firmaet Paul Lehmann 1900, løste gross.borgerskab s. å. Medl. af bestyrelsen for Dansk Speditørforening 1909, formand for samme 1919-35, formand for Nordisk Speditørforbund 1920-21, 1924-25, 1929-30 og 1933-35 og præsident for den internationale føderation af speditørorganisationer i Bern 1926-35. Endv. medl. af hovedbest. for Dansk Principalforening 1928-39 og af Grosserer-Societetets repræsentantskab 1931-35. Generalkonsul for Bulgarien 1932-47. R., DM. p. p.

H. 174. P. A. SCHRAM

(medl. 1927-47), f. 16/4 1881 i Roskilde, † 2/6 1956. Blev uddannet i firmaet P. A. Schram & Søn i Roskilde og indtrådte efter flerårigt ophold i Tyskland som medarbejder i firmaet Alfred Kirketerp. Blev medindehaver af firmaet Alfred Kirketerp og Schram 1907 og eneindehaver fra 1922. Medl. af Grosserer-Societetets repræsentantskab og af bestyrelsen for Foreningen af Kolonial-Grossister i København, medstifter af og medl. af bestyrelsen for A/S Dampskibsselskabet Ursus m. m. R., DM.

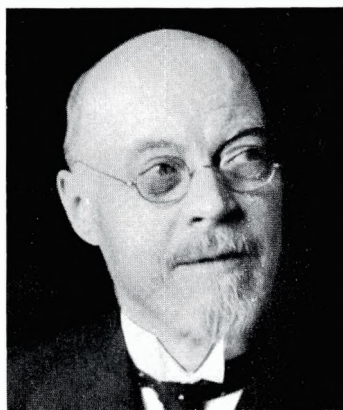

H. 175. PEDER LARSEN

(medl. 1929-38), f. 23/12 1871 i Borre på Møn, † 8/6 1945. Uddannet i mejeribrug og i den russiske stats tjeneste som rejsende mejerikonsulent 1897-1904. Drev en gros forretning (mælkeriprodukter) i København 1904-16 og var indehaver af detailforretninger fra 1916. Formand for Københavns Mejeriforening, næstformand for repræsentantskabet i Købmandsbanken og medl. af bestyrelsen for Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring. R.

H. 176. AXEL EVEN IBSEN

(medl. 1929-34), f. 9/5 1867 i København, † 26/8 1934. Tog præliminæreksamen (Bokenheusers kursus) 1883 og var efter uddannelse i en række firmaer ingeniør hos Siemens og Halske i Berlin 1890-99. Blev direktør for J. A. Hermansens Sønners Jernstøberi og Maskinfabrik i Næstved 1899 og efter firmaets overgang til A/S De Forenede Jernstøberier 1906 fabriksdirektør i dette selskabs fabrik i Næstved, indtrådte i selskabets overledelse 1921 og var adm. direktør 1924-32. Medl. af Industriraadet 1925-32, formand for Foreningen af Fabrikanter af elektriske Maskiner i Danmark 1922-31 og for Foreningen af danske Ovnstøberier 1927-30. Gennemførte bl. a. elektrificeringen af den første elektriske sporvejslinie i København (1896-97). R.

H. 177. KAI LORENTS STALLKNECHT

(medl. 1930-43), f. 15/8 1873, † 4/12 1943. Var indehaver af firmaet Stallknecht & Meyer. Formand for Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for frøhandelen og for Foreningen af Frøgrossister og Frøimportører i Danmark, medl. af repræsentantskabet for A/S Kjøbenhavns Handelsbank.

H. 178. STANLEY BURMEISTER

(medl. 1930-39), f. 1/1 1887 i København. Gennemgik Den Brockske handelshøjskole og var derefter ansat hos De private Assurandører og hos assurancefirmaer i Hamburg og London. Løste borgerskab som grosserer 1912, medindehaver af firmaerne Chr. Rasch til 1955 og S. Burmeister & Co. Medl. af Assurandør-Societetets komité 1927-36 og af bestyrelsen for Foreningen af danske Søassurandører 1932-58, formand for bestyrelsen og medlem af direktionen for A/S Nordelektro, Nordisk Elektromotor Service.

H. 179. WILLIE W. LEVYSOHN

(medl. 1930-44), f. 20/5 1889 i København, † 16/3 1944. Blev uddannet i vekselererforretning i København 1906-07 og i firmaer i Hamburg, London og Paris 1908-14, ansat i firmaet Engelhardt & Lohse 1914 og medindehaver af dette firma fra 1918. Medl. af Grosserer-Societetets repræsentantskab 1931-34, formand for Foreningen af Danske Manufakturgrossister og for A/S Julius Heckscher.

H. 180. ERIK SPARRE PETERSEN

(medl. 1931-39), f. 25/12 1887 i København, † 9/4 1939. Var lærling i Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring 1901, blev ansat i kornfirmaet Storm & Hirsch 1903 og løste grossererborgerskab 1912. Var derefter medindehaver af firmaet Siegfried H. Hirsch, fik eget firma i kornbranchen 1916 og var medindehaver af firmaet Elkan Wulff fra 1925. Formand for Kystartilleriforeningen 1913-18, medl. af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for korn- og foderstoffer og af Noteringsudvalget for korn- og foderstoffer på Københavns Børs. R.

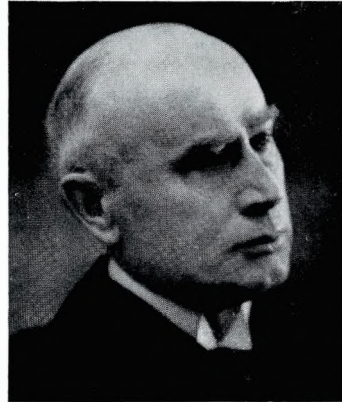

H. 181. F. MOUVIELLE

(medl. 1931-40), f. 14/9 1877 i København. Blev uddannet i Paris og Strasbourg og kom derefter ind i faderens firma. Var eneindehaver af firmaet Kgl. Hof Leverandør F. Mouvielle 1904-49. Formand for Høkerforeningen i København 1930-45, medl. af Turistrådet 1935-48 og medl. af hovedbestyrelsen for samt kasserer i De danske Handelsforeningers Fællesorganisation 1938-45, doyen i den franske reformerte kirkes konsistorium i København til 1949. R., p. p.

H. 182. JOHAN LØNBERG

(medl. 1931-45), f. 22/4 1877 i København, † 18/8 1945. Blev exam. polyt. 1895 og cand. polyt. 1902. Ansat som ingeniør i firmaet V. Løwener 1904, prokurist 1908, overingeniør 1916, leder af firmaet 1925 og indehaver fra 1930. Medl. af Grosserer-Societetets repræsentantskab og af Københavns Voldgiftsudvalg for jern- og metalbranchen, medl. af bestyrelsen for Foreningen af Grosserere i Jern- og Metalbranchen i København og af bestyrelsen for A/S Frederiksberg Metalvarefabrik og flere andre aktieselskaber. R., p. p.

H. 183. FREDERIK NIELSEN

(medl. 1932-51), f. 27/5 1881 i Rødning ved Skive. Udd. i Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger 1898-1902, på De Brockske handelshøjskoler 1902-04 og i Liverpool og Hamburg 1905-07. Fuldmægtig i F. D. B. 1907, forretningsfører 1911, direktør 1913 og førstedirektør 1937-51. Medl. af bestyrelsen og adm. direktør for Nordisk Andelsforbund 1918-51. Medl. af valutarådet 1935-40, af handelsskolerådet 1938-47, af det erhvervsøkonomiske råd 1939-40 og af pris-kontrolrådet 1940-51. Medl. af Andelsudvalget 1945-51 og fmd. i bestyrelsen for Dansk Landbrugs Andels-Maskinindkøb A. m. b. A. 1947-54. R., DM., p. p.

H. 184. TH. ADLER SVANHOLM

(medl. i 1933), f. 17/3 1876 i Roskilde, † 9/3 1949. Udd. hos L. C. Hansen og Valentin Jensen, Kalundborg, Thor E. Tulinius og Vacuum Oil Company. Adm. dir. for A/S Det Danske Kulkompagni fra 1918. Medl. af bestyrelsen for Danmarks Rederiforening 1919-29 og 1930-37, af Grosserer-Societetets Komité 1931-41, af fragtnævnet og af Københavns havnebestyrelse. Fmd. f. Danske Kulimportørers Association, for Dansk Kulimport Organisation, for Kampmann, Møller & Herskind, Århus, og for Forenede Assurandører. Medl. af bestyrelsen for A/S Det Danske Kulkompagni, A/S Nordisk Fjerfabrik m. m. K., DM., p. p.

H. 185. P. C. ASMUSSEN

(medl. 1933-48), f. 13/8 1878 i Flensborg, † 22/4 1948. Var efter skoleuddannelse i Flensborg (Ober-Real-Schule) på handelshøjskole i Leipzig 1899-1900 og derefter korrespondent i kornforretninger i Frankrig og England 1900-01 og repræsentant for firma I. Asmussen Korn- og Foderstofforretning i Odessa 1902. Løste borgerskab som grosserer 1912 og var knyttet til firma I. Asmussen Korn- og Foderstofforretning til 1929. Medlem af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for korn- og foderstofhandelen, censor ved Købmandsskolen (tysk) og medlem af bestyrelsen for L. C. Glad & Co. A/S.

H. 186. H. W. PADE

(medl. 1933-50), f. 6/1 1880 i København, † 25/12 1958. Tog 4. klasses hovedeksamen i København 1896, blev derefter uddannet som elektrotekniker hos professor C. P. Jürgensens mekaniske Etablissement samt på Teknisk Skole, var 4 år i Tyskland og blev ansat som driftsleder i A/S Nordisk Kabel- og Traadfabriker i København 1904. Var teknisk direktør i dette selskab 1917-41 og teknisk kommitteret sammesteds 1941-44. Medlem af Gentofte kommunalbestyrelse 1917-21 og af Københavns amtsråd 1935-43, medlem af Industriraadet 1924-40, af bestyrelsen for Dansk Ingeniørforening 1932-35 og af bestyrelsen for A/S Jacob Holm & Sønner 1930-58 (formand 1944-58). Endvidere medlem af Akademiet for de tekniske Videnskaber og af bestyrelsen for A/S Pensionsforsikringsanstalten m. m. K., DM.

H. 187. POUL JACOBSEN

(medl. 1933-58), f. 26/7 1888 i København. Student (Metropolitanskolen) 1906, juridisk embedseksamen 1912 og derefter udd. i rå-tobaksbranchen i Bremen og Amsterdam samt i faderens firma Chr. Jacobsen & Co. Grossererborgerskab 1915. Medindehaver af firmaet Chr. Jacobsen & Co. s. å., eneindehaver 1916-46 og atter medindehaver fra 1946. Bestalling som ors. 1917 (deponeret). Medl. af hovedbestyrelsen for Foreningen af Repræsentanter for udenlandske Firmaer 1922-58 (fmd. 1932-35) og fmd. f. foreningens råtoakssektion 1922-32, medl. af Grosserer-Societetets Komité 1932-58 (næstfmd. 1941-58), næstfmd. f. den alm. Bedømmelses- og Voldgiftsret på Københavns Børs 1932-58, for direktionen for Handels- og Kontorist-Foreningen 1939-50 og for Foreningen af Sø- og Handelsrettens Medlemmer 1952-58 samt medl. af bestyrelsen for Københavns Fondsbørs 1941-58. Næstfmd. for repræsentantskab og bestyrelse for A/S Kjøbenhavns Handelsbank, næstfmd. i bestyrelsen for A/S Crome & Goldschmidt og medl. af bestyrelsen for A/S De forenede Papirfabrikker m. m. K., DM., M.T. Kha. p. p.

H. 188. ASKER THAULOW

(medl. 1934-54), f. 8/2 1884 på Frederiksberg. Udd. i kornbranchen, i Landmandsban-ken og i banker i Tyskland 1899-1909, bestyrer af Den Dansk-Vestindiske Nationalbank på St. Croix 1909-13 og forretningsf. f. De Danske Spritfabrikker i Aalborg 1913-17. Dir. for A/S Christiansholms Fabriker 1918-61. Fmd. f. Foreningen af Kulimportører i Køben-havn 1929-49 og for Sammenslutningen af Brancheforeninger under Grosserer-Societetet 1939-48, medl. af Grosserer-Societetets Komité 1941-54 (fmd. 1948-54), af vareforsyningsrådet 1948-54 og af bestyr. f. Tietgen Fondet og Otto Mønstedts Fond 1948-54. Fmd. f. bestyr. f. A/S Christiansholms Fabriker, næstfmd. i Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring G/S og medl. af bestyr. f. A/S De Danske Spritfabrikker m. m. K., DM. p. p.

H. 189. RUDOLPH SCHMIDT

(medl. 1934-49), f. 21/6 1886 i Nykøbing F., † 26/5 1955. Præliminæreksamen (Hans Gregersens skole) 1902 og den fuldstændige afgangsprøve fra Købmandsskolens aftenskole 1904, i lære hos firmaet C. Th. Rom & Co. 1902-07, ansat i firmaer i New York 1907-12 og rejsende for Bang & Pingel 1912-15. Startede egen en gros forretning 1915, var til sin død indeh. af Bang & Pingel. Fmd. i bestyrelsen for Rudolph Schmidt A/S og for A/S Unica Radio. Medl. af Grosserer-Societetets Komité 1933-48 (fmd. 1941-48), fmd. f. den almindelige Bedømmelses- og Voldgiftsret på Kbhvn.s Børs 1940-49, for den danske Handelsstands Fællesrepræsentation 1941-48 og for Tietgen Fondet 1941-48. Medl. af vareforsyningsrådet, af bestyrelsen for A/S Nordisk Gjenforsikrings Selskab, for Forsikrings-Aktieselskabet Danske Lloyd og for Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S m. m. K., DM. p. p.

H. 190. GEORG P. HANSEN

(medl. fra 1934), f. 20/12 1895 i Kbhvn. Ansat i firmaet fh. Levin & Sønners Eftfl. A/S Anders J. Andersen 1911, kasserer i dette firma 1918-26, fuldmægtig 1926-57. Revisor i Arbejdernes Bogførings- og Revisionsinstitut A/S fra 1957.

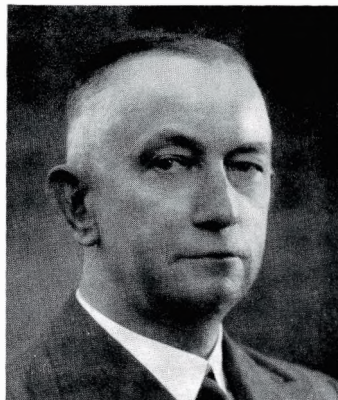

H. 191. F. C. JACOBSEN

(medl. 1935-49), f. 20/4 1879 i Kolding, † 5/10 1959. I handelslære i Varde 1898, på studieophold i Tyskland og England. Nedsatte sig som selvstændig købmand i Kolding 1904. Indtrådte som medindeh. af automobilfirmaet F. Bülow & Co. i Kbhvn. 1914. Fmd. f. Foreningen af General Motors Forhandlere 1927-47, for Autogummi Forhandlerforeningen 1929-51, for Motorbranchens Fællesråd 1934-43. Medl. af bestyrelsen f. Kgl. Dansk Automobil Klub 1928-37 og af forretningsudv. f. Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien i Danmark 1943-47. R., DM.

H. 192. J. E. SUELL

(medl. 1935-39), f. 2/10 1886 på Kämparp i Skåne, † 20/10 1939. Blev uddannet i Otto Mønstedts Kornforretning og Margarinefabrik samt i A/S Korn- og Foderstof-Kompagniet i København. Var direktør for Dansk Andels Gødningsforretning fra 1917.

H. 193. T. C. CHRISTENSEN

(medl. 1936-57), f. 4/12 1887 i Frederikshavn. Blev uddannet i rederi- og mæglerbranchen, startede egen befragtnings- og skibsagenturforretning 1919, tog skibsmæglereksamen 1922 og stiftede Dampskibsselskabet Hafnia A/S 1927. Direktør for dette selskab og medindehaver af firmaet T. C. Christensen & Co. Medl. af bestyrelsen for Danmarks Rederiforening 1927-44, af toldrådet 1934-51, af ulykkesforsikringsrådet 1934-57 og af isbrydningsrådet 1941-51, medl. af og direktør for fragtnævnet 1940-48, for udligningskassen af 27/4 1940 1940-50, for fragtudligningskassen for benzin, petroleum og brændselsolie 1948-54 og for valutakontrollen for fragtbetalinger 1950-55. Endv. fmd. for bestyrelsen for Dampskibsselskabet Hafnia A/S og medl. af bestyrelsen for Dansk Radio A/S (fmd. 1931-61), for Frederikshavns Værft & Flydedok A/S m. m. K., DM. p. p.

H. 194. LUDVIG TRIER

(medl. 1937-52), f. 6/8 1886 i Skovshoved, † 4/2 1952. Var ansat i firmaerne Moses & Søn G. Melchior, Brødr. Trier og Københavns Handelsbank 1904-08 og i bankierfirmaer og banker i Hamburg, London og Paris 1908-11. Blev prokurist i Brødr. Trier 1912 og chef i dette firma 1919. Medl. af repræsentantskabet for Medlemmerne af Københavns Fondsbørs 1927-46 og af bestyrelsen for Københavns Fondsbørs 1940-44. Medstifter af og medl. af bestyrelsen for A/S Investor samt medl. af bestyrelsen for Investeringsaktieselskabet af 28. august 1941 m. m. R.

H. 195. L. O. NORMANN

(medl. 1937-41), f. 1/10 1890 i København. På søofficersskole 1906-10, ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1910 og i skibsmæglerfirmaet Funch, Edye & Co., N.Y. 1912-15. Dir.sekr. i D. F. D. S. 1915-20, i udlandet 1921-22, kont.ch. i D. F. D. S. 1923, prok. 1925, dir. 1934, adm. dir. 1956. Medl. af best. f. Danmarks Rederiforening 1947-59 (fmd. 1953-59) og for Københavns Frihavns-Aktieselskab 1948-56, medl. af fragtnævnet 1939-49, af Søfartsrådet 1947-59 (fmd. 1953-59), af valutarådet 1953-59 og af skibsfartsnævnet 1952-61. Medl. af isbrydningsrådet, af Turistrådet og af bestyr. f. Assurance-Compagniet Baltica A/S, for Helsingør Skibsværft og Maskinbyggeri A/S, for De Private Assurandører A/S og for A/S Titan m. m. K¹., DM., M.T.Kha. p. p.

H. 196. VALDEMAR MYGIND

(medl. 1937-41), f. 29/3 1872 i Gosmer, † 15/6 1941. Udd. i bog- og papirhandel, ansat hos Levison Junr. 1896, prokurist 1915, adm. dir. for A/S L. Levison Junr. 1918. Fmd. f. bog- og papirbranchens kreditorudvalg. Medl. af bestyr. f. Dansk Papirhandlerforening og for A/S L. Levison Junr. MfDR.

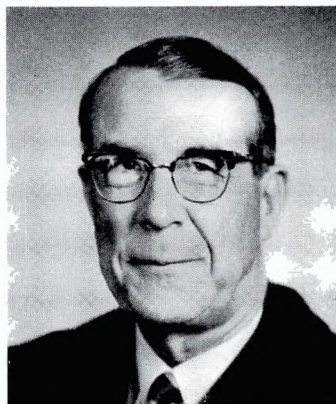

H. 197. LAURITS THOLSTRUP

(medl. fra 1937), f. 4/9 1896 i Snoldelev ved Roskilde. Stud. (Roskilde) 1915, videre udd. på Købmandsskolen og på Tekn. Skogskola i Hernösand. Ansat i det eng. firma Anglo Moroccan Co., Ltd., Casablanca 1920, dansk vicekonsul i Casablanca 1922 og adm. dir. f. nævnte selskab 1926-30. Indtrådte i Vacuum Oil Co. A/S 1930 og var adm. dir. for dette selskab 1934-54. Adm. dir. i A/S Kosangas fra 1955. Medl. af Grosserer-Societetets Komité 1948-58 (næstfmd. 1957-58), fmd. for Foreningen af Sø- og Handelrettens Medlemmer og medl. af bestyr. f. A/S Kosangas, for A/S Rosenborg Brøndanstalt og for Nordisk Gjenforsikrings Selskab m. m. Kgl. konsul for Marokko. R., DM. p. p.

H. 198. AKSEL MALLING

(medl. fra 1939), f. 23/7 1896 i København. Stud. (Efterslægtsselskabets skole) 1914, derefter ansat på forsikringskontorer i Wintherthur, Zürich og London. Ansat i firmaet Aug. Borgen 1914, prok. 1920, medindeh. 1930, eneindeh. fra 1944. Grossererborgerskab 1921. Medl. af Dansk Tarifforenings komité og Assurandør-Societetets komité, fmd. f. Foreningen af Forretningsførere for udenlandske Forsikringselskaber og medl. af bestyrelsen for Dansk Ulykkesforsikrings Forening m. m., næstfmd. for Foreningen af Sø- og Handelsrettens Medlemmer. R¹.

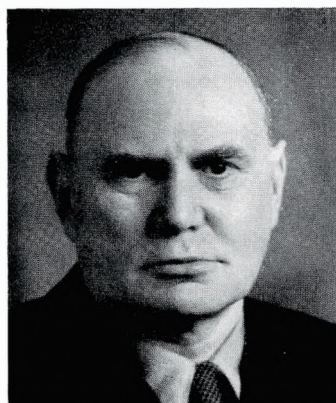
H. 199. EMIL C. BRØNNUM

(medl. 1939-47), f. 3/7 1879 i København, † 3/4 1947. I isenkræmmerlære hos Vald. Thaulow 1893-97, rejste for firmaet V. Løwener 1897-1901. Ansat i firmaet Simons Hardware Co., St. Louis 1901-1905, repr. f. Christianshavns Jernstøberier 1905-08 og for Den kgl. Porcelainsfabrik i Amerika 1908-25. Medindeh. af firmaet Oluf Brønnum & Co. 1925 og eneindeh. 1935. Fmd. f. Isenkræmmerforeningen i København 1928-43, næstfmd. for Centralforeningen for Danmarks Isenkræmmer-, Glas- og Porcelænshandlerforeninger 1928-43, medl. af bestyr. f. A/S Brønnums Maskinfabrik, for Dansk Principalforening og for Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse. R.

H. 200. VILHELM ALBERTSEN

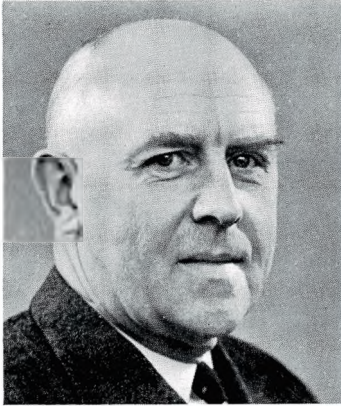
(medl. 1939-43), f. 16/4 1881 i København, † 18/9 1943. Uddannet i kolonialbranchen hos firmaet Olivarius & Christensen og hos August Blumenthal, Hamburg. Drev agenturvirksomhed i kolonial og en gros handel med råvarer til chokoladeindustrien (firma Vilhelm Albertsen & Co.). Medl. af Grosserer-Societetets Komité, formand for De Danske Kolonial Grossist-Forenings Fællesudvalg, for Foreningen af Kolonial Grossister i København og for Foreningen af Danske Import-Agenter i Kolonialvare-Branche samt medl. af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for kolonialhandelen m. m. R.

H. 201. LUDVIG PALSBY

(medlem 1939-47), født 6/2 1887 i Frederikssund, † 14/3 1957. Var ansat i vekselererfirmaet I. S. Salomonsen & Co. 1901-16 og etablerede eget firma (L. Palsby) 1917. Medlem af bestyrelsen for Københavns Fondsbørs 1935-47 og af repræsentantskabet for Fondsbørsens medlemmer 1936-47 samt medlem af tilsynsrådet i Københavns Hypotekforening. R.

H. 202. HENRY ARBO-BÄHR

(medl. 1940-55), f. 16/9 1885 i København, † 7/6 1961. Uddannet i firmaerne Kragh & Utzon, Fredericia, Holm & Wonsild, København, og Johs. Grønlund & Co., London. Blev ansat i assurancefirmaet Ditz Schweizer 1908, var prokurist i firmaet 1913-16 og medindehaver fra 1916. Endv. medindehaver af firmaet Gerson Melchior & Co.'s Eftf. fra 1932. Medl. af Dansk Tarifforenings komité 1925-27 og 1931-56 og af Assurandør Societetets komité 1932-55, medl. af bestyrelsen for Foreningen af danske Søassurandører 1918-58, for A/S Assurandørernes Hus 1938-55 og for Assurandørernes Pressebureau 1938-40. R.

H. 203. KNUD HANSEN

(medlem 1940-53), født 25/10 1892 i København. Blev uddannet i Tyskland, England og U. S. A. 1912-17. Løste grossererborger-skab 1920, blev medindehaver af firmaet C. K. Hansen 1922 og direktør i A/S Københavns Bunkerkul-Depot 1925.

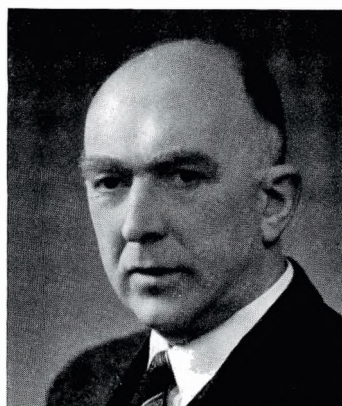
H. 204. H. E. JESSEN

(medl. 1940-55), f. 28/5 1887 på Skaarupgaard ved Århus, † 2/6 1955. Ansat i firmaet Carøe & Co. 1904-09, i Port Arthur Export Co., Texas, 1909-10, i New Orleans Export Co., Texas, 1910-12 og i Korn- og Foderstof-Kompagniet, Aalborg, 1912-14. Derefter prok. i firmaet Carøe & Co. og indeh. af dette firma fra 1925. Fmd. f. bestyr. f. Foreningen af Korn- og Foderstofhandlere på Københavns Børs 1937-53 og medl. af Grosserer-Societetets Komité 1940-50. Endv. fmd. f. Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for korn- og foderstofhandelen, for det i 1947 nedsatte korneksportudvalg og for bestyrelsen for Foreningen af Danske Korneksportører m. m. R.

H. 205. KNUD SIMONSEN

(medl. 1940-45), f. 23/1 1886 i Kalvslund pr. Ribe. I handelslære i Ribe 1900-04, afgangseksamen fra Købmandsskolens etårige dagskole 1906 og kolonialmedhjælper 1906-09. Derefter bestyrer af brugsforeningen »Godthaab« på Frederiksberg og efter sammenslutningen af københavnske brugsforeninger forretningsfører og senere direktør i Hovedstadens Brugsforening til 1956. Medl. af repræsentantskabet for Andels-Anstalten Tryg og for Arbejdernes Andelsbolig Forening.

H. 206. PETER ANDERSEN

(medl. 1940-48), f. 1/5 1879 i København, † 26/8 1953. I skomagerlære i København 1893-97, arbejdede som svend i en række lande fra 1897-1903. Var skotøjsfabrikant 1903-16, tekn. dir. i A/S Ballins Sønner & Hertz 1916-36, dir. i firmaet Sørensen, Madsen & Co. 1936-39 og dir. for A/S E. F. Jacob & Vilh. Andersens Skotøjsfabrik samt medindeh. af firmaet Johs. Rosted fra 1939. Medl. af bestyr. f. Foreningen af Københavns Skotøjsfabrikanter 1913-53 (fmd. 1937-53) og for Industriforeningen 1947-49. Medl. af Industriraadet og af Dansk Arbejdsgiverforenings hovedbestyrelse m. m. R., DM. p. p.

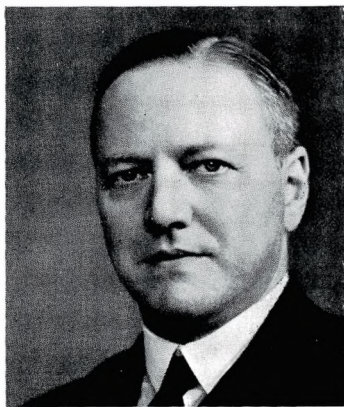
H. 207. ERNST BJERRE

(medlem 1940-59), født 27/2 1904 på Frederiksberg. Assistent i Københavns Diskontobank & Revisionsbank fra 1920 til 1924, assistent i Arbejdernes Landsbank fra 1924 til 1946 og fuldmægtig sammesteds fra 1946. Medlem af Gentofte skatteråd.

H. 208. MAGNUS SIMONSEN

(medlem 1940-44), født 12/10 1904 i Karrebæk. Var i lære i Danske Drenges Boghandel og i Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger og derefter ansat som kontorist i sidstnævnte firma til 1943 og som bogholder i Det Danske Forlag A. m. b. A. fra 1943 til 1944. Sekretær i Brugsforeningernes Arbejdsgiverforening fra 1944.

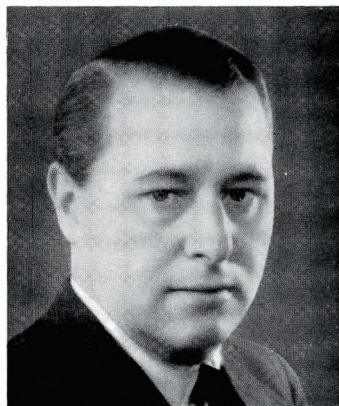
H. 209. HERBERT P. A. JERICHOW

(medl. 1941-47), f. 4/7 1889 i København. Blev student (Metropolitanskolen) 1907 og tog juridisk embedseksamen 1913. Derefter uddannet i Landmandsbanken, hos bankierfirmaet L. Behrens & Söhne, Hamburg, og i banker i England. Var direktør i The Continental & Oversea Trading Co. Ltd. i Paris 1921-25 og i A/S Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag 1925-31. Indtrådte i direktionen for A/S De forenede Bryggerier 1931 og var adm. direktør i dette selskab 1937-59. Formand i Bryggeriforeningen 1946-59, medl. af Industriraadets bestyrelse 1946-51 (viceformand)

1948-51) og formand for statens eksportkreditudvalg 1947-60. Endv. medl. af Akademiet for de tekniske Videnskaber, af Industriraadet, af bestyrelsesrådet for A/S De forenede Bryggerier og af det iflg. overenskomst af 6/5 1903 mellem Carlsberg og De forenede Bryggerier indsatte råd, næstfmd. i repræsentantskab og bestyrelse for Privatbanken i København A/S, formand i bestyrelsen for A/S Laur. Knudsens Mek. Etablissement og medl. af bestyrelsen for Tuborgfondet, for A/S Th. Wessel og Vett, Magasin du Nord, og for Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag m. m. K¹, DM., Hjø. Ft. p. p.

H. 210. OVE WEIKOP

(medl. 1941-51), f. 21/4 1897 i København. Udd. i manufakturbranchen i provinsen og København. Grossererborgerskab 1918, indeh. af firmaet Østerbros Messe 1918-51 og medindeh. af firmaet Ove Weikop & Søn 1945-51. Rådmand for magistratens 5. afd. 1941-50, handelsminister i ministeriet Erik Eriksen 1950-51, borgmester for magistratens 1. afd. fra 1951. Medl. af Københavns borgerrepræsentation 1933-41, fmd. f. Dansk Textil Union 1936-37 og 1938-50, for bestyr. f. A/S Otto Piper 1944-50 og for A/S Mogensen & Dessau 1946-50. Medl. af folketinget, af repræsentantskab og bestyr. f. Danmarks Nationalbank og af Københavns havnebestyrelse, fmd. f. Københavns skoledirektion samt medl. af bestyr. f. Ny Carlsberg Glyptotek og for A/S Forsikringselskabet Codan m. m. K. p. p.

H. 211. BUE BJØRNER

(medl. 1941-50), f. 4/8 1902 i København, † 17/2 1950. Dimitt. fra Niels Brock's Handels-skole 1921 og uddannet i træbranchen hos H. J. Resch & Co., Hamburg, Trækontoret, København, The Mengel Company, New Orleans, og andre amerikanske firmaer. Grossererborgerskab 1933 og medindeh. af firmaet Trækontoret ved J. L. Bjørner & Søn s. å. Medl. af Grosserer-Societetets Komité 1937-48, af Det internationale Handelskammers nationale danske komité 1939-49, af bestyr. f. Grossist-sammenslutningen af 1930 1934-48 og for Fællesforeningen for Oversøisk- & Haardttræ-, Finér- og Krydsfinerbranchen 1935-48 (fmd. 1939-48). Medl. af folketinget (Danmarks Retsforbund).

H. 212. HOLGER JENSEN

(medl. 1942-60), f. 1/9 1890 i København. Uddannelse i firmaet Møller & Landschultz; prokurist i dette firma 1915, medindehaver 1926, grossererborgerskab s. å. Medl. af bestyrelsen for Dansk Papirhandlerforening 1929, næstformand 1932 og formand for foreningens valuta-udvalg. Medl. af bestyrelsen for Det Danske Mælkekompagni 1939-47, af bestyrelsen for Dansk Delikatesse Kompagni (Dadeko) 1942-44, af bestyrelsen for A/S De danske Cichoriefabrikker 1942-43, af Dansk standardiseringsråds standardiseringsudvalg 1943, af Handelsministeriets papirudvalg 1944-49 og af bestyrelsen for Fællesbanken for Danmarks Sparekasser A/S 1949. R¹. p. p.

H. 213. AXEL KAMPEN

(medl. 1942-51), f. 27/12 1887 i København. Ansat i Dampskibsselskabet Torm A/S 1908 og korresponderende reder for dette selskab fra 1922. Medl. af bestyrelsen for Danmarks Rederiforening til 1958, medlem af kommissionen for Dispachør-Eksamen, af Navigations-Uddannelsesrådet og af Erhvervenes Fællesudvalg om Skattespørgsmål, næstformand for Dansk Sømandskirke i fremmede Havne, formand for Den Danske Sømandsfond og for Danske Rederes Retsværn. Endv. næstformand i Lloyd's danske komité og medlem af repræsentantskabet for Erhvervenes Oplysningsråd m. m. R¹.

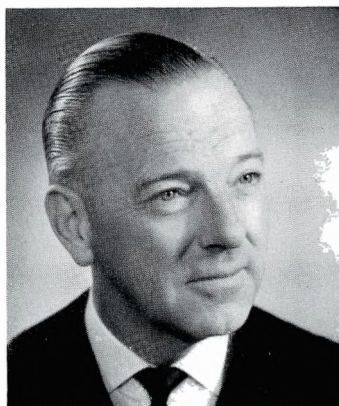

H. 214. HANS K. LARSEN

(medl. 1943-51), f. 22/1 1885 i Kirkendrup på Fyn, † 25/4 1951. Blev uddannet hos Otto Mønsted, Odense, og i A/S Korn- og Foderstofkompagniet. Var prokurist i firmaet Frants Bay & Co. 1911-16 og medindehaver af dette firma 1916-20. Derefter eneindehaver af firmaet Hans K. Larsen. Medl. af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for korn- og foderstofhandelen og af bestyrelsen for Sammenslutningen af Brancheforeninger under Grosserer-Societetet m. m.

H. 215. HANS G. RAASCHOU

(medl. fra 1944), f. 15/12 1907 i København. Blev student (Østersøgades gymn.) 1925 og derefter uddannet i handel i Danmark, Tyskland, England og USA. Ansat i Magasin du Nord i København 1934, prokurist 1936, direktør 1939. Medl. af repræsentantskabet for A/S Det Danske Luftfartselskab og af bestyrelsen for A/S Th. Wessel & Vett's Fabriker, British Import Union m. m. R.

H. 216. JØRGA PETERSEN

(medl. 1944-47), f. 7/6 1888 i København, † 24/4 1947. Blev ansat i firmaet L. F. Mørck & Co. 1902, blev prokurist 1919, medindehaver 1922 og eineindehaver 1925. Næstformand i Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for kaffehandelen og medl. af bestyrelsen for Foreningen af Kolonial Grossister i København og for Kreditorforeningen af 2. august 1905.

H. 217. CARL U. BUCH

(medl. 1944-51), f. 8/12 1881 i Skovby på Fyn, † 2/5 1959. Blev uddannet i trælastfirmaer i ind- og udlandet, løste grossererborgerkab 1917 og etablerede eget firma i trælastbranchen 1918. R. p. p.

H. 218. J. H. SCHURMANN

(medl. 1945-50), f. 11/8 1891 i Grejs ved Vejle. Tog præliminæreksamen 1907 og blev derefter uddannet i handel i A/S Danmarks Ægekspport, København. Var ansat i firmaet Theodor Lund og Petersen i Sibirien 1912-21, repræsentant for firmaet B. Stilling-Andersen i Riga 1921-24 og direktør i A/S Danmarks Ægekspport 1924-57. Formand for foreningen af danske Æg-Eksportører, medl. af ægekspportudvalget og medl. af bestyrelsen for A/S Danmarks Ægekspport m. m. R., DM.

H. 219. HENRY L. W. JENSEN

(medl. fra 1945), f. 25/2 1898 på Frederiksberg. Var i handelslære i firmaet Hilligsøe, Køedt & Co. 1913-17 og derefter ansat i firmaer i Kolding, England, Tyskland og Iran samt i forskellige større københavnske firmaer. Løste borgerskab som grosserer 1927. Indehaver af firmaet Iranske (Persiske) Tæpper og firmaet Iranco. Medl. af Grosserer-Societetets Komité fra 1938 (næstformand 1945-60), medl. af landstinget 1947-53, af folketinget 1957-60, af dettes finansudvalg 1957-60 og af det udenrigspolitiske nævn i 1960. Endv. medl. af lærlingerådet og af forskellige ministerielle udvalg, medl. af hovedbestyrelsen og kasserer for Venstres Landsorganisation, formand i bestyrelsen og direktør for A/S Den københavnske Venstrepressen samt medl. af Københavns havnebestyrelse og af repræsentantskabet for Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring G/S m. m. R¹.

H. 220. C. V. JERNERT

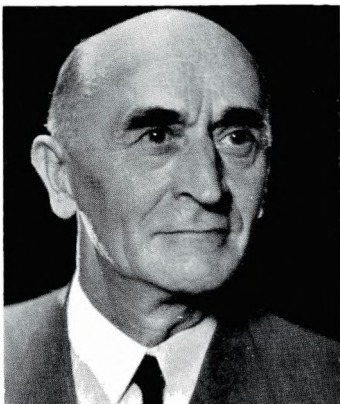
(medl. 1945-49), f. 15/8 1906 i Boston, USA. Blev student (Fredericia) 1925, cand. polit. 1930 og var på studieophold i Frankrig 1926 og i England 1928. Ansat i A/S Nordisk Fjerfabrik 1930-31, medarbejder ved Tuborgs Fabriker 1931-32 og direktør i A/S Oluf Rønberg 1933-60. Direktør i A/S Kjøbenhavns Handelsbank fra 1960. Medl. af Grosserer-Societetets repræsentantskab 1938-43 og af Grosserer-Societetets Komité 1943-60 (formand 1954-60), næstformand for Københavns Voldgiftsudvalg for jern- og metalbranchen 1937-60 og formand for den alm. Bedømmelses- og Voldgiftsret på Københavns Børs 1954-60. Formand for Foreningen af Grosserere i Jern- og Metalbranchen 1950-59, æresmedlem 1960. Endv. formand i bestyr. for Forsikringskompagniet for Kongeriget Danmark A/S 1949-54, medl. af bestyr. for A/S Oluf Rønberg 1933-60, dagbladet Børsen 1948-60, Den københavnske Søassurance-Forening 1949-60, Københavns Fondsbørs 1950-55, A/S Otto Mønsted 1955-60, A/S Kjøbenhavns Handelsbank 1956-60 og Det danske Luftfartselskab 1957-60, medl. af repræsentantskabet for Pensionsforsikringsanstalten 1952-60 og for Danmarks Nationalbank 1955-60 samt medl. af en række ministerielle råd og udvalg, legatbestyrelser m. m. Konsul for Chile 1950-59. K. p. p.

H. 221. NIELS TH. JENSEN

(medl. fra 1945), f. 24/2 1906 i København. Var lærling og medhjælper i Vilh. Trydes Bøghandel 1921-26, medhjælper i Bog- og Papirhandelen »Fremad« 1926-30, i I. Chr. Petersens Papirhandel 1930-33 og igen i »Fremad« 1933-54. Overgik i 1954 til Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark som sekretær for retshjælpen.

H. 222. EDWARD CHRISTIANSEN

(medl. i 1946), f. 26/4 1886 i København, † 9/6 1946. Var i lære hos købmand Martin Jørgensen, Faaborg, 1900-05 og blev derefter ansat i firmaet Melchior, Armstrong, Dessau Co., New York, U.S.A. Var filialbestyrer for dette firma i Tyskland 1912-15 og i Rusland 1916, repræsenterede firmaet i Danmark fra 1916 og var direktør for firmaets europæiske afdeling fra 1926.

H. 223. VILHELM CHRISTENSEN

(medl. 1946-60), f. 7/5 1890 i Randers, † 3/11 1961. Var i lære hos A/S Titan 1905-10 og tog efter ophold og udd. i U.S.A. 1912-18 maskiningeniørexamen fra Pratt Institute of Technology, New York, 1918. Ansat som ingeniør i firmaet V. Løwener, København, 1918, medindehaver fra 1945. Direktør for V. L. Churchill & Co., Ltd., London, fra 1932 og medl. af bestyrelsen for A/B Løwener, Stockholm, m. m. R. p. p.

H. 224. HOLGER PRYTZ

(medl. 1947-59), f. 23/1 1889 på Frederiksberg, † 27/8 1961. Tog afgangseksamen fra Handelsakademiet København 1904 og var derefter ansat i firmaet Aage Havemann til 1911. Etablerede egen agenturforretning i København 1911 og løste borgerskab som grosserer 1915. Medl. af bestyrelsen for Foreningen af Fabrikanter og Grossister i Elektricitetsbranchen og af bestyrelsen for Radiogrossistforeningen af 1925 (formand 1952-61). R.

H. 225. PETER HEERING

(medl. fra 1947), f. 5/4 1908 i København. Student 1926 og uddannet i handel i ind- og udlandet 1926-32. Ansat i firmaet Peter F. Heering 1932, medindeh. 1934, eneindeh. 1936. Medl. af hovedbestyrelsen for Landsforeningen til Kræftens Bekæmpelse 1943-50, af Bikubens tilsynsråd 1946-56 og af bestyrelsen for Dansk Annoncør-Forening 1947-61. Kasseførende direktør for »Bombebøssen«, næstfmd. i kontrolkomiteen for Forsikringsakts. Nye Danske af 1864 og medl. af bestyr. f. Danmarks amerikanske Selskab, for Kraks Legat, for Privatbanken i Kjøbenhavn A/S og for A/S De danske Sukkerfabrikker m. m. R.

H. 226. KJELD BUHMANN

(medl. 1948-52), f. 29/10 1907 i Odense. Uddannet i praktisk frøavl på Næsbygaard 1922-23, ansat hos J. E. Ohlsens Enke 1923-25, i firmaer i England, Frankrig og Italien 1925-27, påny hos J. E. Ohlsens Enke 1927-28 og i firmaet D. M. Ferry & Co., Detroit, 1928-30. Var disponent og rejsende for J. E. Ohlsens Enke 1930-33, blev medindeh. af firmaet 1933. Stifter af og fmd. f. Foreningen af danske Havefrøeksportører 1937-58, fmd. for Danske Havefrøgrossisters Sammenslutning 1938-48, medl. af Grosserer-Societetets Komité 1948-53 og medl. af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for frøhandelen.

H. 227. THEODOR JENSEN

(medl. 1948-61), f. 30/4 1891 i Taarbæk. Tog præliminæreksamen 1907 og blev s. å. ansat i firmaet Ferd. Andersen & Co. Blev medindehaver af dette firma 1933 og eneindehaver 1943. Formand for Foreningen af Kolonial-Grossister i København 1943-60 og for Sammenslutningen af Brancheforeninger under Grosserer-Societetet til 1957. Endv. næstformand for Grosserer-Societetets repræsentantskab og formand i bestyrelsen for Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for kaffehandelen. R¹.

H. 228. ADAM B. BENDIX

(medl. 1948-55), f. 16/2 1902 i København. Blev student (Østre Borgerdydskole) 1920 og derefter uddannet her i landet og i udlandet. Ansat i A/S De forenede Papirfabrikker 1925 og adm. direktør fra 1938. Medl. af hovedbestyr. f. Dansk Arbejdsgiverforening 1939-57, af forretningsudv. f. Industrifagene 1945-57 (fmd. 1951-56) og af Fondsbørsens bestyrelse 1950-60. Endv. medl. af Industriraadet og viceformand i dets bestyrelse samt medl. af bestyr. for A/S Porcelainfabrikkerne Bing & Grøndahl og Norden og for A/S De danske Sukkerfabrikker m. m. R¹. p. p.

H. 229. HENRY ÅKERLUND

(medl. 1948-58), f. 15/3 1888 i København. Tog præliminæreks. (Melchiors skole) 1904, var ansat i firmaet Cohen & Lamm, København, 1904-08 og i det spanske firma Loos & Gompels, Malaga, 1908-10. Var derefter ansat i The Crown Butter Export Company 1910-19 og underdirektør i The Transatlantic Comp. 1918-20. Blev indeh. af jern- og stål-firmaet Chr. C. Rahr & Co. 1920 og efter firmaets omdannelse til aktieselskab i 1954 dir. og fmd. f. bestyr. for dette. Medl. af Københavns Voldgifts-Udvalg for jern- og metalbranchen m. m. Generalkonsul for Bolivia. R.

H. 230. FLEMMING G. WULFF

(medl. 1948-55), f. 10/2 1890 i København, † 22/10 1955. Blev student 1908 og cand. jur. 1915. Var ansat i Landmandsbanken 1915-21, fuldmægtig i Andelsbanken 1921-22 og kon-torchef ssts. 1923-25. Etablerede eget vekse-lererfirma 1925. Medl. af Fondsbørsen, censor ved Handelshøjskolen og medl. af bestyrelsen for A/S W. Langreuters Eftf. m. m.

H. 231. PEER GOE JACOBSEN

(medl. 1948-61), f. 25/1 1907 i København, † 24/4 1961. Blev student (Metropolitanskolen) 1925 og tog højere handelseksamen fra Niels Brok's Handelsskole 1926. Var derefter voluntør i trælastfirmaer i London og Hamburg og senere på studieophold ved forskellige savværker i Sverige og Finland. Indtrådte i firmaet P. W. Jacobsen & Søn 1928 og var direktør for A/S P. W. Jacobsen & Søn fra 1948. R.

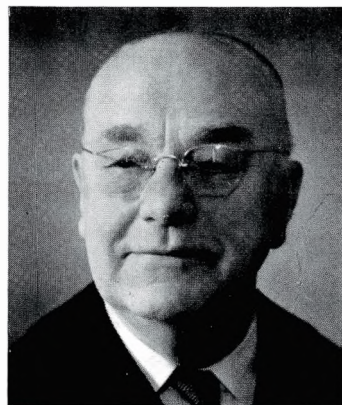
H. 232. KARL STORM-PETERSEN

(medl. 1948-56), f. 5/1 1890 i København, † 11/7 1956. Student 1907, lærte handel 1907-12, var fotograf ved Nordisk Films Comp. 1912-18 og åbnede egen foto-specialforretning 1918. Fmd. f. Fotohandler-Foreningen og for Fællesrepræsentationen for Erhvervsfotografi og Fotohandel, medl. af repræsentantskab og hovedbestyrelse for foreningen Dansk Arbejde og justitsministeriets aut. handelskyndige tilidsmand ved akkordforhandling. R.

H. 233. ANDRÉ BERTHELSEN

(medl. 1949-61), f. 9/11 1891 i København. Uddannet i bankvæsen i Folkebanken og Haandværkerbanken 1906-16, derefter ansat i Skandia Læderfabrik A/B, Malmø, og Ivan Polack & Co. Var direktør hos A/S M. J. Ballins Sønner's og Hertz Garverier og Skotøjsfabrikker 1931-39, blev indeh. af firmaet Søren Tonsgaards Eftf. 1940 og efter firmaets omdannelse til A/S i 1954 dir. og medl. af bestyr. f. dette. Medl. af eksportkreditrådet og af boligretten for København, næstfmd. for Grosserer-Societetets Komité, fmd. f. Dansk Lædergrossistforening samt medl. af bestyr. f. Sammenslutningen af Brancheforeninger under Grosserer-Societetet, A. W. Coldings Eftf. A/S, Revisions- og Forvaltnings-Institutet m. m. R.

H. 234. POUL E. HANSEN

(medl. 1949-56), f. 16/8 1902 på Frederiksberg, † 1/7 1956. Tog efter handelseksamen videre uddannelse i sprog og regnskabsvæsen på Handelshøjskolen og bestod Handelshøjskolens diplomprøve i salg og reklame. Var ansat som propagandachef i A/S Atlas 1935-38, blev knyttet til A/S Dansk Svovlsyre- og Superphosphat-Fabrik i 1938 og udnævntes i 1944 til direktør i dette selskab. Medl. af Akademiet for de tekniske Videnskaber og af bestyrelsen for Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse, for Foreningen til Søfartens Fremme, for A/S De private Assurandører og for A/S B. P. Olie-Kompagniet. R.

H. 235. J. L. SIMONSEN

(medl. 1949-51), f. 22/10 1888 i København. Blev student (Gammelholms skole) 1906 og cand. jur. 1912. Kom derefter ind i det af faderen og onkelen grundlagte firma H. J. Simonsen & Co., blev prokurist i firmaet 1913, medindehaver 1918 og eneindehaver 1930. Medl. af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for kaffehandelen og for kolonialvarehandelen 1919-39 og medl. af bestyrelsen for Foreningen af Kolonial-Grossister i København 1926-30. Endv. formand for Dansk Speditørforening, næstformand for Nordisk Speditør-Forbund og medl. af Nordisk Speditør-Forbunds voldgiftsdomstol m. m.

H. 236. AAGE LEMVIGH-MÜLLER

(medl. fra 1950), f. 28/9 1895 i København. Blev student (Metropolitanskolen) 1913 og derefter uddannet i handel i firmaerne A. C. Lemvig-Müller og P. G. Munck A/S. Eneindehaver af firmaet A. C. Lemvig-Müller fra 1929. R.

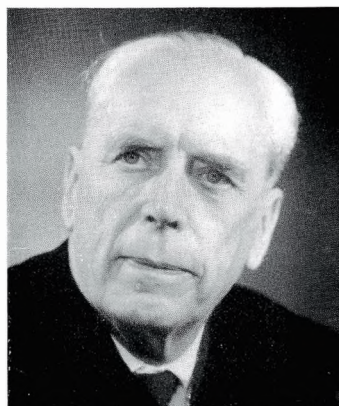
H. 237. JØRGEN KIÆR

(medl. fra 1950), f. 9/6 1893 i København. Blev student (Schneekloths skole) 1911 og cand. jur. 1917. Var ansat i Den københavnske Sø-Assurance-Forening 1917-18 og i Danish Trade Office i Washington 1918-19. Fik derefter ansættelse som prokurist i landbrugsmaskinfirmaet H. C. Petersen & Co., løste borgerskab som grosserer 1923 og blev medindehaver af firmaet H. C. Petersen & Co.'s Eftf. 1934. Formand for Foreningen af Importører af Landbrugsmaskiner 1937-58. Medl. af bestyrelsen for H. C. Petersen & Co. Finansieringsselskab A/S og næstformand i bestyrelsen for Axel Petersen & Fritsche A/S. R.

H. 238. ERIK TROCK-JANSEN

(medl. 1950-61), f. 26/9 1891 i København. Blev student 1910 og derefter uddannet i handel i ind- og udlandet. Var prokurist i Langelands Korn- og Foderstofforretning 1918-20, blev direktør i Dansk Saasæd Kompagni 1920 og startede eget firma 1921. Indtrådte i direktionen for Guldbrandsen, Andersen & Co. A/S 1929. Medl. af Grosserer-Societetets Komité 1945-50 og af priskontrolrådet 1948-50. Endv. medl. af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for kolonialhandelen, af foreningen Nordens styrelse og af bestyrelsen for A/S A. C. Illum m. m. R. p. p.

H. 239. ALFRED MØLLER

(medl. 1950-58), f. 3/3 1890 i Korsør. Tog præliminæreks. 1906 og handelskoleeks. 1908. Var derefter ansat i en række firmaer i ind- og udlandet, var direktør for Fjerde Søforsikringsselskab 1923-29, for Foreningen af Kulimportører i København 1929-40, for Danske Kulimportørers Fællesrepræsentation 1940-49 og for Dansk Kulimportorganisation (Dane-coal) 1945-49. Adm. direktør for A/S Det danske Kulkompagni fra 1949. Medl. af bestyrelsen for Scandinavian Coal Importers' Federation, formand for Danske Kulimportørers Association og for Foreningen af Kulimportører i København samt formand i bestyrelsen for A/S Kampmann, Møller & Herskind, Århus, m. m. R¹.

H. 240. SVEND JOHANSEN

(medl. 1950-53), f. 6/1 1888 i København, † 8/10 1953. Udd. i kolonialvarebranchen. Ansat i firmaet Olivarius & Christensen 1910, forretningsf. f. A/S Oceka 1924, underdir. 1933 og fra 1935 adm. dir. f. A/S Olivarius & Christensens Eftf. og A/S Oceka. Tillige dir. f. A. C. Gaméls Eftf. A/S fra 1949. Medl. af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for kaffehandelen og næstfmd. i Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for kolonialvarehandelen, medl. af bestyr. f. Foreningen af Kolonial Grossister i København og for Central-Organisationen for Fabrikanter og Grossister i Chokolade- og Sukkervarebranchen. R.

H. 241. JOHS. M. KLEIN

(medl. 1951-54), f. 9/10 1891 i København. Blev student (Henrik Madsens skole) 1909 og derefter uddannet i firmaet Louis Dreyfus & Co., København, og i firmaer i Hamburg og Paris. Indtrådte i firmaet Johs. M. Klein 1914 og blev eneindehaver af dette firma 1921. Medl. af Grosserer-Societetets repræsentantskab, af bestyrelsen for Vin-Sektionen (formand 1935-61) og for Vinhandlernes Kontrolforening samt af Vinbranchens valutaudvalg. Konsul for Portugal 1940-58.

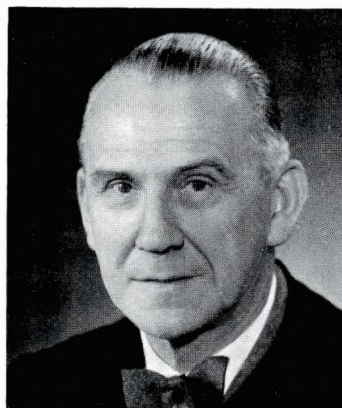

H. 242. B. BÜLOW-JACOBSEN

(medl. fra 1951), f. 21/4 1908 i Kolding. Kom efter at have taget realeks. (Vestre Borgerdydskole) i isenkræmmerlære, tog Niels Brock handelsskoleeks. 1928 og var ansat i firmaer i Tyskland og Norge 1928-31. Blev ansat i firmaet F. Bülow & Co. 1931, blev dir. 1945 og medindeh. af firmaet 1947. Tillige medindeh. af Bülow Trading Co. og Bülow Agro Co. til 1956. Medl. af hovedbestyr. f. Danmarks Automobilforhandlerforening 1947-54 og af bestyr. f. Kgl. Dansk Automobil Klub 1952-56. Endv. fmd. f. Motorbranchens Fællesråds forretningsudvalg, medl. af repræsentantskabet for Kofoeds Skole, af arbejdsudvalget i Motorsagens Oplysningsråd og af bestyr. f. Danmark-Amerika Fondet m. m.

H. 243. AAGE MELLENTIN

(medl. fra 1951), f. 6/2 1896 i Nykøbing F. Blev student (Østre Borgerdydskole) 1914 og derefter uddannet hos firma W. Sidenius i Nykøbing F. og i firmaer i Holland, England og U.S.A. Blev ansat i firmaet Oscar Peschardt & Co. 1921, blev medindehaver af firmaet 1930 og eneindehaver 1939. Formand i Fællesforeningen for Oversøisk- & Haardttræ-, Finér- og Krydsfinér-Branchen og medl. af bestyrelsen for A/S C. W. Obel's Tobaksfabrik og for A. Mellentin & Co. A/S.

H. 244. ERIK RAMSBY

(medl. 1951-57), f. 4/3 1905 i Maribo. Student (Gl. Hellerup gymn.) 1922 og cand. polyt. 1927. Ansattes i firmaet F. L. Smidth & Co. A/S 1928. Prokurist i dette selskab 1940, underdir. 1945 og dir. 1948. Tillige prok. i Cement Investments A/S fra 1942 og dir. i F. L. S. Overseas A/S 1952. Medl. af bestyr. f. Valby Maskinfabrik & Jernstøberi A/S (F. L. Smidth & Co. A/S) 1941-47. Medl. af Industriraadet og fmd. f. dettes eksportudvalg samt medl. af forretningsudvalget for Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Jern- og Metalindustrien og af hovedbestyrelsen for Dansk Arbejdsgiverforening. R.

H. 245. A. B. G. BAGGE-ANDERSEN

(medl. fra 1952), f. 9/8 1892 i København. Tog præliminæreksamen 1908, var i lære i firmaet A. Formann & Co. 1908-12, ansat i Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger 1912-17 og bogholder i Danske Landboforeningers Frøforsyning i Roskilde 1917-20. Blev kontorchef i F. D. B.'s frøafdeling 1920 og direktør for samme 1933. Næstformand for Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for frøhandelen, medl. af frøkontrolkommissionen, af landbrugsministeriets udvalg vedr. ind- og udførsel af frø og af bestyrelsen for Dansk Frøhandlerforening m. m. R.

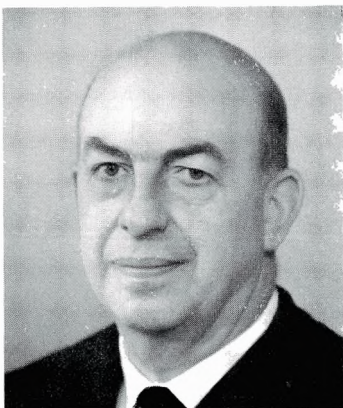
H. 246. AAGE A. TONBOE

(medl. fra 1952), f. 16/12 1898 i København. Var ansat i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1914-15, overgik derefter til Dampskibsselskabet Orient A/S, blev disponent i dette selskab 1925 og direktør ssts. 1940. Medl. af direktionen for Københavns Maskinskole 1943-58, af bestyrelsen for Danmarks Rederiforening 1946-58, af bestyrelsen for Københavns Fondsbørs 1948-60 og af Søfartsrådet 1950-58. Endv. medl. af bestyrelsen for Dampskibsselskabet Norden A/S og Dampskibsselskabet Orient A/S m. m. R.

H. 247. ERIK WINDFELD-HANSEN

(medl. fra 1952), f. 13/5 1897 i København. Blev student (Plockross' skole) 1915 og cand. polyt. 1921. Var medindehaver af firmaet Theodor Møllers Olieraffinaderi 1922-29, blev adm. direktør for og medl. af bestyrelsen for A/S Theodor Møllers Olieraffinaderi (A/S Dansk Mineraloliefabrik) 1929 og er fra 1941 tillige medindehaver af I/S Dansk Tank-Import. Medl. af Grosserer-Societetets repræsentantskab, formand i styrelsen for Mineralolie Brancheforeningen og medl. af bestyrelsen for A/S Windfeld-Hansens Bomuldsspinderi m. m.

H. 248. JØRGEN PALSBOÛLL

(medl. fra 1952), f. 14/12 1900 i Hellerup. Udgik fra Plockross' skole 1917, var i lære (tekstilbranchen) i Sorø 1918-21 og ansat i firmaer i Manchester, Paris og Wien 1921-23. Blev ansat i S. Seidelin A/S 1923, udnævntes til adm. direktør for dette selskab 1932, for Augustinus & Hansen A/S 1944 og for S. Seidelin Konfektion A/S 1953. Medl. af bestyrelsen for Foreningen af Danske Manufaktur-Grossister 1936-48 (formand 1944-48), af Grosserer-Societetets repræsentantskab 1942-44, af Grosserer-Societetets Komité 1944-57 (næstformand 1955-57) og af priskontrol-

rådet 1945-48, næstformand for den alm. Bedømmelses- og Voldgiftsret på Københavns Børs 1946-57, medl. af Handelsministeriets tilsynsråd for handelshøgskoler 1951-54 og af Fondsbørsens bestyrelse 1953-57. Endv. medl. af akkordretten, næstformand i bestyrelsen for Christiansholms Fabriker A/S og medl. af bestyrelsen for De Private Assurandører A/S (kommitteret), for S. Seidelin A/S, for S. Seidelin Konfektion A/S m. m. R¹.

H. 249. PAUL MEISEN

(medl. fra 1952), f. 13/8 1914 i København. Var efter at have taget realeksamen (Ribe) i handelslære i Kolding 1930-34, ansat i A/S Holger Petersen 1935 og i forskellige firmaer i udlandet 1936-40. Blev påny ansat i A/S Holger Petersen 1940, var prokurist 1941-46 og direktør ssts. 1946-60. Direktør for firma Paul Meisen og Gentimport A/S fra 1960. Medl. af bestyrelsen for Foreningen af danske Manufaktur-Grossister 1953-60 (formand 1959-60) samt formand for kortevaresektionen 1954-60. Endv. medl. af Grosserer-Societetets Komité, det internationale handelskammeres danske nationale komité, Sømmenslutningen af Brancheforeninger under Grosserer-Societetet og af bestyrelsen for flere erhvervsvirksomheder.

H. 250. ERIK VOGT

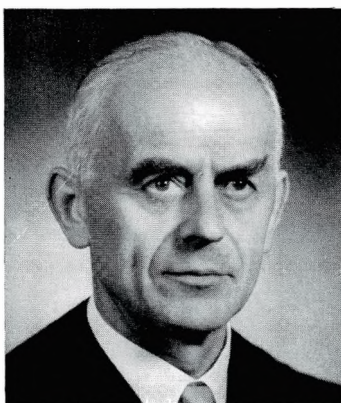
(medl. fra 1952), f. 21/11 1905 i København. Uddannet i handel i ind- og udlandet. Indehaver af firmaet Cosmic, medindehaver af firmaet Nordisk Forbindstof Import og direktør for A/S Alléens Parfumeri. Indenrigsministeriets handelskyndige kommitterede i civilforsvarsstyrelsen 1950-52, medl. af Grosserer-Societetets Komité 1950-54 og medl. af Grosserer-Societetets repræsentantskab 1942-50 og fra 1957. Formand for Brancheforeningen for Parfumeri- og Toiletartikler og medl. af bestyrelsen for British Import Union m. m.

H. 251. LOUIS BAHNSON

(medl. 1953-61), f. 18/8 1891 i Aalborg. Tog præliminæreksamen 1907 og blev derefter uddannet hos vekselerer Moritz Melchior & Co., København, i Dresdner Bank, Hamburg, og i handelsfirmaer i Hamburg og Köln. Løste borgerskab som grosserer 1917, repræsenterede udenlandske huse 1917-30 og var direktør for A/S Bruhn & Lehrmann 1930-50. Blev direktør og formand for bestyrelsen for A/S Louis Bahnson 1952 og oprettede Louis Bahnson A/G, Zürich, 1953. Medl. af ledelsen for Interessentskabet af 14. september 1938 (statens beredskabslager) 1938-57 og af bestyrelsen for Grossist-Sammenslutningen af 1930 1940-55. Medl. af Grosserer-Societetets Komité, af medicinalnævnet, af ligningsrådet og af akkordretten, formand for bestyrelsen for A/S Bruhn & Lehrmann og medl. af bestyrelsen for Københavns Fondsbørs, Christiansholms Fabrikker A/S m. m. Var under løsning af kommercielle opgaver i Tysklands sovjetiske zone tillagt dansk officersrang med gradsbetegnelse som major 1946-48. R¹.

H. 252. KAJ BÜLOW JENSEN

(medl. fra 1954), f. 23/8 1901 i Aalborg. Blev efter at have taget realeksamen og handelseksamen uddannet i skibsmæglervirksomhed i Randers og Hamburg. Var ansat i rederiet T. C. Christensen 1924-32 og blev derefter knyttet til skibsmæglerfirmaet Holm & Wonsild. Tog skibsmæglereksamen 1935, fik bestalling 1938 og blev medindehaver af Holm & Wonsild og medl. af direktionen for Dampskibsaktieselskabet Myren 1945. Medl. af bestyrelsen for Danmarks Rederiforening, for Københavns Fondsbørs, for Danske Rederes Retsværn og for Dampskibsaktieselskabet Myren m. m.

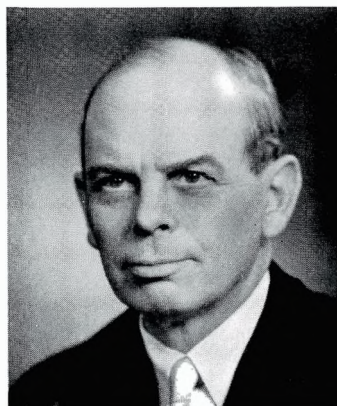
H. 253. FRODE JENSEN

(medl. fra 1954), f. 5/10 1895 i Ølgod. Var i købmandslære hos Jacob K. Andersen, Hornum, og derefter ansat hos konsul Fr. Johannsen, Mariager, hos købmand S. Schjøtt, Kalundborg, og i de københavnske firmaer Brdr. Justesen, P. Brøste og A. M. Metz/Marcus M. Nathan. Startede egen virksomhed med agenturer for udenlandske firmaer 1938, blev medindehaver af firmaet J. C. Borchsenius 1945 og eneindehaver 1951. Medl. af Grosserer-Societetets repræsentantskab, af hovedbestyrelsen for Venstre i København og af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for kaffe-handelen.

H. 254. EDVIN NIELSEN

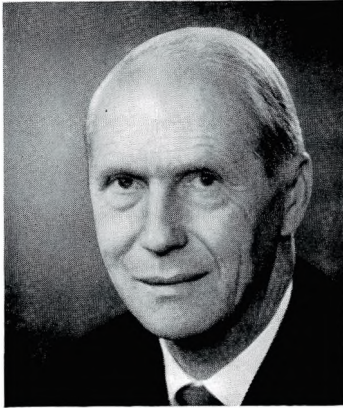
(medl. fra 1954), f. 25/3 1907 i Bandholm. Blev uddannet i blandet forretning i Stubbe-købing (H. Lauritzen) 1922-25, var bogholder i A/S Rødding Korn- og Foderstofforretning 1925-26, på Niels Brock's Handelsskole 1926-28 og ansat hos Brødr. Justesen, København, 1928-30. Blev fuldmægtig i Hertz' Frøkompagni A/S 1930, prokurist i dette selskab 1937 og direktør 1946. Handelskyndig censor ved Købmandsskolen, medl. af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for frøhandelen og medl. af bestyrelsen for Hertz' Frøkompagni A/S.

H. 255. KAI S. BARSOE

(medl. 1955-56), f. 18/7 1896 i Oslo, † 2/1 1956. Blev uddannet i isenkrambranchen i firmaerne Th. J. Mørch, Sønderborg, og T. M. Werner, København. Indtrådte i firmaet Chr. Barsoe 1915, blev prokurist 1917, var senere medindehaver og fra 1930 eneindehaver af firmaet. Var endv. indehaver af firmaet Rex Laase- & Metalvarefabrik. Medl. af Grosserer-Societetets Komité og af hovedbestyrelsen for Danske Importagenters Forening m. m.

H. 256. GUDMUND SCHACK

(medl. fra 1955), f. 17/6 1898 i Fredericia. Blev uddannet i tekstilbranchen i firmaer i Fredericia og København og startede eget firma 1927. Formand for Danske Studenters Roklub 1939-57 og i Skovshoved Idrætsforening 1947-54. Medlem af bestyrelsen for Dansk Idræts-Forbund fra 1955, kasserer 1955-61, næstformand fra 1961, formand for Københavns Idrætsparks forretningsudvalg og medl. af bestyrelsen for British Import Union og A/S British Motors Import & Holding Company m. m. R¹.

H. 257. HOLGER HØIRIIS SCHOU

(medl. fra 1956), f. 4/3 1903 i København. Uddannet kemisk, teknisk og merkantilt hos C. Schous Fabriker A/S. Blev prokurist i selskabet 1926 og direktør 1929. Medl. af Industriraadet og af bestyrelsen for Det danske Kunstindustrimuseum, formand for bestyrelsen for Sæbe- og Parfumefabrikant-Foreningen, formand for bestyrelsen og medl. af direktionen for Fabriken Ilka A/S og A/S Tatol og medl. af bestyrelsen og direktionen for C. Schous Fabriker A/S m. m. R.

H. 258. CARL CHRISTENSEN

(medl. fra 1956), f. 20/4 1897 i København. Blev uddannet i assurancefirmaet Grøn & Witzke 1913-16 og derefter ansat i Forsikringsaktieselskabet National. Udn. til fuldmægtig i dette selskab 1919, til afdelingschef 1923, til prokurist 1927, til kontorchef 1932, til underdirektør 1944 og til vicedirektør 1958. Medlem af hovedbestyrelsen for Forsikringsforeningen 1934-38 og 1950-54 og censor i engelsk ved Købmandsskolen 1938-58. Medlem af bestyrelsen for Foreningen af danske Søassurandører og for Nordisk Søforsikringspool m. m. Medredaktør ved Dansk Forsikrings Tidende.

H. 259. HOLGER JENSEN

(medl. fra 1956), f. 8/6 1899 i København. Tog præliminæreksamen 1916 og ansattes s. å. i vekselererfirmaet R. Henriques jr. Udnævntes til prokurist i firmaet 1929 og blev medindehaver 1954. Kommitteret i Dampskibsselskabet Norden A/S, formand for bestyrelsen og direktør for Motortramp A/S, Kallehave, og medlem af bestyrelsen for Dampskibsselskabet Orient A/S, for I/S Berlingske Tidende og A/S De Berlingske Virksomheder og for Dansk Ekspeditionsfond m. m. R.

H. 260. ANKER NIELSEN

(medl. fra 1956), f. 21/5 1908 i Gosmer. Beregner i Pensionsforsikringsanstalten A/S.

H. 261. ERIK GRAVESEN

(medl. fra 1957), f. 6/12 1905 i København. Teknisk uddannet på Valby Strømpefabrik og på tekstilmaskinfabrikker i England og Tyskland. Blev ansat som driftsbestyrer på A/S Valby Strømpefabrik 1930, udnævntes til direktør 1941 og til adm. direktør 1957. Endv. adm. direktør for A/S Fashionit og for A/S Vasteks. Formand for Danmarks Textiltekniske Forening 1942-50 og for Textilfabrikantforeningen 1950-56, næstformand for Dansk Textilforskningsinstitut 1951-59, medl. af Industriforeningens og Industriraadets bestyrelse 1950-58 (viceformand 1954-58) og medl. af hovedbestyrelsen for Dansk Arbejdsgiverforening og af bestyrelsen for Arbejdsgiverforeningens industrigruppe 1950-57. Endv. medl. af Industriraadet, af den faste voldgiftsret, af Akademiet for de tekniske Videnskaber og af akademirådet samt medlem af bestyrelsen for A/S Valby Strømpefabrik, Alex. Foss' industrifond m. m. R., D. r. K. M.

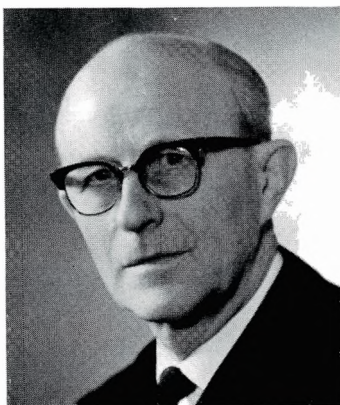
H. 262. THOR JØRGENSEN

(medl. fra 1957), f. 28/4 1909 i Marstal. Tog realeksamen (Nyborg) 1925 og uddannedes derefter i skibsmæglerfirmaet Wilh. Chr. Bech, Horsens, 1926-29 og i firmaer i Danzig, Manchester og London 1929-32. Var afdelingsleder i firmaet J. P. Petersen, Århus, 1932-36 og befragter hos Sundby & Rødseth, København, 1937-38. Medstifter af og meddirektør i Asmussen & Jørgensen A/S 1938-42 og enedirektør i Thor Jørgensen A/S fra 1942. Medlem af bestyrelsen for flere aktieselskaber.

H. 263. OLUF BRØNNUM SCHOU

(medl. fra 1957), født 2/3 1914 på Frederiksberg. Var i isenkræmmerlære hos S. Hemme, København, 1930-34 og rejsende for det amerikanske firma Globe Slicing Machine Company 1934-36. Blev derefter ansat hos Oluf Brønnum & Co., var forretningsfører 1947-52 og blev medindehaver af firmaet 1952. Formand for Isenkræmmerforeningen for København og for Centralforeningen for Danmarks Isenkræmmere.

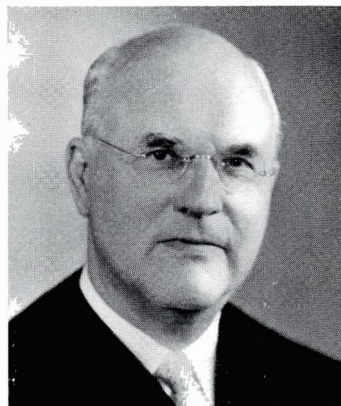

H. 264. KNUD VESTERGAARD

(medl. fra 1957), f. 13/5 1900 i Århus. Var ansat i A/S Det Transatlantiske Kompagni 1916-19 og i A/S Import og Export Agenturerne 1919-21. Blev derefter ansat i A/S Langelands Korn-, Foderstof- & Gødningsforretning, København, udnævntes til prokurist i dette selskab 1930 og til direktør 1951. Medl. af Københavns Bedømmelses- og Voldgiftsudvalg for korn- og foderstofhandelen.

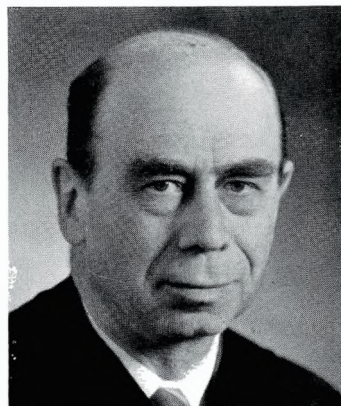
H. 265. OVE AMSINCK

(medl. fra 1958), f. 14/10 1901 i København. Student (Østre Borgerdydskole) 1919, s. å. ansat i Dampskibsaktieselskabet Progress og skibsmæglerfirmaet Marius Nielsen & Søn, tog skibsmæglereksamen 1922 og blev statsaut. skibsmægler 1933. Udnævntes til underdir. i Dampskibsaktieselskabet Progress 1945 og til dir. i dette selskab 1950. Till. dir. f. Dampskibsaktieselskabet Mariustramp fra 1958. Medl. af Mæglerkorporationens præsidium og af bestyr. f. Unionen af danske Skibsmæglere og Agenter 1946-50. Endv. medl. af isbrydningsrådet og af repræsentantskabet for Ulykkesforbundet for Dansk Søfart, fmd. f. Danmarks Rederiforening samt medl. af bestyr. f. Danske Rederes Retsværn og for Baltic & International Maritime Conference m. m. R¹.

H. 266. HANS WULFF

(medl. fra 1958), født 16/4 1904 i Pfalz i Tyskland. Tog realeksamen (Ordrup gymn.) 1920 og blev derefter fagligt uddannet her i landet og i udlandet. Var leder af firmaet P. Wulffs filialfabrik 1927-29, blev prokurist i firmaet 1931 og direktør i A/S P. Wulff 1939. Formand i Sammenslutningen af Arbejdsgivere indenfor Cigarindustrien i Danmark og medl. af Industriraadet, af hovedbestyrelsen for Dansk Arbejdsgiverforening og af repræsentantskabet for A/S Kjøbenhavns Handelsbank. R.

H. 267. KAI A. CLAUSEN

(medl. fra 1959), f. 19/9 1898 i København. Student (Østre Borgerdydskole) 1916 og udd. i banker i Kbhvn., N. Y., London og Paris 1917-24. Var underdir. i A/S Scania Vabis og Raadvaddam 1924-27, ansattes i firmaet A. W. Kirkebye 1927 og blev dir. i A. W. Kirkebye A/S 1939. Fmd. for Dansk Golf Union og medl. af bestyr. for Dansk Idrætsforbund og for Københavns Idrætspark 1948-58. Endv. næstfmd. f. bestyr. f. A. W. Kirkebye A/S og medl. af bestyr. f. Kontor- og Handelsfagenes Arbejdsgiverforening og for Adam's Transport Co. A/S m. m.

H. 268. ADAM ELSASS

(medl. fra 1959), f. 12/3 1908 i Hellerup. Uddannet i handel i Århus, Tyskland, Frankrig, Luxembourg, Belgien og England. Blev kontorist i Sophus Berendsen A/S 1933, prokurist 1936, direktør 1945 og adm. direktør 1954. Formand for Foreningen af Grosserere i Jern- og Metalbranchen i København og for Foreningen af københavnske Forhandlerrepræsentanter for Cementfabrikerne, medl. af fællesudvalget for Danmarks Jern-, Metal-, Rør- og Maskinbrancheforeninger og medlem af bestyrelsen for Sophus Berendsen A/S, A/S Porcelainfabrikkerne Bing & Grøndahl og Norden m. m.

H. 269. KJELD T. GRUBB

(medl. fra 1959), f. 3/8 1904 i København. Blev student (Skt. Jørgens gymn.) 1922 og cand. polyt. 1927. Var ingeniør ved H. Struers chem. Laboratorium 1928-29 og ved Standard Oil Co. N. J., U.S.A., 1929-31. Ansattes påny i H. Struers chem. Laboratorium 1931, blev prokurist 1934 og medindehaver 1940. Medl. af ledelsen for Interessentskabet af 14. Sept. 1938 1940-54 (fmd. 1940-50 og 1952-54), af Grosserer-Societetets Komité 1954-60 og af Grosserer-Societetets repræsentantskab 1951-54 og fra 1960, formand for Foreningen af Virksomheder indenfor Kemikaliebranchen og medlem af repræsentantskabet for Danmarks Nationalbank.

H. 270. PAUL A. HANSEN

(medl. fra 1959), født 24/11 1917 på Frederiksberg. Uddannet ved bog- og papirhandel. Repræsentant for Bog- & Papirhandelen Fremad A/S.

H. 271. ERLING PINGEL SCHMIDT

(medl. fra 1960), født 31/12 1917 i København. Udgik fra Østre Borgerdydskole 1935 og fra Niels Brock's Handelsskole 1939. Var i lære i firmaet Rudolph Schmidt 1935-36 og i Rahr's tekniske Forretning, Århus, 1937, ansat i Danish Trade Office, England, 1939-40 og i Philco Distributors Inc., Phil., U.S.A., 1941. Blev medindehaver af firmaet Rudolph Schmidt 1946 og ved firmaets deling i Rudolph Schmidt A/S og Unica Radio A/S direktør i begge selskaber. Tillige direktør i Bang & Pingel A/S fra 1955. Medl. af bestyrelsen for de nævnte selskaber og for Bang & Pingels Ejendomsselskab A/S og af bestyrelsen for Radiogrossistforeningen. Chr. X Kr. E. M. p. p.

H. 272. ADAM WÜRGLER HANSEN

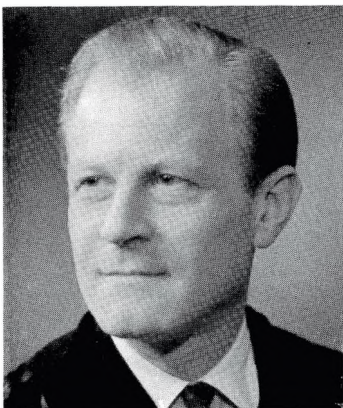
(medl. fra 1961), f. 30/3 1904 i Ulstrup. Blev student (Randers) 1922 og cand. polyt. 1928. Ansattes hos V. Løwener, København, 1928 og blev medindehaver af firmaet 1950.

H. 273. MOGENS EFHOLM

(medl. fra 1961), f. 20/5 1910 i København. Blev student (Østre Borgerdydskole) 1929, gennemgik diverse handelskursus med studieophold i Tyskland, England og Frankrig og var i årene 1930-45 ansat i en række københavnske firmaer. Var direktør i Emil Warthoe & Sønner A/S 1945-50, blev direktør i Nordisk Andelsforbund 1950 og adm. direktør sammesteds 1951. Tillige adm. direktør og medl. af bestyrelsen for Nordisk Andels-Eksport fra 1954. R.

H. 274. OLE MAURITZEN

(medl. fra 1961), f. 15/5 1916 i København. Blev student (Skt. Jørgens gymn.) 1935, var ansat i firmaet I. S. Hahn's Enke 1935-37, tog afgangseksamen fra Niels Brock's Handels-skole 1938 og opholdt sig i udlandet 1939-46. Blev medindehaver af firmaet Brødr. Trier 1946 og er fra 1952 tillige statseksam. ejendomsrådgiver. Medlem af Fondsbørsen, af Fondsbørsens repræsentantskab og af fondsbørsstyrelsen samt medl. af bestyrelsen for Tragenco A/S m. m. Chr. X Kr. E. M. p. p.

SØKYNDIGE MEDLEMMER FRA 1927

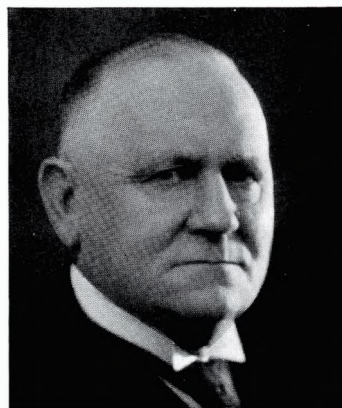
S. 72. CARL ANTONI JENSEN

(medl. 1928-31), f. 9/4 1867 i København, † 4/6 1942. Kom til søs 1881, var frivillig lærling på øvelsesbriggen Ørnen og sejlede i 4 år med handelshuset Moses & Søn G. Melchiors sejlskibe i oversøisk fart. Efter styrmandseksamen (1. og 2. del) i København 1887 ansat i rederiet C. K. Hansen, skibsfører i dette selskab 1896-1914 og havarieekspert ssts. 1914-27. Medlem af bestyrelsen for Københavns Skipperforening 1922-42.

S. 73. TORJUS VILHELM STABELL

(medl. 1928-39), f. 26/2 1871 i Byrum på Læsø, † 14/11 1939. Tog efter sejlads med danske sejlskibe styrmandseksamen på Bogø 1891 og udvidet styrmandseksamen på Fanø 1894. Sejlede som styrmand med I. H. Carl's skibe 1896-1907, var skibsfører i dette selskab 1907-20 og i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1920-24. Medlem af overskibssynet.

S. 74. OVE H. EGENSE

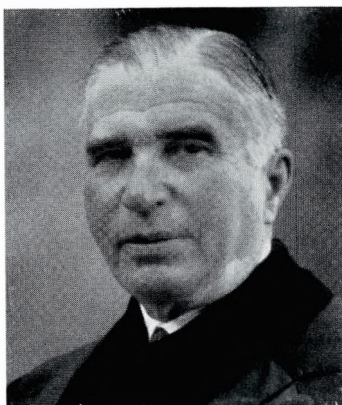
(medl. 1928-36), f. 31/1 1864 i Vanderup pr. Flensborg, † 5/2 1948. Kom til søs 1878, sejlede med danske sejlskibe til 1883, tog styrmandseksamen (1. og 2. del) i Svendborg 1883 og aftjente værnepligt som befaren i kongeskibet Dannebrog 1885. Ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1887, skibsfører 1904-28. Førte eksportdamperen N. J. Fjord, da denne natten imellem 5. og 6. april 1917 blev beskudt og sænket i Nordsøen af to tyske undervandsbåde. Medlem af Navigatørforeningens bestyrelse 1902-05 og af bestyrelsen for Danmarks Skibsførerforening 1910-18. R., M. f.D.R.

S. 75. FREDERIK COLD

(medl. 1928-38), f. 25/3 1868 i København, † 13/3 1943. Sekondløjtnant 1890, premierløjtnant 1894, kaptajn 1907, adjutant hos H. M. Kongen 1912-15, chef for fiskeriinspektionen under Island 1916, kommandør 1918, stabschef hos den kommanderende admiral 1919-22, chef for skibs- og torpedobådsdivisionerne 1922-23, chef for H. M. Kongens adjutantstab af søværnet og jagtkaptajn 1923-27, kontreadmiral og chef for Københavns sødefension 1927, fung. chef for flådestationen 1929-30, afsked 1930. Fmd. for Kgl. Dansk Yachtklub 1920-24, for stiftelsen Georg Stages Minde 1929-39 og for Foreningen til Søfartens Fremme 1933-40, medl. af Søfartsrådet 1932-40 og af overskibssynet 1939-43. K^{1.}, D. M., H. T. S. p. p.

S. 76. VILHELM HARTTUNG

(medl. 1930-41), f. 6/4 1871 i Masnedsund, † 28/2 1947. Sekondløjtnant 1892, styrmand i Store Nordiske Telegrafsekselskabs kabeldamper i Østasien 1895-98, premierløjtnant 1897, fører af skoleskibet Georg Stage 1908-09, kaptajn 1909, chef for flådens stabs III afd. 1912-14, chef for 1. torpedobådsflotille 1915-18, chef for undervandsbåds- og flyvebådsafdelingerne 1919-21, kommandør 1920, chef for kadetskolen 1921-30, afsked 1931. Kommandant i Nyboder 1930-39. Fmd. i Søløjtnantselskabet 1906-08 og for Kgl. Dansk Yachtklub 1928-32, direktør for Prinsesse Mariess Forening 1938-39 og medl. af tilsynsrådet for Låne- og Sparekassen for Embeds- og Bestillingsmænd m. m., kirkeværge for Holmens Kirke. K^{1.}, D. M., H. T. S. p. p.

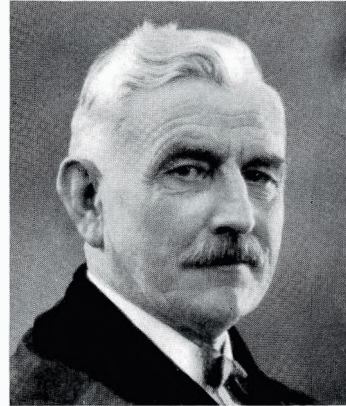
S. 77. VILHELM WEICHARDT

(medl. i 1931), f. 7/4 1883 i Dragør. Styrmandseksamen (1. og 2. del). Direktør og medlem af bestyrelsen for A/S Bruhn & Lehmann indtil 1942. Medlem af bestyrelsen for Danmarks Skibsførerforening 1921-26. R.p.p.

S. 78. JOHANN E. H. BØGE

(medl. 1932-45), f. 18/1 1877 i København, † 28/10 1945. Blev efter endt skolegang frivillig lærling i marinen, var 4 år på elevskolen og sejlede derefter i koffardifart med danske og udenlandske sejlskibe. Tog styrmandseksamen (1. og 2. del) på Bogø 1902-03, sejlede som styrmand for D/S Cimbria og D/S Vendila 1903-14 og var skibsfører i D/S Vendila 1914-28. Medlem af bestyrelsen for Danmarks Skibsførerforening.

S. 79. JØRGEN JØRGENSEN

(medl. 1932-36), f. 14/11 1866 i Haarby på Fyn, † 29/12 1940. Kom til søs 1881, sejlede med sejl- og dampskibe i oversøisk fart og tog styrmandseksamen i Svendborg 1894. Blev ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1895 og var skibsfører i dette selskab 1914-31.

S. 80. HUGO ASMUSSEN

(medl. 1932-35), f. 11/6 1873 på Birkeholm, Grædstrup sogn, † 26/12 1935. Sekondløjtnant 1896, styrmand i Store Nordiske Telegrafsekselskabs kabeldamper på Kinakysten 1902, kaptajn 1912, chef for orlogsskibet Olfert Fischer 1922-23, orlogskaptajn 1923, kommandørkaptajn 1925, kommandant for søværnets kaserne 1925-32, afsked 1932. R., D. M., H. T. S. p. p.

S. 81. SVEND PRIP

(medl. 1933-44), f. 11/8 1876 i Hornbæk, † 30/10 1944. Blev ansat som styrmand i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1904 og var skibsfører i dette selskab 1911-22. Formand for Københavns Skipperforening 1932-44, medlem af direktionen for »Bombebøssen«, af bestyrelsen for Foreningen til Søfartens Fremme og af Søfartsrådet. R.

S. 82. JENS MARIUS NIELSEN

(medl. 1933-39), f. 17/7 1880 i Randers, † 18/10 1951. Søfyrbøder. Tillidsmand i Søfyrbødernes Forbund i Danmark 1912-18.

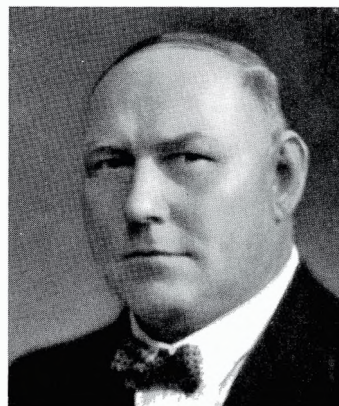
S. 83. OLUF M. HANSEN

(medl. 1933-51), f. 2/4 1881 i København, † 7/1 1960. Var maskinmester i Dampskibsselskabet Øresund A/S. Medlem af bestyrelsen for Maskinmestrenes Forening 1928-37, medlem af overskibssynet. R.

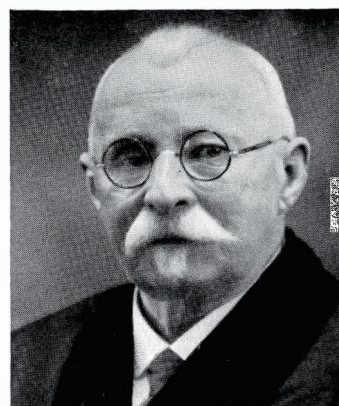
S. 84. HARALD S. A. HENCKEL

(medl. 1933-35), f. 5/10 1879 i København, † 26/3 1935. Var i lære hos professor C. P. Jürgensens mekaniske Etablissement 1894-99, tog maskinisteksamen 1900-01 og fik certifikat som maskinmester 1906. Ansat i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1904, 2. maskinmester 1907-08, 1. maskinmester 1908-23.

S. 85. NIELS C. FRANDBEN

(medl. 1933-36), f. 3/7 1866 i Diernisse ved Svendborg, † 16/10 1936. Var i lære hos L. Lange & Co. i Svendborg, tog derefter maskinisteksamen og blev ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1888, var 1. maskinmester 1899-1915 og overmaskinmester i s/s Frederik VIII 1915-31. R.

S. 86. RANTZAU GEISLER

(medl. 1933-35), f. 30/5 1874 i Frederikshavn, † 15/6 1935. Tog præliminæreksamen 1890 og maskinisteksamen 1895. Sejlede derefter som maskinist og maskinmester for de Carlske Rederier indtil 1903, var knyttet til D. D. P. A. 1903-05 og 1. maskinmester i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1905-30.

S. 87. VILHELM WEBER

(medl. 1934-42), f. 18/4 1873 i Vordingborg, † 1/1 1943. Matros. Medlem af bestyrelsen for Sømændenes Forbund til 1914 (formand 1911-14) og 1923-38.

S. 88. H. K. CHRISTENSEN

(medl. 1935-55), f. 21/9 1885 i København. Kom til søs 1900, tog styrmands- og skibsførereksamen i København 1907-08, var understyrmand på Georg Stage 1908 og reserveløjtnant i flåden 1909-10. Blev derefter ansat i A/S Det Østasiatiske Kompagni og var skibsfører i dette selskab 1919-34. Førte skoleskibet København 1925-28 og var leder af ekspeditionen til eftersøgning af dette skib 1929. Havariekspert i A/S Grøn & Witzke 1937-57. Medl. af eksamenskommissionen ved de nautiske eksaminer 1934-37, af overskibssynet 1935-58 og af bestyrelsen for Danmarks Skibsførerforening 1937-61 (2. viceformand 1947-56). R., D. M.

S. 89. HANS OLUF BJØRNSSEN

(medl. 1936-55), f. 23/3 1885 i Rønne, † 31/3 1961. Ansat i Dampskibsselskabet på Bornholm af 1866 1912-50, senest som maskininspektør. Medlem af overskibssynet 1947-58.

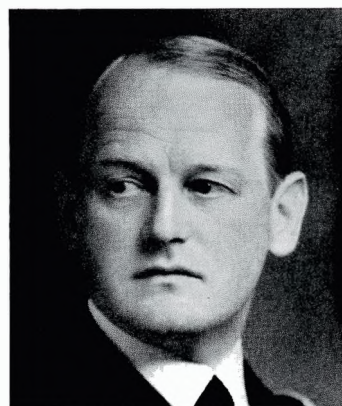
S. 90. O. CHR. HANSEN

(medl. 1936-47), f. 30/9 1877 i København. Maskinmester. Ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1898-1937. Medlem af overskibssynet 1944-58.

S. 91. JUST ANDREAS THIELE

(medl. 1937-39), f. 30/3 1889 i Skanderborg, † 10/3 1939. Sekondløjtnant 1910, premierløjtnant 1911, marineflyvercertifikat 1916, kaptajn 1920, skoleforstander ved flyveskolen 1920-23, orlogskaptajn 1927, adjudant hos H. K. H. Kronprinsen 1929-32, kommandørkaptajn i reserven 1936. Leder af den internationale kontrolstation på Madeira under borgerkrigen i Spanien. R., Fr. VIII. M. M., H. T. S., M. f. D. R. p. p.

S. 92. EBERHARDT H. SALOMONSEN
(medl. 1937-41), f. 26/10 1874 på St. Croix,
† 7/7 1941. Var til søs med sejlskibe, tog styr-
mandseksamen 1897, var styrmand i Det For-
enede Dampskibs-Selskab A/S 1897-1912,
skibsfører i 1912 og skibsinspektør ssts. 1912-
39. Medlem af forhyringsrådet, direktør i
»Bombebøssen« og viceformand i Københavns
Skipperforening. R., D. M.

S. 93. GEORG MIKKELSEN
(medl. 1937-40), f. 15/2 1870 i Horsens, †
31/1 1942. Var skibsfører i D/S Carl og i Det
Forenede Dampskibs-Selskab A/S og søfarts-
kyndig sekretær i Danmarks Rederiforening
1923-37. Medlem af kommissionen af 1925
vedr. redningsvæsenet og medlem af be-
styrelsen for Københavns Skipperforening
1927-42. R.

S. 94. ANDERS PETER ANDERSEN
(medl. 1937-45), f. 16/3 1875 i Nyborg. Tog
præliminæreksamen 1891 og styrmandseksa-
men (1. og 2. del) i Svendborg 1896. Blev
ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S
1900 og var skibsfører i dette selskab 1923-
34. Medlem af overskibssynet 1944-46.

S. 95. JULIUS A. LUDVIGSEN

(medl. 1937-44), f. 14/8 1875 i Randers, † 7/6 1944. Var i lære på Helsingør Maskinbyggeri 1889-94, tog maskinisteksamen 1895 og var ansat som maskinmester i rederiet C. K. Hansen 1896-1934.

S. 96. AXEL TOPSØE-JENSEN

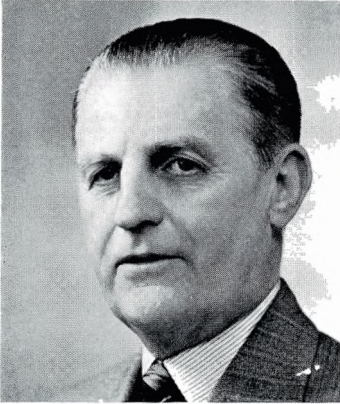
(medl. 1939-42), f. 19/9 1872 i København, † 23/6 1959. Sekondløjtnant 1894, i koffardifart 1895, premierløjtnant 1900, kaptajn 1910, vagerinspektør 1915-19, chef for fiskeriinspektionen under Island og Færøerne 1919-20, fyrinspektør 1920-21, kommandør 1922, fung. departementschef i marineministeriet 1923, chef for marineministeriets admiralitetsafdeling 1925, kontreadmiral og chef for marine staben 1932, afsked 1937. Fmd. i kommissionen af 1925 vedr. redningsvæsenet, medl. af bestyr. for den danske afd. af Foreningen af skandinaviske Sømandshjem i fremmede Havne 1937-44 (fmd. 1938-44), fmd. f. bestyr. for Det østgrønlandske Fangstkompani Nanok 1937-51, medl. af bestyr. for Foreningen til Søfartens Fremme. K¹, D. M., H. T. S. p. p.

S. 97. JULIUS MOLLERUP

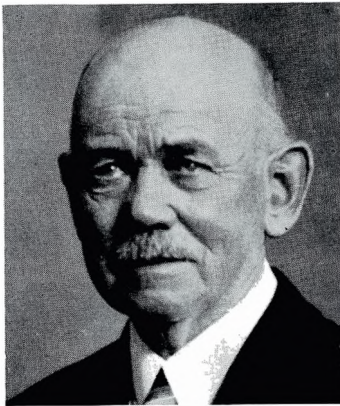
(medl. 1940-45), f. 10/1 1875 i Århus, † 29/11 1948. Tog præliminæreksamen 1891 og styrmandseksamen og udvidet styrmandseksamen på Bogø 1895. Blev ansat i Dampskibsselskabet Dannebrog A/S 1898 og var skibsfører i dette selskab 1907-35. Medlem af overskibsynet 1944-46.

S. 98. NIELS JUEL-BROCKDORFF

(medl. 1940-48), f. 19/7 1878 på Hollufgaard på Fyn. Sekondløjtnant 1900, premierløjtnant 1904, kaptajn 1915, i koffardifart 1919-22, orlogskaptajn 1923, afsked 1924, kommandørkaptajn i reserven 1924-38. Direktør for A/S Det Østasiatiske Kompagni's inspektionsafdeling til 1939. Patron for Roskilde adelige Jomfrukloster 1908-49, formand for stiftelsen Georg Stages Minde 1939-59, for Foreningen til Søfartens Fremme 1940-50, for direktionen for »Bombebøssen« 1941-56 og for bestyrelsesrådet for skoleskibet Danmark 1941-58. Baron, K^{1.}, D. M. p. p.

S. 99. NIELS CHRISTENSEN NIELSEN

(medl. 1940-45), f. 9/12 1875 i Voldby, † 18/5 1959. Søfyrbøder. Medlem af bestyrelsen for Søfyrbødernes Forbund i Danmark 1937-42.

S. 100. THORVALD PEDERSEN

(medl. 1940-42), f. 18/2 1893 i Svaneke, † 3/5 1942. Kontrollbestyrer i Sømændenes Arbejdsløshedskasse. Medlem af bestyrelsen for Sømændenes Forbund i Danmark.

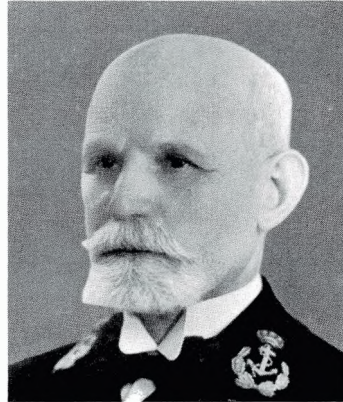
S. 101. HANS ANDERSEN

(medl. 1940-42), f. 12/2 1893 i Ubberud på Fyn. Matros. Repræsentant i Sømændenes Forbund i Danmark (Århus afd.) 1943-60 og medlem af bestyrelsen for samme forbund 1919-60 (næstformand i 1942).

S. 102. HANS CHRISTIAN HANSEN

(medl. 1941-42), f. 30/11 1872 i Vestenskov, † 30/12 1949. Tog styrmands- og skibsfører-eksamen fra Københavns Navigationsskole 1897, var understyrmand på Georg Stage 1897 og styrmand i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1897-1903. Blev derefter ansat i Københavns havnevæsen og var havnemester og havnekaptajn 1922-39. Medlem af bestyrelsen for Københavns Skipperforening. R., D. M. p. p.

S. 103. K. E. ACKERMANN

(medl. 1942-53), f. 10/7 1883 i København. Sekondløjtnant 1906, premierløjtnant 1907, kaptajn 1919, fyrinspektør og vagerinspektør 1921-26, orlogskaptajn 1923, chef for fiskeri-inspektionen under Grønland, Island og Færøerne 1927-30, kommandørkaptajn 1931, chef for kongeskibet Dannebrog 1932-33, chef for kvartermester- og underkvartermesterskolen 1934-36, stabschef ved kystdefensio-nen 1936-38, kommandør i reserven 1939, kommandant i Nyboder 1939-50, afsked 1950. Medlem af overskibssynet 1944-58, direktør for Prinsesse Mariæ Forening. K., D. M., H. T. S. p. p.

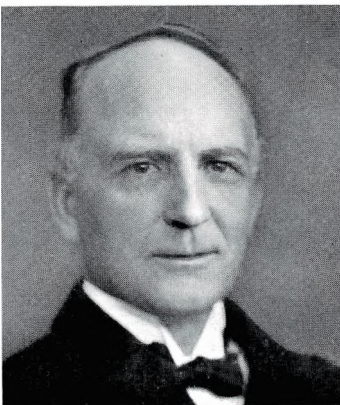
S. 104. J. INGERSLEV NIELSEN

(medl. 1942-47), f. 12/7 1878 i Lejre, † 3/7 1961. Tog præliminæreksamen 1894 og efter at have været til søs med fremmede sejlskibe styrmands- og skibsførereksamen 1903-04. Ansattes som styrmand i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1905, var skibsfører i D/S Atalanta 1910-17, skibsinspektør i samme selskab 1917-19 og skibsfører i Hamburg-Amerika Linien 1919-21. Var igen ansat i D/S Atalanta 1921-25, blev skibsinspektør i Det Danske Petroleums Aktieselskab 1927 og var overskibsinspektør og leder af D. D. P. A.'s skibsfdeling 1939-43. Medlem af overskibssynet 1944-58.

S. 105. J. J. PETERSEN

(medl. 1943-55), f. 25/8 1885 i Østrup ved Horsens. Kom til søs 1901, tog styrmands- og skibsførereksamen fra Fanø Navigationsskole 1905-06 og udvidet skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole 1923. Blev ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1908 og var skibsfører i dette selskab 1935-42. Beskæftiget i statens istjeneste 1942-59. Medlem af bestyrelsen for Danmarks Skibsførerforening 1935-38 og medlem af overskibssynet 1951-58. R. p. p.

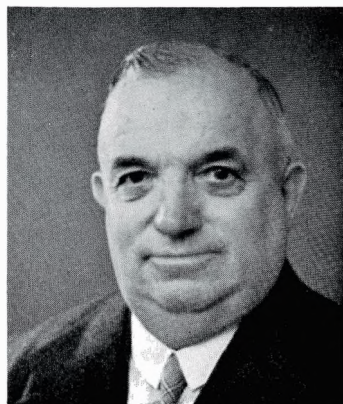

S. 106. HALFDAN BARFOD

(medl. 1943-47), f. 19/7 1880 i Ruds-Vedby, † 14/11 1947. Sekondløjtnant 1903, premierløjtnant 1905, kaptajn 1917, orlogskaptajn 1923, kommandørkaptajn 1931, kommandør 1932, chef for H. M. Kongens adjutantstab af søværnet og H. M. Kongens jagtkaptajn 1937-42, afsked 1942. Kammerherre, K^I, D. M., Fr. VIII. M. M., H. T. S. p. p.

S. 107. CHRISTIAN BORGLAND

(medl. 1943-49), f. 10/6 1879 i Veterslev,
† 30/10 1956. Matros. Medlem af bestyrelsen
for Sømændenes Forbund i Danmark 1907-49
(formand 1918-21 og 1930-40). R.

S. 108. MARTINUS ANDERSEN

(medl. 1943-53), f. 28/1 1900 i København.
Matros. Agitator i Sømændenes Forbund i
Danmark 1942-52 og medlem af forbundets
bestyrelse 1930-52 (næstformand 1940-42).

S. 109. CARL SOFUS SØRENSEN

(medl. 1944-48), f. 23/1 1892 i Silkeborg.
Søfyrerbøder. Medlem af bestyrelsen for Søfyr-
bødernes Forbund i Danmark 1951-56.

S. 110. HARRY L. ROSFELDT

(medl. fra 1945), f. 22/7 1892 i København. Kom til søs med skoleskibet Viking 1907, tog styrmands- og skibsførereksamen 1911-12 og udnævntes til reserveløjtnant i marinen 1915. Blev ansat som styrmand i Grønlands Styrelse 1917 og var skibsfører ssts. 1932-45. Medlem af Søfartsrådet, af overskibssynet og af »Bombebøssen«'s direktion m. m. Formand for Københavns Skipperforening. R., F. M. 2*.

S. 111. VILHELM AHRENDS

(medl. 1945-50), f. 4/3 1884 i København, † 20/7 1950. Maskinmester. Ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1904-42.

S. 112. JØRGEN EJNER PEDERSEN

(medl. 1946-53), f. 16/9 1893 i Odense, † 9/8 1953. Kom efter at have taget mellem-skoleeksamen til søs med skoleskibet Viking, tog styrmandseksamen (1. og 2. del) i Svendborg 1912-13, ansattes som styrmand i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1916, var skibsfører i dette selskab 1938-39 og skibsinpektør ssts. 1939-53. R.

S. 113. E. J. F. LERCHE-JØRGENSEN

(medl. 1946-47), f. 28/8 1884 i Linz, Østrig. Tog styrmandseksamen og udvidet styrmandseksamen fra Københavns Navigationsskole 1905-06. Var styrmand i rederiet C. K. Hansen 1907-16 og i firmaet Suenson & Jespersen 1916-20 og skibsfører i sidstnævnte firma 1920-25, i Dampskibsselskabet Ursus 1926-36 og i rederiet J. Lauritzen 1937-45. Medlem af bestyrelsen for Danmarks Skibsførerforening 1933-56.

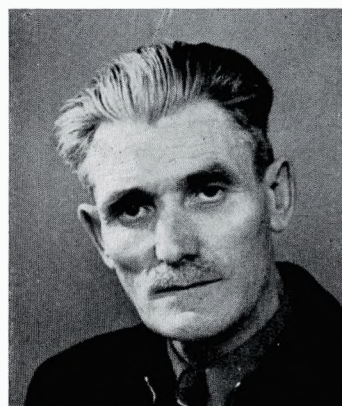
S. 114. JOHANNES FABRICIUS

(medl. 1946-52), f. 27/9 1882 i Tversted. Tog styrmands- og skibsførereksamen fra Aalborg Navigationsskole 1904, blev reserveløjtnant i marinen 1910, var bjergningskaptajn i Em. Z. Svitzers Bjergnings-Entreprise A/S 1911-19 og søassuranceekspert hos De Private Assurance-Forening A/S og Den Kjøbenhavnske Sø-Assurance-Forening Lmt. 1919-58. Medlem af overskibssynet 1947-58, medlem af bestyrelsen for Dampskibsselskabet Vendila. R.

S. 115. JENS THOMSEN

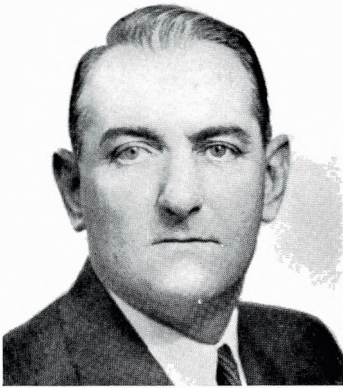
(medl. 1946-49), f. 23/7 1894 i Drammelstrup. Søfyrbøder. Medlem af bestyrelsen for Søfyrbødernes Forbund i Danmark 1932-35 og 1940-49 (hovedkasserer 1940-49 og formand 1941-45).

S. 116. FRITHIOF C. BØNNELYCKE

(medl. fra 1948), f. 4/7 1895 i Karrebæksminde. Kom til søs 1909, tog styrmandseksamen på Bogø 1919 og skibsførereksamen i København 1925. Var ansat som styrmand og skibsfører i Dampskibsselskabet Norden A/S 1920-36, som skibsfører i Dampskibsselskabet Jutlandia 1937 og som skibsfører i rederiet Ove Skou 1938-39. Førte under krigen mindre motorsejlere 1940-43, var derefter lods ved gennemsejlingen af Lillebæltsbroen og førte tilsyn med oplagte skibe 1944-45. Arbejdsinspektør på Københavns Toldbod fra 1945. Medlem af overskibssynet. R.

S. 117. ALFRED KOED

(medl. i 1948), f. 15/6 1895 i Sdr. Gørding. Tog engelsk styrmandseksamen i Cardiff 1915 og styrmands- og skibsførereksamen fra Svendborg Navigationsskole 1918-19. Sejlede derefter som styrmand og skibsfører og var skibsinspektør og rådgivende konsulent i Standard Oil Company (N.J.) 1939-46. Medlem af bestyrelsen for Dansk Styrmandsforening 1930-37. Chr. X. Fr. M.

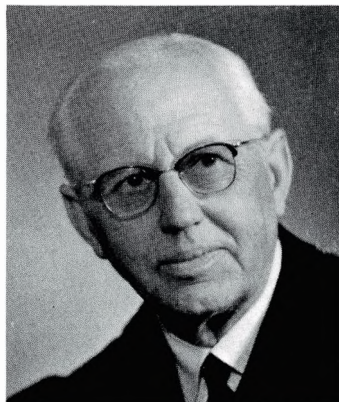

S. 118. THORVALD LARSEN

(medl. 1948-50), f. 15/8 1891 i København. Tog styrmands- og skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole 1913-14, var styrmand i A/S Det Østasiatiske Kompagni til 1923, skibsfører i samme selskab 1923-26 og havarieekspert i Assurance-Compagniet Baltica A/S 1926-40. Skibsreder i eget firma fra 1940.

S. 119. HOLGER EIGIL FOSS

(medl. fra 1948), f. 3/9 1892 i København. Sekondløjtnant 1913, premierløjtnant 1914, kaptajnløjtnant 1923, kaptajn 1926, adjutant hos viceadmiralen 1926-29, orlogskaptajn 1932, fyrinspektør 1932-33, adjutant hos Kong Christian X 1932-38, chef for fiskeriinspektionen i Nordsøen og danske farvande 1935, kommandørkaptajn 1937, chef for fiskeriinspektionen under Island 1937-38, stabschef ved kystdefensionen 1939-42, chef for skibsdivisionen 1942-43 og for vestjydske marinedistrikt 1945, kommandør i reserven 1945, afsked 1957. Chef for søtransportvæsenet og formand for skibsudpegningsnævnet 1945-57. Medl. af overskibssynet m. m. K., D. M., Chr. X. M. T., H. T. S. p. p.

S. 120. JENS PETER MADSEN

(medl. 1948-50), f. 14/11 1880 i Hedegaardene ved Roskilde, † 18/1 1959. Maskinmester. Ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1906-40.

S. 121. HANS GROVE BILDSØE

(medl. 1949-58), f. 24/2 1888 i København. Sekondløjtnant 1910, premierløjtnant 1911, kaptajn 1920, adjutant hos H. K. H. Kronprinsen 1921-26, vagerinspektør 1926-30, orlogskaptajn 1927, chef for Hvidbjørnen 1930-31, kontorchef i marineministeriet 1932-35, chef for undervandsbådsdivisionen 1935-39, kommandør 1940, chef for skibsdivisionen 1940-41, jagtkaptajn hos H. M. Kongen og chef for H. M. Kongens adjutantstab af søværnet 1942-48, afsked 1948. Medl. af bestyr. for Foreningen til Søfartens Fremme 1942-54 (fmd. 1950-54). Kammerherre, K¹, D. M., Chr. X. M. T., H. T. S. p. p.

S. 122. AAGE E. P. LARSEN

(medl. 1949-56), f. 18/8 1886 i København. Kom til søs med Den kongelige Grønlandske Handels Nordlyset 1902, sejlede derefter med Georg Stage, engelske skibe m. m. og tog styrmandseksamen (1. og 2. del) i København 1908-09. Var ansat som styrmand og skibsfører i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1910-25, var fører af færøbåden Tjaldur 1925-30 og igen skibsfører i Ø.K. 1930-48. R.

S. 123. HARRY EM. RASMUSSEN

(medl. 1949-53), f. 17/4 1913 i Eskildstrup. Søfyrbøder. Medlem af bestyrelsen for Søfyrbødernes Forbund i Danmark 1945-50 og 1952-59 (formand 1945-50 og 1956-59).

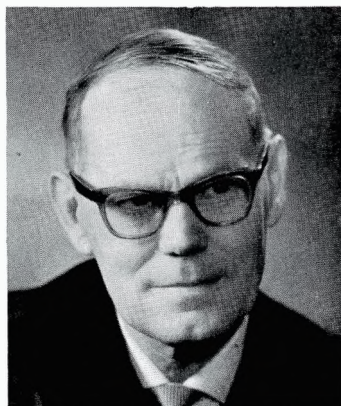

S. 124. MILTON JOHANSEN

(medl. fra 1950), f. 2/5 1899 i København. Matros. Formand for Sømændenes Arbejdsløshedskasse og medlem af bestyrelsen for Sømændenes Forbund i Danmark.

S. 125. KARL ENGHOLM

(medl. 1950-55 og fra 1958), f. 12/4 1902 i Blivstrød. Hovedkasserer i Søfyrbødernes Forbund i Danmark. Medlem af bestyrelsen for samme forbund fra 1946.

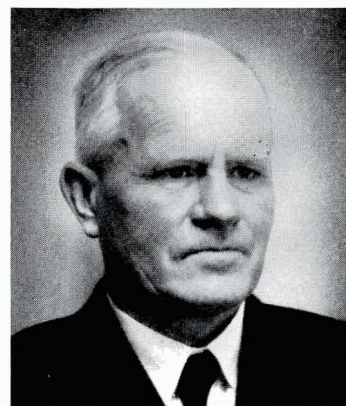
S. 126. CARL VILHELM LOHSE

(medl. 1951-53), f. 18/10 1894 i Rødby. Tog styrmands- og skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole 1918-20. Var styrmand i Oversøisk Compagni til 1924, ansat i Dampskibsselskabet Atalanta 1924-30 og styrmand og skibsfører i Dampskibsselskabet Motortramp 1930-49. Indehaver af Frihavnens Skibsprovianteringsforretning fra 1950. Medlem af bestyrelsen for Dansk Styrmandsforening 1923-28 og for Københavns Skipperforening fra 1950.

S. 127. HARALD LÆSSØE BARFOED

(medl. 1951-57), f. 2/3 1890 i Hørsholm. Kom til søs med skoleskibet Viking og tog efter yderligere uddannelse i danske og udenlandske skibe styrmands- og skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole. Sejlede derefter som styrmand for A/S Det Østasiatiske Kompagni og for Dampskibsselskabet Orient, var skibsfører i Motortramp 1926-28 og i Orient 1928-49.

S. 128. VILHELM P. PLANTENER
(medl. 1951-54), f. 31/8 1884 i Odense. Maskinchef. Ansat i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1908-50. R.

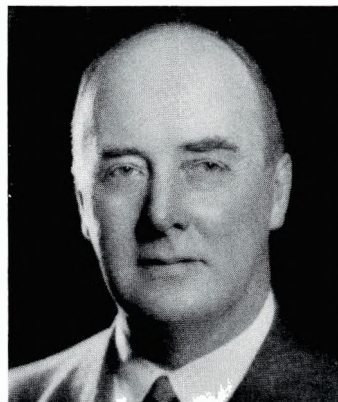
S. 129. JOHAN A. J. D. FISCHER
(medl. fra 1951), f. 29/3 1893 i Varde. Var efter at have taget maskinisteksamen og udvidet maskinisteksamen søfarende maskinmester 1913-50. Blev derefter ansat i planlægningsafdelingen på Det Store Nordiske Telegraf-Selskab A/S's apparatfabrik i København og har fra 1952 været chef for produktionsplanlægningen. Medlem af bestyrelsen for Maskinmestrenes Forening 1920-31 og 1947-50 og medlem af overskibssynet fra 1956.

S. 130. J. V. S. JØRGENSEN
(medl. 1952-56), f. 25/12 1887 i Sandager på Lolland. Tog præliminæreksamen 1903 og maskinisteksamen og udvidet maskinisteksamen 1908-10. Blev derefter ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S og var maskinmester i dette selskab til 1953.

S. 131. ANTON LUNDEGAARD

(medl. 1953-60), f. 16/12 1890 i Flensborg. Tog efter at have været til søs med danske og udenlandske sejlskibe styrmands- og skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole 1912. Var styrmand hos C. K. Hansen 1912-14, reserveløjtnant i marinen 1916-18, ansat i Nord- & Østersørederiet 1918-24 og skibsfører i rederiet J. Lauritzen 1924-51. Sejlede under 2. verdenskrig i amerikansk tjeneste og blev dekoreret med »Atlantic War Zone Bar«, »U. S. A. Victory Medal World War II« og »The Merchant Marine Combat Bar«. Medlem af navigationseksamenkommissionen fra 1953.

S. 132. A. JUUL CHRISTENSEN

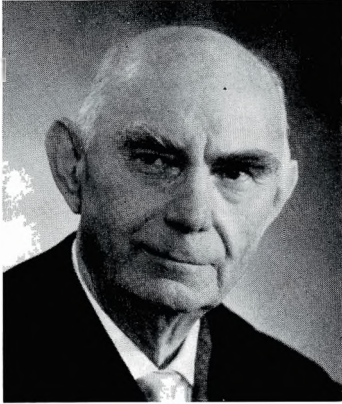
(medl. 1954-60), f. 9/2 1890 i København. Var til søs med skoleskibet Viking 1907-10 og tog styrmands- og skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole 1911-12. Var reserveløjtnant i marinen 1914-17, blev ansat i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1917 og var skibsfører i dette selskab 1929-51.

S. 133. RANTZAU J. D. GEISLER

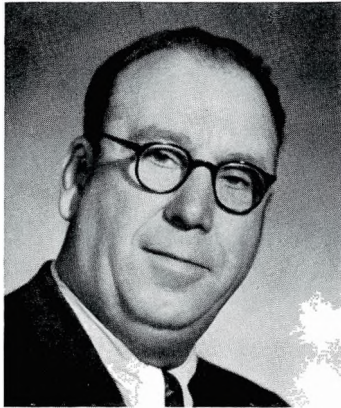
(medl. fra 1954), f. 12/2 1904 i København. Kom til søs 1920, tog styrmands- og skibsførereksamen 1928-29, blev ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S 1929 og udnævntes til skibsinspektør i dette selskab 1950. Sejlede under 2. verdenskrig i engelsk tjeneste og blev dekoreret med »1939-45 Star«, »Atlantic Star« og »War Medal«. Var under krigen endvidere medlem af Det Danske Raad i London og indtrådte i rådets arbejdsudvalg som repræsentant for danske skibsofficerer. Medlem af overskibssynet. R., Chr. X. Fr. M. p. p.

S. 134. RAMOS ROSTED

(medl. 1954-61), f. 12/3 1891 i Brasilien. Sekondløjtnant 1912, premierløjtnant 1913, kaptajnløjtnant 1923, kaptajn 1924, chef for fiskeriinspektionen i Nordsøen og danske farvande 1926-27, orlogskaptajn 1931, chef for fiskeriinspektionen ved Færøerne, i Nordsøen og danske farvande 1931-33, kommandørkaptajn i reserven 1939, afsked 1956. Leder af statens ismeldingstjeneste under handelsministeriet fra 1942. R., D. M., H. T. S. p. p.

S. 135. RICHARD JENSEN

(medl. 1954-57), f. 24/2 1894 på Frederiksberg. Søfyrerbøder. Medlem af bestyrelsen for Søfyrerbødernes Forbund i Danmark 1919-40 og 1945-56 (formand 1919-20 og 1950-56).

S. 136. BØRGE A. PETERSEN

(medl. fra 1954), f. 5/3 1912 i København. Hovedkasserer i Sømændenes Forbund i Danmark. Medlem af bestyrelsen for samme forbund fra 1948.

S. 137. KARL KRISTIAN JENSEN

(medl. 1955-56), f. 14/5 1892 i Slagelse, † 7/2 1956. Maskinchef. Ansat i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1922-54.

S. 138. HOLGER DIDERICKSEN

(medl. fra 1956), f. 14/9 1897 i København. Kom til søs 1911 og tog efter at have sejlet med bl. a. Marstal- og Turinerskonnenter og Den kongelige Grønlandske Handels skibe Nordlyset og Thorvaldsen styrmandseksamen fra Bogø Navigationsskole 1918 og skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole 1927. Blev ansat i Dampskibsselskabet Dannebrog A/S 1921, var skibsfører i dette selskab 1940-48 og skibsinspektør ssts. 1948-55. Sejlede under krigen som fører af s/s Søborg under britisk administration, var kommandør for første konvoj, som udgik fra Southend, Themsen, til invasionsstedet på den franske kyst, og blev for sin indsats under krigen dekoreret med »1939-45 Star«, »Atlantic Star« med spænde »France & Germany« og »War Medal«. Medlem af overskibssynet.

S. 139. ANDREAS B. MEINERTZ

(medl. fra 1956), f. 11/1 1896 i Nordby på Fanø. Kom til søs med 3/m topsejlskonnert Hans af Marstal 1910, sejlede derefter med Fanø barkentine Maracaibo og argentinsk fuld-rigger Stronsa, tog styrmandseksamen fra Fanø Navigationsskole 1916 og skibsførereksamen ssts. 1917. Blev ansat i A/S Det Dansk-Franske Dampskibsselskab 1919, var skibsfører i dette selskab 1924-52 og skibsinspektør 1952-60. Medlem af bestyrelsen for Danmarks Skibsførerforening 1932-40 og af overskibssynet fra 1959.

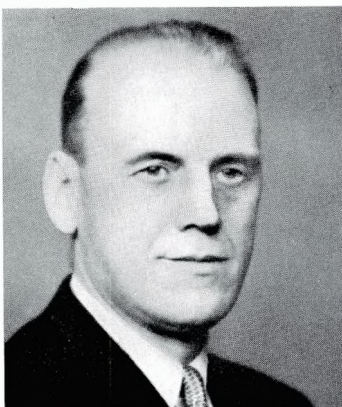
S. 140. ORLA KOFOED

(medl. fra 1956), f. 17/7 1897 i København. Var i lære hos A/S Heinholst 1911-16 og tog maskinmestereksamen 1917. Blev derefter ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S som maskinassistent, udnævntes til maskinmester 1922 og til maskinchef 1947. Medlem af overskibssynet og af bestyrelsen for Maskinmestrenes Forening.

S. 141. EINAR BERTHELSEN

(medl. fra 1956), f. 15/5 1913 i København. Søfyrbøder. Formand for Søfyrbødernes Forbund i Danmark.

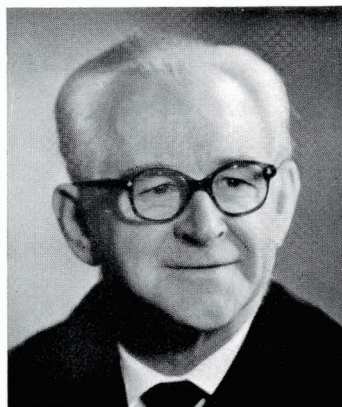

S. 142. H. JUUL MADSEN

(medl. 1957-60), f. 22/2 1901 i Ringe, † 19/10 1960. Kom til søs med skonnerten Nancy af Marstal 1917, tog styrmandseksamen på Bogø 1924 og skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole 1927. Sejlede som styrmand for Dampskibsselskabet Vendila og for Dampskibsselskabet Heimdal. Var ved 2. verdenskrigs udbrud fører af s/s Samsø, der blev torpederet i Atlanterhavet 1. maj 1941, og senere fører af Jessie Mærsk, der torpederedes 7. oktober 1942, og af Gyda Torm. Ansattes efter krigens ophør i Dampskibsselskabet Norden, gik i land 1955 og var derefter til sin død navigationsmester i marinen.

S. 143. SVEND AAGE LARSEN

(medl. fra 1957), f. 31/12 1896 i København. Var i lære hos F. L. Smidth & Co. 1911-16 og tog maskinisteksamen i København 1917. Blev derefter ansat i Det Forenede Dampskibs-Selskab A/S, udnævntes til maskinchef i dette selskab 1946.

S. 144. SOFUS KOLLS

(medl. fra 1958), f. 22/3 1893 i Vedbæk. Var til søs med skoleskibet Viking 1907-10, tog styrmands- og skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole 1911-12, blev ansat i A/S Det Østasiatiske Kompagni 1913 og var skibsfører i dette selskab 1923-56. Førte under 2. verdenskrig - først under fransk og senere under engelsk flag - m/s Boringia, indtil skibet torpederedes og gik tabt i oktober 1942; var endvidere fører af m/s Tureby og blev for sin indsats under krigen dekoreret med den engelske orden »Officer of the Order of the British Empire« og flere krigsmedaljer.

S. 145. VILHELM JENSEN.

(medl. fra 1958), f. 2/10 1896 i Svendborg. Var i lære hos Axelsens Jernstøberier og Maskinfabrik i Svendborg 1910-15 og tog 1. del af maskinisteksamen 1916. Sejlede derefter som 2. maskinmester for forskellige rederier til 1922, blev ansat i rederiet J. Lauritzen 1922 og var maskinchef i dette selskab 1923-57.

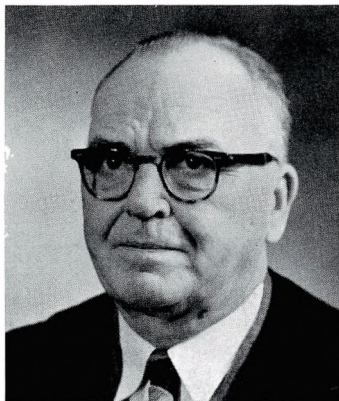
S. 146. HELGE ANDRESEN

(medl. fra 1959), f. 2/3 1895 på Frederiksberg. Sekondløjtnant 1917, premierløjtnant 1918, styrmand i Det Forenede Dampskibsselskab A/S 1919-20, kaptajnløjtnant 1924, diplom som radioingeniør fra Ecole Supérieure d'Electricité, Paris, 1925, orlogskaptajn 1934, kommandørkaptajn 1939, kommandør 1947, chef for jydsk marinekommando 1947-48 og for H. M. Kongens adjutantstab af søværnet 1948-51, jagtkaptajn hos H. M. Kongen 1948-57, i reserven 1957-60, afsked 1960. Fmd. f. Hovedorganisationen for Søofficerer 1943-58 og medl. af bestyr. f. Danske Statstjenestemænds Samråd 1943-58 (næstfmd. 1949-56, fg. fmd. 1956-57). Endvidere medl. af den ekstraordinære tjenestemandsdømstol og undersøgelseskommission 1946-48 samt af dømstolen for anke af tjenestemandssager 1948. Kammerherre, K¹., D. M., H. T. S. p. p.

S. 147. WILLY GEORG JENSEN

(medl. fra 1961), f. 30/1 1897 i Allinge. Var til søs med sejlskibe 1912-18 og tog styrmands- og skibsførereksamen 1918. Blev derefter ansat i rederiet A. P. Møller og var skibsfører i dette selskab 1932-59.

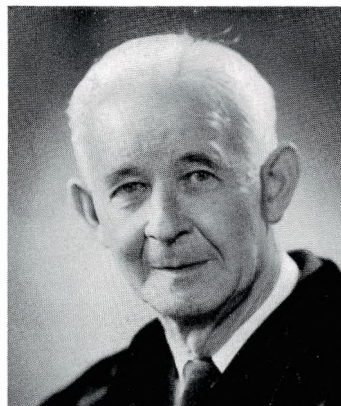

S. 148. CHARLES E. NIELSEN

(medl. fra 1961), f. 15/5 1899 i Korsør. Kom til søs med Georg Stage 1914 og tog efter yderligere uddannelse i norsk bark Al-mora og flere danske skibe styrmands- og skibsførereksamen på Fanø 1920-22. Blev ansat som styrmand i rederiet J. Lauritzen 1922 og var skibsfører i dette selskab 1932-59.

S. 149. EINAR V. REDØHL

(medl. fra 1961), f. 2/7 1896 i Osted. Kom til søs med s/s Hellig Olav 1911, sejlede senere med skoleskibet Viking og tog styrmands- og skibsførereksamen fra Københavns Navigationsskole 1917-18. Var ansat som styrmand i Dansk-Russisk Dampskibsselskab 1919-20, blev derefter ansat i Det Forenede Dampskibsselskab A/S og var skibsfører i dette selskab 1943-60.

AF PLADSHENSYN HAR OPLYSNINGER OM MEDLEMMERNES OFFENTLIGE
HVERV OG TILLIDSPØSTER I FORENINGER, ERHVERVSVIRKSOMHEDER M. V.
KUN KUNNET MEDTAGES I BEGRÆNSET OMFANG. EN DEL AF DE ANFØRTE
DATA ER GENGIVET EFTER KRAKS BLÅ BOG MED TILLADELSE AF KRAKS LEGAT

DIS-Danmark

1 0 3 3 6 1